

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA STAVEBNÍ

Katedra urbanismu a územního plánování

Analýza historických krajinných struktur na území navrhované KPZ Chotovinsko

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Jan Kovář

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

2020 ČVUT v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE:

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta stavební

Thákurova 7, 166 29 Praha 6

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: Kovář Jméno: Jan Osobní číslo: 458678
Zadávací katedra: K11127 Urbanismu a územního plánování
Studijní program: Stavební inženýrství
Studijní obor: Inženýrství životního prostředí

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce: Analýza historických krajinných struktur na území navrhované KPZ Chotovinsko
Název diplomové práce anglicky: Analysis of Historical Landscape Structures in the Chotovinsko Landscape Heritage Zone

Pokyny pro vypracování:

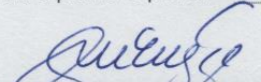
Cílem DP je v návaznosti na stávající návrh KPZ Chotovinsko podrobná identifikace a vyhodnocení dochovaných historických krajinných struktur na území navrhované zóny, a to za využití Metodiky tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny (NPÚ, 2014). V rešeršní části se zaměří především na problematiku kulturní krajiny, jejích hodnot, možnostmi její ochrany a využitelností různých archivních pramenů (mapových, leteckých snímků atd.) pro identifikaci a prezentaci těchto hodnot. V popisu řešeného území, daného hranicí navrhované KPZ, budou stručně charakterizovány přírodní a kulturně-historické podmínky a danosti řešeného území. Hlavní analytická část bude vedle terénních průzkumů a studia regionální literatury vycházet z analýzy dochovaných archivních map a leteckých snímků, dle kterých bude popsána krajina Chotovinska v důležitých vývojových etapách a na základě toho zmapován současný stav a dochovanost stop historického vývoje. Výsledky budou prezentovány mapovými výstupy v prostředí GIS, textovými komentáři a bohatou fotografickou přílohou, a to ve struktuře dané uvedenou Metodikou tvorby standardizovaného záznamu KPZ.

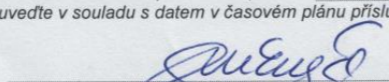
Seznam doporučené literatury:

DOSTÁLEK, J. - EHRlich, M. - KUČA, K. - KUČOVÁ, V. - PACÁKOVÁ, B., Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny. Praha: Národní památkový ústav, 2014. ISBN 978-80-7480-022-1.
KUČA, K. - SALAŠOVÁ, A. - VOREL, I. - WEBER, M. - KUČOVÁ, V., Krajinné památkové zóny České republiky. Praha: Národní památkový ústav, 2015. ISBN 978-80-7480-045-0.
KUČA, K. - KUČOVÁ, V., Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami. Praha: Národní památkový ústav, 2015. ISBN 978-80-7480-025-2.
KUPKA, J., Duchovní význam místa jako hodnota území. Urbanismus a územní rozvoj XII (2009), č. 3.
KUPKA, J., Krajiny kulturní a historické. Praha: České vysoké učení technické, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1.
Materiály dostupné na: www.kpz-naki.cz/, www.hikk-naki.cz/, www.krajinyraz.cz, www.uzemi.eu

Jméno vedoucího diplomové práce: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Datum zadání diplomové práce: 26.9.2019 Termín odevzdání diplomové práce: 5.1.2020
Údaj uveďte v souladu s datem v časovém plánu příslušného ak. roku

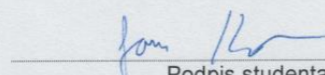

Podpis vedoucího práce

Podpis vedoucího katedry

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Beru na vědomí, že jsem povinen vypracovat diplomovou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je nutné uvést v diplomové práci a při citování postupovat v souladu s metodickou příručkou ČVUT „Jak psát vysokoškolské závěrečné práce“ a metodickým pokynem ČVUT „O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací“.

2. 10. 2019
Datum převzetí zadání

Podpis studenta(ky)

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Analýza historických krajinných struktur na území navrhované KPZ Chotovinsko“ vypracoval samostatně. Veškeré podklady, ze kterých bylo čerpáno, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne.....

.....

Jan Kovář

ANOTACE

Název práce: Analýza historických krajinných struktur na území navrhované KPZ Chotovinsko

Autor: Bc. Jan Kovář

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Akademický rok: 2019/2020

Katedra: Urbanismu a územního plánování (127)

Abstrakt: Tématem této diplomové práce je analýza historických krajinných struktur na území navrhované krajinné památkové zóny Chotovinsko. Tato analýza vychází z podrobné identifikace a vyhodnocení dochovaných historických památkových struktur na území navrhované krajinné památkové zóny, a to ve struktuře uvedené v *Metodice standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Kučová a kol., 2014) vydané Národním památkovým ústavem. Pro pochopení a správné vypracování této diplomové práce, byla nejprve zpracována literární rešerše, která utváří základní seznámení s tématy souvisejícími s touto diplomovou prací. Těmito tématy je kulturní krajina, hodnoty kulturní krajiny, ochrana kulturní krajiny a na závěr literární rešerše také seznámení s formou ochrany kulturní krajiny v podobě krajinných památkových zón. Výstupem práce je soubor mapových, textových a obrazových materiálů, jejichž hodnota může sloužit, jako podklad pro vyhlášení krajinné památkové zóny.

Klíčová slova: Kulturní krajina, hodnoty kulturní krajiny, ochrana kulturní krajiny, památková péče, krajinná památková zóna, Chotoviny.

ANNOTATION

Title: Analysis of Historical Landscape Structures in the area Chotovinsko Landscape Conservation Area

Author: Bc. Jan Kovář

Thesis Supervisor: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Academic year: 2019/2020

Department: Urbanism and spatial planning (127)

Abstract: The theme of this thesis is the analysis of historical landscape structures in the area of the proposed landscape conservation area Chotovinsko. This analysis is based on detailed identification and evaluation of preserved historical monument structure in the territory of the proposed landscape conservation area, in the structure stated in the *Methodology of Standardized Recording of Landscape Conservation Area* (Kučová a kol., 2014) issued by the National Heritage Institute. In order to comprehend and elaborate this thesis, a literary research has been prepared first. It forms a fundamental introduction to topics related to this thesis. These subjects are a cultural landscape, values of cultural landscape, a cultural landscape preservation and at the end of the literary research also a familiarization with the means of the cultural landscape preservation in the form of landscape conservation areas. The product of the thesis is a set of several types of materials such as maps, text and images. Their value of which can serve as a foundation for the proclamation of the landscape conservation area.

Key words: Cultural Landscape, Values of Cultural Landscape, Landscape Protection, Relic Protection, Landscape Conservation Area, Chotoviny.

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych poděkovat doc. Ing. arch. ThLic. Jiřímu Kupkovi, Ph.D. za poskytnuté podklady k navrhované KPZ Chotovinsko, a hlavně za konzultace, při kterých mi poskytnul mnoho rad pro správné zpracování této diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat i svým rodičům a přítelkyni, kteří mi byli celé roky tohoto magisterského studia oporou.

OBSAH	
1. ÚVOD	6
2. CÍL	6
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	7
3.1 KRAJINA	7
3.1.1 Definice krajiny.....	7
3.1.2 Kategorie krajiny	7
3.2 KULTURNÍ KRAJINA	8
3.2.1 Definice kulturní krajiny.....	8
3.2.2 Kategorizace kulturní krajiny	9
3.3 KULTURNÍ A HISTORICKÉ HODNOTY KRAJINY.....	12
3.3.1 Dochované prvky, objekty a jejich soubory	12
3.3.2 Dochovaná urbanistická a sídelní struktura	13
3.3.3 Dochované krajinné struktury	14
3.3.4 Místa duchovního významu.....	15
3.3.5 Vizualní hodnoty historických prvků a struktur.....	15
3.4 OCHRANA HODNOT KULTURNÍ KRAJINY.....	17
3.4.1 Ochrana historické kulturní krajiny (památková péče).....	18
3.4.2 Ochrana přírody a krajiny	18
4. METODIKA.....	24
4.1 NÁVRH KRAJINNÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY CHOTOVINSKO.....	24
4.2 POPIS METODIKY.....	24
4.3 MAPOVÉ PODKLADY	24
4.2.1 Celoplošná topografická mapová díla	24
4.2.2 Celoplošná katastrální mapová díla	26
4.4 PÍSEMNÉ A LITERÁRNÍ PODKLADY.....	27
4.3.1 Literární dílo o obci Chotoviny	27
4.3.2 Materiály poskytované Národním památkovým ústavem (NPÚ).....	27
4.5 TERÉNNÍ PRŮZKUM.....	27
5. VÝSLEDKY – STANDARDIZOVANÝ ZÁZNAM.....	30
A) ZÁKLADNÍ ÚDAJE	30
B) ADMINISTRATIVNÍ A ÚZEMNÍ ÚDAJE	30
C) LOKALIZACE	30
D) ZÁKLADNÍ VĚCNÉ ÚDAJE O KPZ	31
E) ZÁJMY STÁTNÍ PAMÁTKOVÉ PÉČE	55
F) ZÁJMY STÁTNÍ OCHRANY PŘÍRODY	58
G) LITERATURA A DOKUMENTACE	59
H) TECHNICKÉ A ZPRACOVATELSKÉ INFORMACE.....	60
6. ZÁVĚR.....	61
7. SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	63
7.1 SEZNAM OBRÁZKŮ	63
7.2 SEZNAM TABULEK.....	64
8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	64
8.1 VÝCHOZÍ DOKUMENT PRO ZPRACOVÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE	64
8.2 LITERÁRNÍ ZDROJE	64
8.3 INTERNETOVÉ ZDROJE	66
8.4 LEGISLATIVA.....	68
8.5 POUŽITÉ ZKRATKY	68

1. ÚVOD

Krajina je již od pravěku přímo ovlivňována působením člověka, jen velmi málo míst na světě je ním nedotčeno. Většina krajiny světa je tedy tzv. krajinou kulturní. Kulturní krajina hraje významnou roli, a to zvláště na území České republiky, jejíž území bylo cíleně upravované člověkem od doby kamenné, skrze vlády Přemyslovců, pohromy v podobě husitských válek či války 30. leté, přes období renesance a baroka (vznik panovnických rezistencí, pevností, zámků, věží kostelů, hospodářských dvorů, statků, pivovarů, bažantnic...), kdy tyto slohy byly tzv. kolébkou vzniku komponované krajiny (vazba zámku – parku – krajiny) nebo skrze doby světových válek či komunistického režimu, kdy bylo provedeno velké množství negativních zásahů (rozorání mezí, povrchová těžba, výstavba přehrad...), jenž poznamenaly kulturní krajinu až do současnosti. Kulturní krajinu lze tedy chápat jako historické kulturní dědictví, ve kterém dnes nacházíme spousty dochovaných kulturních hodnot, které je třeba chránit před jejich zničením.

Ochranu kulturní krajiny a jejích hodnot mají v České republice na starost odbory státní památkové péče a ochrany přírody a krajiny. I když jsou některé historické krajinné struktury chráněny státní ochranou přírody a krajiny (NP, CHKO, přírodní park) tak hlavním roli v této ochraně zastává státní památková péče, která se řídí zákonem č. 20/1987., o státní památkové péči, který zavedl novou formu územní památkové ochrany v podobě památkových zón, kdy ochranou území s kulturně historickými hodnotami se zabývá právě krajinná památková zóna.

V České republice bylo po roce 1988 evidováno 74 návrhů krajinných památkových zón, ale doposud jich bylo vyhlášeno jen 25, kdy poslední vyhlášenou byla krajinná památková zóna Kladrubské Polabí v roce 2015. Všechny již vyhlášené krajinné památkové zóny (kromě KPZ Kladrubské Polabí) jsou podrobně popsány v odborné publikaci *Krajinné památkové zóny České republiky* (Kuča a kol., 2015).

Mezi navrhovanými a stále nevyhlášenými je i krajinná památková zóna Chotovinsko. Tímto návrhem z roku 2002, který byl zpracován prostřednictvím státního památkového úřadu v Českých Budějovicích se tato diplomová práce zabývá. Návrh obsahuje grafickou a textovou část. Grafická část je v podobě mapy navrhované krajinné památkové zóny (viz. obrázek č.42), kde jsou vyznačeny kulturní hodnoty v krajině. Textová část obsahuje charakteristiku území navrhované krajinné památkové zóny Chotovinsko, spolu s popisem jednotlivých kulturních hodnot a fotografické dokumentace. Na základě tohoto návrhu je třeba provést podrobnější analýzu a posoudit, zdali jsou tyto kulturní hodnoty v krajině, pro které byla krajinná památková zóna navržena stále zachovány. Z výsledků analýzy bude pak zhotoven standardizovaný záznam krajinné památkové zóny Chotovinsko podle *Metodiky standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Kučová a kol., 2014).

2. CÍL

Cílem této diplomové práce je pomocí *Metodiky tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Kučová a kol., 2014), poskytnutého návrhu KPZ Chotovinsko, podrobného terénního průzkumu a různých regionálních archivních textových, mapových či obrazových pramenů zhotovit podrobnou identifikaci a vyhodnocení historických krajinných struktur na území navrhované památkové zóny. Dalším cílem je sestrojení rešerše zabývající se především problematiky kulturní krajiny, jejích hodnot, možnostmi její ochrany a popsat použitou metodiku spolu s využitelností různých archivních pramenů.

Výsledek práce bude prezentován pomocí vhodných mapových materiálů vyhotovených v prostředí GIS, textových popisků spolu s fotografickou přílohou ve struktuře dané metodikou tak, aby se diplomová práce mohla stát podkladem pro vyhlášení krajinné památkové zóny Chotovinsko.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

Tato kapitola obsahuje především téma krajiny, její ochrany a přibližuje formu ochrany v rámci krajinných památkových zón, popsané pomocí vyhledaných vhodných publikací na základě doporučené literatury a analýz z elektronických i tištěných zdrojů, které blíže souvisí s oblastí týkající se diplomové práce. Kapitola definuje tato témata – krajina, kulturní krajina, hodnoty kulturní krajiny, ochrana kulturních hodnot krajiny a krajinná památková zóna.

Mezi doporučené zdroje patří Národním památkovým ústavem poskytovaná literatura, publikace z Projektu výzkumu a vývoje NAKI zabývající se ochranou a péčí o historickou kulturní krajinu prostřednictvím institutu krajinných památkových zón a poskytované publikace katedrou urbanismu a územního plánování.

3.1 KRAJINA

Krajina nás obklopuje od narození, každý z nás si pod tímto slovem představí něco jiného, z tohoto důvodu existuje velké množství definic, které se mohou shodovat, ale i lišit, to je velkou mírou zapříčiněno autorovou specializací, protože krajinu si představuje jinak zemědělec a jinak ochránce přírody, architekt, umělec, či politik. A proto je důležité krajinu vnímat jako *složitý systém, který nelze pochopit analýzou jeho jednotlivých částí, ale pouze jako systémovým a celostním přístupem. Tedy zkoumat vazby, procesy a principy* (Sklenička, 2003).

3.1.1 Definice krajiny

Nyní si definujeme některé z mnoha definic krajiny dle různých specializací:

Právní pojetí krajiny

Podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny je krajina *část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů s civilizačními prvky*. Z definice plyne, že se jedná spíše o pojetí krajiny-ekologické, zatímco definice krajiny podle Evropské úmluvy o krajině, kde je krajina chápána jako *část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů* se zabývá tím, jak obyvatelé vnímají krajinu.

Geomorfologické pojetí krajiny

V geomorfologickém pojetí, lze krajinu chápat jako *vývojově více či méně stejnorodou částí zemského povrchu, vyznačující se určitou strukturou jednotlivých složek této části země a jejich vzájemnými přirozenými vztahy* (Mezera a kol., 1979)

Geografické pojetí krajiny

V geografickém pojetí definuje krajinu Troll jako *část zemského povrchu, která podle vnějšího obrazu a vzájemném působení svých jevů, tak jako vnitřních a vnějších vztahů polohy, tvoří prostorovou jednotku určitého charakteru a na geografických přirozených hranicích přechází v krajiny jiného charakteru* (Troll, 1993).

Ekologické pojetí krajiny

Nejnámější definicí krajiny v tomto pojetí je od Formana a Godrona, kteří definují krajinu jako *heterogenní část zemského povrchu, skládající se ze souboru vzájemně se ovlivňujících ekosystémů, který se v dané části povrchu v podobných formách opakuje* (Forman a Godron, 1993).

Architektonické pojetí krajiny

Architektonické pojetí krajiny nejlépe vystihuje Žák na definici *obytné krajiny, což je oblast nebo obytné místo znamenající přírodní prostor přímo úmyslně určený nebo utvářený k přírodnímu obývání* (Žák, 1947).

Ekonomické chápání krajiny

V tomto pojetí je třeba krajinu chápat jako výrobní prostor, kdy jeho podstatou je využívání produkčního potenciálu (přírodních zdrojů) ve prospěch člověka bez ohledu na ekologii krajiny. Krajina je tedy pak definována jako *území, které prošlo či prochází určitým hospodářským vývojem a je vhodné pro určité hospodářské využití* (Sklenička, 2003).

Historické chápání krajiny

Z historického hlediska pojetí krajiny můžeme krajinu chápat jako *území jež se po určitou dobu svérázně vyvíjelo geopoliticky, hospodářsky a kulturně v závislosti na přírodních podmínkách, vyplývajících v podstatě ze zeměpisné polohy* (Hadač, 1982).

Demografické pojetí krajiny

V demografickém pojetí je krajina chápána jako území obývané určitou populací lidí, vyznačující se společnými vlastnostmi a znaky, které je odlišují od populací jiných (etnických jednotek různého stupně jako jsou rasy, kmeny, národy) (Hadač, 1982).

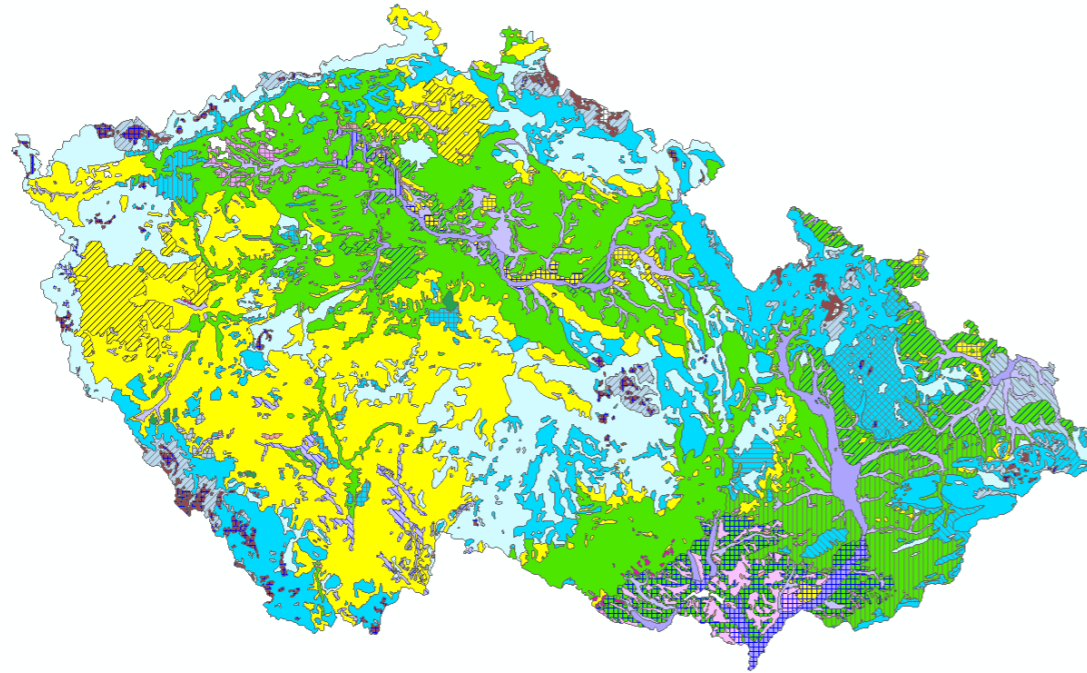
3.1.2 Kategorie krajiny

Kategorizací krajiny je spousta a zabývá se s ní spousta odborníků s různou specializací např. Kolejka (2013) uvádí dvě kategorie krajiny podle průběhu vývoje přírody a lidské společnosti (suchozemská krajina a mořská krajina). Noskovič (2003) zas uvádí čtyři kategorie krajiny podle převládajícího druhu činnosti v krajině (lesní krajina, zemědělská krajina, technická krajina a umělá krajina) nebo Forman a Godron (1993), kteří člení krajinu dle intenzity antropogenní přeměny na krajinu přírodní, extenzivně obhospodařovanou, intenzivně obhospodařovanou, příměstskou a městskou, avšak takovou základní nejvíce používanou kategorizaci uvádí Sklenička (2003), která se rozlišuje podle ovlivnění krajiny člověkem na tyto dvě kategorie:

Krajina přírodní a přirozená

Přírodní krajinou se rozumí krajina, která je bez zásahu nebo s minimálním zásahem člověka. Dnes se přírodní krajiny vyskytují jen omezeně, a to hlavně v obtížně přístupných oblastech převážně v pouštích, bažinách a deštných pralesích (např. Amazonie, Arktida, Grónsko atd.). V naší krajině již neexistuje ekosystém, který by nebyl člověkem ovlivněn (minimálně prostřednictvím pozměněné kvality ovzduší). (Sklenička, 2003)

Potenciálně přirozená krajina je abstraktní forma krajiny, která by nahradila dnešní kulturní krajinu, kdyby z ní člověk vymizel. Krajina přirozeně blízká se vyznačuje hlavně přirozenou vegetací ovlivněnou člověkem. (Sklenička, 2003)

Obr. 1 – Mapa potenciální přirozené vegetace ČR; [zdroj: Cenia]

Krajina kulturní

Jedná se o krajinu, do které člověk v minulosti zasahoval a zasahuje do ní až do dnes. Tato diplomová práce se zabývá krajinou kulturní. Podrobnější definicí kulturní krajiny se zabývá následující kapitola 3.2.

Obr. 2 – KPZ Novohradsko; [zdroj: Kuča a kol., 2015]

3.2 KULTURNÍ KRAJINA

Kulturní krajina je do značné míry lidský fenomén kulturního bohatství, protože krajina spolu s člověkem jsou neoddělitelnou součástí historie zvláště v Evropě, která je dlouhodobě obydlenou a činností člověka kultivovanou krajinou, ale i přes jejich dlouhodobý vzájemný vztah je velmi obtížné přesně definovat tento pojem, ale některé z mnoha si následně definujeme. (Salašová, 2014)

3.2.1 Definice kulturní krajiny

Pojem kulturní krajina byl poprvé definován v roce 1980 německým geografem Friedrichem Ratzelem jako *krajina upravená lidskou činností*. (Wu, 2010)

Později se pokusilo definovat tento pojem mnoho autorů například: Schmithüsen (1954), Uhlig (1956), Jäger (1987) a Harteisen (1997), kteří kulturní krajinu chápou jako *antropický systém, který je výsledkem působení člověka, resp. Lidské společnosti a přírody v čase a prostoru*. Právě o čase, prostoru a civilizaci můžeme hovořit jako o třech nejdůležitějších univerzálních veličinách (dimenzích), které společně nepřetržitě přetváří a mění kulturní krajinu. Současná krajina je tedy složena kombinací z několika dimenzí, které lze podle Žigraie rozdělit na dimenzi: *časovou (časový vývoj kulturní krajiny), prostorovou (poloha a rozloha), sociokulturní (zvyky, tradice různých kultur), hospodářskou (hospodářská produktivita), technickou (technická vyspělost společnosti) a ekologicko – enviromentální (ekologická stabilita, enviromentální zátěž)*. (Žigrai, 2000; Salašová, 2014).

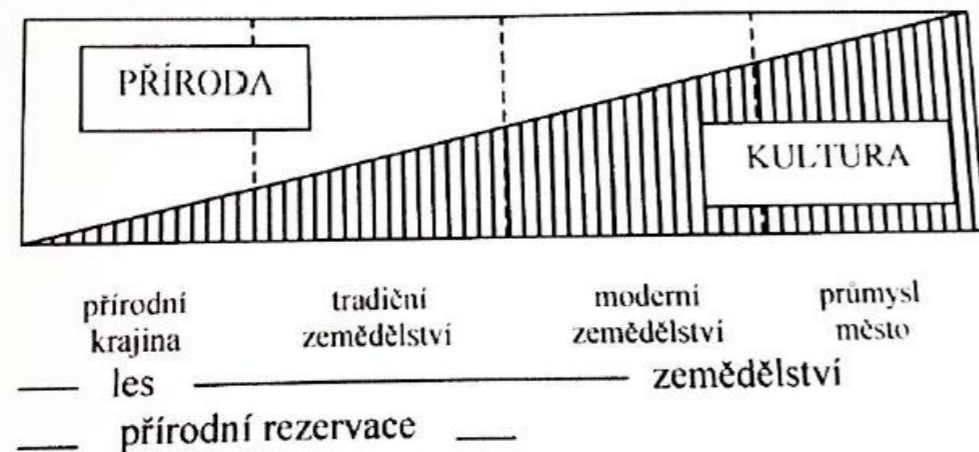
Velice uchopitelnou definici kulturní krajiny napsal Hendrych, který tvrdí, že *kulturní krajinou je každá krajina, všeobsahující přírodní prostor, má svou identitu vyplývající z místních podmínek. Jejimi charakteristickými umělými součástmi jsou prvky, které ji přeměňují v krajinu kulturní. Těmito prvky jsou sídla, domy, stavební díla, cesty a další, které vytvářejí obydlenou kulturní krajinu, její osy, centra a ohniska* (Hendrych, 2005).

Avšak pro základní typologické členění kulturních krajin v České republice se používá definice z prováděcí směrnice Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví přijaté na 16. zasedání Výboru pro světové dědictví v roce 1992 v Santa Fé (USA), kdy *kulturní krajiny představují kombinovaná díla přírody a člověka, která jsou dokladem vývoje lidské společnosti a sídel v průběhu historie, pod vlivem fyzikálních omezení a/nebo příležitostí daných jejich přírodním prostředím a vlivem postupných společenských, ekonomických a kulturních vlivů jak vnitřních, tak vnějších (v originálním znění: Cultural landscapes represent the "combined works of nature and of man" designated in Article 1 of the Convention. They are illustrative of the evolution of human society and settlement over time, under the influence of the physical constraints and/or opportunities presented by their natural environment and of successive social, economic and cultural forces, both external and internal. They should be selected on the basis both of their outstanding universal value and of their representativity in terms of a clearly defined geo-cultural region and also for their capacity to illustrate the essential and distinct cultural elements of such regions)*. (Kuča a kol., 2015)

3.2.2 Kategorizace kulturní krajiny

Česká krajina je z většiny krajinou kulturní, která byla přetvářena po staletí zejména zemědělstvím a lesnictvím. Názornou ukázkou je obr. 3, kde můžeme pozorovat prolínání přírody a krajiny v současné době.

Kulturní krajinu lze kategorizovat dle různých kritérií, my si některé z nich následně přiblížíme.

Obr. 3 – Krajina jako integrace/kombinace přírody a kultury; [zdroj: Sklenička, 2003]

Jak uvádí Sklenička (2003) kulturní krajinu lze dělit dle míry civilizačního působení na následující tři kategorie:

- I. Vlastní kulturní krajina (kultivovaná) – Rovnováha mezi působením civilizace a ostatních faktorů. Přetrvává automatická schopnost obnovy jednotlivých úrovní ekosystémů. Obdobou této kategorie v krajině-ekologickém pojetí je harmonická kulturní krajina, kde jsou plochy člověkem destabilizovaných ekosystémů vyváženy plochami ekologicky stabilnějších přirozených a přírodě blízkých ekosystémů. Harmonická kulturní krajina tvoří přibližně 1/2 až 2/3 území České republiky. (Sklenička, 2003)
- II. Narušená kulturní krajina – Civilizační působení je již ve větší míře narušující stabilitu přírodních složek, přesto je zachována schopnost obnovy ekosystémů. (Sklenička, 2003)
- III. Devastovaná krajina – Dochází k narušení automatické schopnosti obnovy ekosystémů a náprava je možná jen za předpokladu energetických vstupů a ekonomických prostředků. (Sklenička, 2003)

Další a také v současné době hojně využívaná kategorizace kulturní krajiny byla stanovena směrnicí Úmluvy o ochraně světového kulturního dědictví, přijatou Výborem pro světové dědictví v roce 1992. (Kupka, 2012-2015)

Přijatými základními kategoriemi kulturní krajiny tedy jsou:

A. Komponovaná kulturní krajina záměrně navržená a vytvořená člověkem (v originále: *Clearly defined landscape designed and created intentionally by man*)

V současnosti tato kategorie kulturní krajiny vyvolává větší pozornost nejen v odborné, ale i laické veřejnosti, a to může být zapříčiněno uvědoměním si, že jde o významnou hodnotu a součást našeho a světového kulturního dědictví.

První definici komponované krajiny přinesl výbor UNESCO v roce 2008, podle kterého se jedná o typ kulturní krajiny, který byl navržen a následně záměrně vytvořen člověkem.

Podle Kubeši a Kulišťákové (2010) lze komponovanou kulturní krajinu popsat jako *osobitý typ kulturní krajiny, jejíž celkové uspořádání či upořádání jejích jednotlivých částí je dáno na základě předem daného kompozičního (estetického) záměru, demonstrujícího postavení majitele ve společnosti, reprezentujícího jeho majetek nebo duchovní přesvědčení či filosofický postoj, stejně tak jako jeho estetický názor (touha panství logicky uspořádat), potřebu krásna či snahu o usměrnění okolní divoké přírody* (Kubeš a Kulišťáková 2010).

Kučová a kol. (2014) vytvořili povedenou definici komponované kulturní krajiny, kdy je to *krajina, která je jasně definovaná a záměrně vytvořena člověkem, protože se jedná o výsledek předem promyšleného uspořádání podle pravidel uplatňovaných v určitém slohovém období* (Kučová a kol., 2014).

Do kategorie komponované kulturní krajiny se zahrnují zejména zahrady a krajinářské parky, a především širší krajinářská kompozice, vytvořená z estetických důvodů a jsou často spojené se zámeckými či církevními a dalšími monumentálními stavbami a soubory. Do této kategorie kulturní krajiny patří například krajinářské zámecké parky, krajiny se soustavami alejí, záměrné komponované průhledy na stavební či přírodní dominanty. V České republice je nejvýznamnější komponovanou krajinou Lednicko-valtický areál, dalšími komponovanými krajinami jsou například Novohradsko, Vranovsko-Bítovsko, Zahrádecko apod. (Kuča a kol., 2015; Kuča a Kučová, 2016)

Takovou historickou kolébkou vzniku komponované krajiny bylo období baroka v 17. a 18. století po třicetileté válce, kdy byla krajina zdevastovaná a její rekultivací se krajina stává kulturní. V té době jsou dominantami krajiny panovnické rezidence, pevnosti, zámky, věže kostelů. Ve vesnicích se hojně rozšiřují hospodářské dvory, panské statky, velkostatky, pivovary a v lesích se objevují stavby typu mysliven, hájoven, obor a bažantnic. Avšak nejde již o osamocené stavby, ale o celý důmyslně propojený soubor staveb, a tak vzniká krajina komponovaná, kdy vznikají velkolepé krajinářské kompozice (zámek – park – krajina) s důrazem na uzly (dominanty) a linie (průhledové osy, aleje). (Kupka, 2019)

Komponované krajiny nebyly tvořeny jen na feudálních panstvích, ale velmi často se spojovali i s poutními místy. V okolí poutních míst se velice často objevovali doprovodné objekty jako křížové cesty, aleje, kapličky, boží muka, sochy světců apod. Pomocí rozhledů, pohledů, průhledů a os se krajina propojila v jeden logicky komponovaný celek. Do celkové kompozice se zapojili solitérní stromy, rozsáhlé remízy, lesní komplexy, jednotlivé rybníky, rybníční soustavy a vodní toky. (Valtr, 1986; Sedláčková 2002; Hájek, 2003)

Obr. 4 – KPZ Lednicko-valtický areál; [zdroj: <https://www.npu.cz>]

Obr. 5 – KPZ Lednicko-valtický areál; [zdroj: <https://www.npu.cz>]

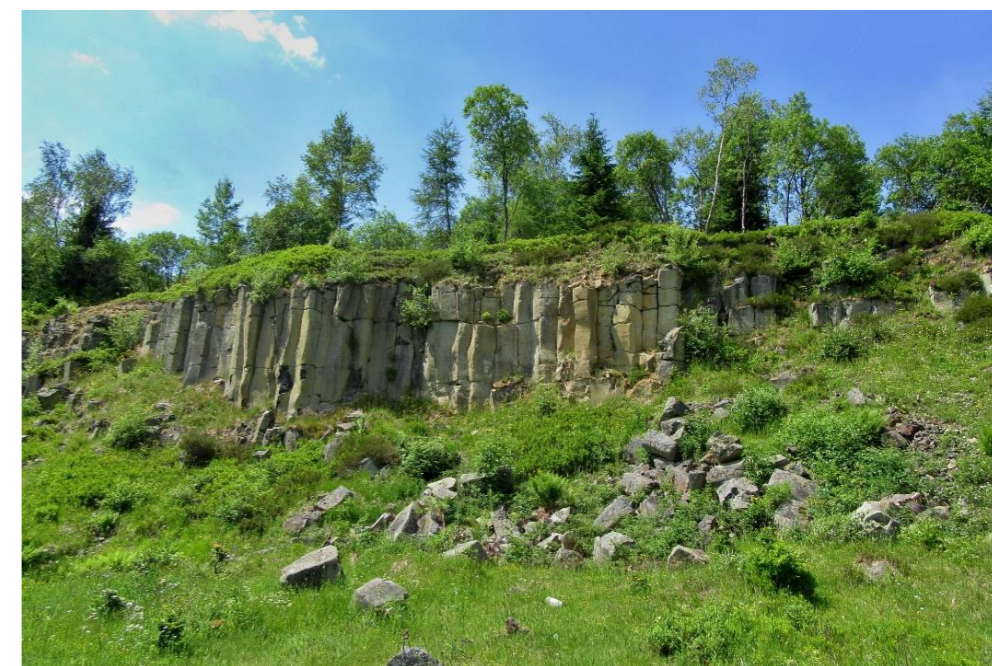
B. Organicky vyvinutá krajina (v originále: *organically evolved landscape*)

Jedná se o krajinu, která byla vytvořena výsledkem působení sociálních, ekonomických, administrativních a náboženských požadavků a která se do současné formy vyvinula ve vazbě na přírodní prostředí. Jedná se o převážnou část našeho území. (Kuča a kol., 2014, 2015)

Organická krajina se dále dělí na dvě podkategorie:

1. Reliktní nebo fosilní (zkamenělá) krajina (v originále: *relikt or fossil landscape*)

V této krajině byl již evoluční proces v minulosti ukončen, a to buď prudkou změnou nebo v určitém časovém úseku, ale její významné charakteristické znaky jsou stále viditelné v materiální podobě. Do této podkategorie patří zejména krajina opuštěných rudných revírů i lokalit, kde se těžila rašelina, prostředí zaniklých obor a historických dopravních tras (železnice, viadukty, mosty, násypy, zářezy, propustky apod.). Reliktní krajina může být i dříve intenzivně obhospodařované území, jehož úrodnost se vyčerpala (vinice, ovocné sady, pozůstatky terasových úprav svažitého území, zbytky středověkých plužin, bývalé pastviny apod.). V České republice jde například o oblasti novověké těžby drahých kovů a rud v Krušnohoří, po níž zůstaly výrazné relikty v podobě odvalů, propadů ale i liniových vodních děl. (Kuča a kol., 2014; Kučová a kol., 2015)

Obr. 6 – Lom Hřebečná; [zdroj: <https://regiony.rozhlas.cz>; Foto: P. Hala]

2. Kontinuální, stále se vyvíjející krajina (v originále: *continuing landscape*)

Tato krajina si zachovala aktivní úlohu v současné společnosti, je úzce spojena s tradičním způsobem života a její vývoj stále probíhá. Poskytuje významné materiální důkazy o svém vývoji v průběhu času. Tento charakter krajiny má převážná část území České republiky a prolíná se s kategoriemi A a C. Typickým příkladem této krajiny jsou vinařské oblasti, rybníční oblasti, krajiny s charakteristickým systémem osídlení, ale i průmyslové krajiny s esteticky a historicky cennými celky. Aspekty této krajiny najdeme ve většině našich krajinných památkových zónách. (Kučová a kol., 2014; Kuča a kol., 2015)

Obr. 7 – Vinice v KPZ Lednicko-valtický areál; [zdroj: Kučová a kol., 2014]

Obr. 8 – Rybníční soustava v KPZ Novohradsko; [zdroj: Kuča a kol., 2015]

C. Asociativní kulturní krajina (v originále: *associative cultural landscape*)

To je krajina, kde je podstatou kulturního dědictví existence silných náboženských, uměleckých, nebo kulturních asociací vztahujících se k přírodním prvkům. Materiální kulturní složky v takové krajině mohou být nevýznamné, nebo mohou i chybět. Nejvýraznější a velmi častý typ asociativní krajiny představují historická bojiště, pietní území a poutní místa. Asociativní charakter může mít i lázeňská krajina, když se k léčivým pramenům vztahuje pověst. Podobný charakter mohou mít i místa spojená s určitými událostmi nebo osobnostmi, a to v případě, že jde o krajinu prostorově upravenou, případně novodobě přetvořenou, která vyjadřují nějaký příběh, záznamy o dějinné události i místní jména. V České republice se jedná nejčastěji o mýtické krajiny spojené s nejstaršími národními dějinami (hora Říp a hora Blaník), ale také o území významných historických bitev (Bojiště u Slavkova, Bojiště u Hradce Králové, Bojiště u Chlumce apod.). (Kučová a kol., 2014; Kuča a kol., 2015; Kuča a Kučová, 2016)

Obr. 9 – Pod horou Říp; [zdroj: <http://itras.cz>; Foto: O. Jirků]

3.3 KULTURNÍ A HISTORICKÉ HODNOTY KRAJINY

Člověk Na našem území již od pravěku zasahuje do krajiny a obydluje ji, zejména od neolitu, kdy nastupuje zemědělství. Tento lidský způsob obživy se stal až do konce 18. století zcela rozhodující krajinotvornou činností a zanechal v krajině spoustu stop od kterých se odráží současné analýzy hodnot kulturní a historické krajiny. (Low-Míchal, 2003; Sádlo, 2005)

Stopy v krajině se nacházejí pod povrchem zemským anebo na povrchu. Pod povrchem země dokladují historickou krajinu hlavně archeologické nálezy lidských sídel a činností. Mezi stopy na povrchu zemském patří nápadné změny reliéfu spojené se zaniklými sídly, úvozy bývalých cest, násypy zmizelých kolejišť, vyschlé vodoteče, hráze vyschlých rybníků, reliktů opevnění, záměrně vysázená zeleň (parky, sady, aleje), historické architektonické komplexy (hrady, zámky, kláštery, pevnosti), hospodářské a vodohospodářské objekty (mlýny, hutě, hamry, přehrady, vodní nádrže), drobná architektura (kapličky, lorety, kříže, rozhledny) a mnoho dalších krajinných artefaktů. Mezi stopy patří také válečné bitvy a historické písemné prameny krajiny. V současné době lze právě z písemných pramenů (rukopisných, tištěných a kartografických) obsahujících stopy krajiny vyhledávat a studovat prostřednictvím různých elektronických portálů a aplikací různých typů. Všechny stopy zmíněné výše lze nazvat, jako znaky kulturní a historické charakteristiky krajiny, které je možno klasifikovat a třídit. (Vorel, 2006; Kupka, 2010; Semotanová, 2014)

Nejdůležitějším krokem jakékoli ochrany je správné pojmenování hodnot, jak tvrdí Vorel a Kupka, *pokud chceme nějaké hodnoty v krajině chránit, musíme v první řadě říci, které hodnoty, jež spoluvytvářejí typický, někdy neopakovatelný či dokonce jedinečný ráz krajiny, to jsou*. Přístupuje se k tomu tedy podle známého hesla *poznej a chraň!* (Vorel a Kupka, 2011).

Na základě zkušeností s řadou hodnocení kulturních a historických charakteristik krajinného rázu po celém území České republiky Kupka a kol. usoudili, že tyto znaky lze zařadit do následujících pěti skupin. (Kupka, 2010)

3.3.1 Dochované prvky, objekty a jejich soubory

Jedná se o nejtypičtější znaky kulturní a historické charakteristiky krajiny. Do této kategorie patří hrady, zámky, zříceniny tvrze, kostely, kaple, kláštery, hřbitovy, hospodářské objekty (mlýny, statky, sýpky, špejchary), objekty zahradní architektury (parky a zahrady), průmyslové dědictví (továrny), technické památky (mosty, viadukty, těžební věže) a drobná sakrální architektura (kříže, kapličky sochy, mramorové sloupy, boží muka). (Vorel a Kupka, 2011)

Objekty mohou být chráněny jako kulturní či národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny či muzea, ale i objekty lidové architektury a památkově nechráněné objekty, které obsahují výrazné dochované formy, detaily, tradiční materiály a regionální znaky. Tyto dochované objekty dokládají vývoj našeho území a ukazují místní přírodní, sociální a kulturní podmínky, které formovaly stavby a dodaly jim osobitý výraz specifický pro určitý region a vymezily rozdíly ve vztahu k ostatním regionům. (Kupka, 2010)

Stopy prehistorického vývoje krajiny a archeologické stopy

Do této kategorie Kupka (2010) řadí i podkategorii stop prehistorického vývoje krajiny a archeologické stopy, do které patří stopy z dob starobylé (pravěké až středověké) kultivace krajiny a její vědomé organizování (touto problematikou se více zabývá Gojda, 2000). Do této podkategorie patří zejména rituální místa, posvátné okrsky, svatyně a posvátné háje, menhiry, rituální cesty, pohřebiště, hradiště, oppida, trasy nejstarších stezek (historickými stezkami se více zabývá Květ, 2003), systém parcelace zemědělské půdy v neúrodnějších oblastech apod. (Kupka, 2010)

Obr. 10 – Menhir kamenný pastýř; [zdroj: <https://www.extrastory.cz>; Foto: J. Pohribný]

Architektonicky cenné objekty a soubory

Dále Kupka (2010) do kategorie dochovaných prvků, objektů a jejich souborů řadí podkategorii architektonicky cenné objekty a soubory, které jsou v krajině nejvýraznější, představují širokou škálu typů staveb všech historických období. Do této podkategorie patří objekty spojené se životem šlechty a aristokracie (hradní areály, zříceniny, tvrze, zámky...), objekty sakrální architektury (kláštery, kostely, kapličky, boží muka, hřbitovy...), tradiční hospodářské objekty (dvory, stodoly, statky, mlýny...), historická architektura měst (měšťanské domy, radnice, brány, opevnění...), objekty lidové architektury, objekty průmyslového dědictví (továrny), technické památky, objekty zahradní architektury (parky a zahrady), drobná sakrální architektura (kříže, boží muka, sochy...) a další drobná architektura a topografické památky (pomníky, rozcestníky, mezníky, triangulační a zeměpisné památky, k těmto drobným památkám více např. Hájek a Bukačová, 2001) a památky židovské (synagogy a hřbitovy, těmito památkami se podrobněji zabývá např. Kolmanová a Pařík, 2002 nebo Bukačová, 2006).

Forma výše zmíněných objektů (konstrukční, materiálové a architektonické ztvárnění) se místně podílí na specifickém a nezaměnitelném charakteru jednotlivých regionů České republiky. (Kupka, 2010)

3.3.2 Dochovaná urbanistická a sídelní struktura

Dalším významným aspektem je dochovaná urbanistická a sídelní struktura, protože každé sídlo ať už vesnického či městského typu má charakteristickou urbanistickou prostorovou strukturu, která zahrnuje kompozice prostorů, jejich orientaci, tvar, artikulaci a gradaci, kdy spolupůsobením těchto kompozic vznikají jedinečné sídelní struktury měnící se podle regionů (např. malá sídla v jihočeském kraji s jasným centrem, který tvoří náves se výrazně liší od velkých venkovských sídel jižní Moravy). (Kuča a Kučová, 2000; Kuča a kol., 2015)

Podle Kuči a kol. (2015) lze také tento pojem vyjádřit jako *prostorovou strukturu města či vesnice, která zahrnuje kompozici prostorů, jejich vzájemné vztahy, orientaci, tvar, artikulaci a gradaci, hierarchii významu, dimenze aj.* (Kuča a kol., 2015)

Charakteristika urbanistické a sídelní struktury:

Míra dochování historické urbanistické struktury je základním znakem na všech územích, na kterých lze identifikovat urbanistické hodnoty. Pro správnou identifikaci historických urbanistických hodnot jsou nezbytné základní znalosti vývoje osídlení měst a vesnic, znalost regionálních odlišností a schopnost pracovat s různými prameny. (Kuča a Kučová, 2015)

Podle Kuči a Kučové (2015) se při analytickém pohledu urbanistická struktura dělí na:

- Půdorysnou osnovu sídla
- Parcelaci
- Půdorysnou skladbu zástavby
- (všechny Dohromady tvoří půdorysnou strukturu sídla)

- Hmotovou skladbu zástavby
- Významné stavební dominanty
- Kompoziční vztahy prostorů

Půdorysná osnova sídla

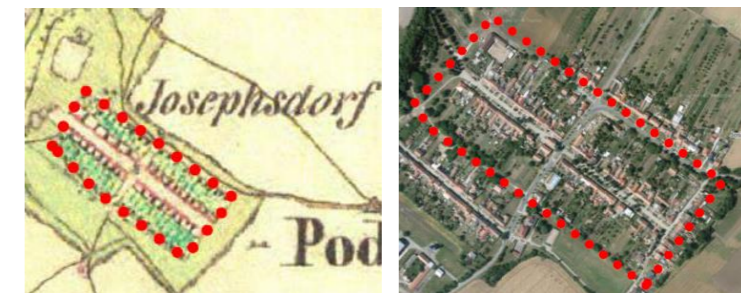
Základními prvky půdorysné osnovy sídla jsou urbanistické bloky a urbanistické prostory, tedy půdorysné linie náměstí (návší), ulic a dalších komunikací. U vesnic vzniklých před 19. stoletím lze analýzu dochovanosti historické půdorysné struktury sídla dosáhnout porovnáním struktury dnešní (nejlépe na současných ortofotomapách a na aktuální katastrální mapě) se strukturou zobrazenou na mapách stabilního katastru (1824–1843). Pro mladší sídelní struktury se provádí porovnání s ortofotomapami z 50. let 20. století, které zachycují stav před začátkem zásadních novodobých urbanistických změn ve 2. polovině 20. století. (Kuča a Kučová., 2015)

Obr. 11 – Způsoby zastavění historického jádra (vlevo liniové a vpravo bodové); [zdroj: Rozmanová, 2017]

Parcelace

V urbanistické struktuře znázorňuje hustotu, směr, tvar, příčné dělení parcel. Lze tedy rozlišit parcelaci intravilánu, odehrávající se obvykle uvnitř více či méně souvislých urbanistických (domovních) bloků od parcelace extravilánu, kde se jedná o způsob uspořádání zemědělských pozemků (polí, zahrad, vinic...). Historická parcelace intravilánu a extravilánu je velmi důležitou součástí historické památkové identity každého sídla, protože základy parcelace vznikly většinou v době založení sídla, v jeho historicky známé půdorysné podobě, a to je na našem území většinou doba středověku. V jednotlivých historických obdobích se zásady parcelace lišily, zkušený urbanista dokáže při pohledu na katastrální mapu rozeznat, zdali se jedná o parcelaci středověkou, renesanční, barokní či klasicistní. V mladší době (2. polovina 19. století) lze také od sebe rozeznat parcelace meziválečné, socialistické a soudobé. Dochovanou parcelaci a její vývoj lze sledovat na různých historických mapových podkladech (mapy stabilního katastru, mladší katastrální mapy, mapy pozemkového katastru...), z toho plyne, že se jedná o jednu ze základních památkových a urbanistických hodnot sídel. (Kuča a Kučová., 2015)

Obr. 12 – Příklad zachovalého půdorysu vesnice; [zdroj: Rozmanová, 2017]

Půdorysná skladba zástavby

Jedná se o umístění (polohu) jednotlivých objektů ve vztahu k jejich parcele jako celku, dále ve vztahu k sousedním objektům (pravidelnost řazení, vzájemné rozestupy a přirozeně i ve vztahu k veřejné komunikaci či prostoru (orientace staveb). Tato charakteristika zahrnuje i rovněž charakter uspořádání parcely co do skladby jednotlivých objektů domu či usedlosti a také míru zastavěnosti parcely. (Kučová a kol., 2014) Z tohoto pohledu lze historická sídla rozdělit do několika základních skupin, jejichž rozdíly jsou podmíněny hospodářským charakterem sídla (rozvinuté historické město, venkovské městečko, vesnice) a také regionálním a historickým kontextem sídla (podobná skladba zástavby v jedné oblasti). Půdorysná historická skladba zástavby je také velmi důležitá pro identitu sídla, protože vypovídá o jeho vývoji. Posuzování se provádí na základě stejných mapových pramenů jako u parcelace. (Kuča a Kučová., 2015)

Hmotová skladba zástavby

Na rozdíl od předchozích charakteristik, které byly půdorysné (dvojměrné) je hmotová skladba zástavby trojrozměrná. Zahrnuje zejména počet podlaží (a jejich absolutní výšku) a tvar, sklon a orientaci střech. Zásadním způsobem podmiňuje charakter prostorů sídla. Hmotová skladba zástavby je stejně jako půdorysná skladba zástavby výsledkem komplikovaného historického vývoje a také jako u půdorysné skladby zástavby záleží na charakteru sídla (město, městečko, vesnice) a u vesnic na regionálním kontextu (např. strmé sedlové střechy v Polabí oproti plochým sedlovým střechám na Volarsku apod.). Posuzování této charakteristiky je velmi složité, protože dostupné historické prameny jsou velmi omezené. Poznáme z nich jen půdorysné rozměry, orientaci střešního hřebene a rozlišení sklonitosti střech od plochých, proto je nutné provedení terénního průzkumu. Ten je vhodné kombinovat s porovnáním starší obrazové dokumentace (historické fotografie, obrazy, pohledy...). Při těchto posouzeních je neméně důležitá profesní zkušenost znalostí analogií. (Kuča a Kučová., 2015)

Významné stavební dominanty

Stavební dominanty jsou pro každé sídlo charakteristické a umožňují jeho identifikaci v dálkových pohledech. Jedná se tedy o stavbu s cíleným, ale i náhodným vyvrcholením hmotové stavby sídla. Nejčastěji bývá umístěna na vyvýšeném místě, a to z důvodů nadřazenosti společenské (hrady, zámky...), duchovní (kostely, kláštery...) nebo praktické (obrana). Nejčastějšími typy jsou vertikální věžové dominanty (věž kostela, radnice, brány hradu, věže zámků...). Dnes se setkáváme s řadou nevhodných novodobých dominant (panelové domy, zemědělská síla, věžové sklady, televizní vysílače...), které se stavěly v 60. – 80. letech 20. století a narušily tak po staletí stabilizovaný obraz celku. Můžeme tedy říci, že máme dominanty pozitivní a negativní, tedy ty, které nám narušují historická panoramata sídla nebo významné stabilizované či dokonce cíleně komponované pohledové vztahy. K posouzení významnosti stavebních dominant je potřeba provedení terénního průzkumu. (Kuča a Kučová., 2015)

Kompoziční vztahy prostorů

Kompoziční vztahy prostorů představují prostorové utváření města nebo vesnice jako celku ve smyslu stupňování velikosti prostorů a výšky staveb k části sídla nebo k výrazné dominantě ve smyslu vzájemných kompozičních vztahů (historické osové průhledy). Vliv míry zachování kompozičních vztahů prostorů se posuzují obvykle podle stejných pramenů jako u parcelace či půdorysné skladby sídla. Na historických mapách se dají identifikovat kompoziční vztahy a pohledové vztahy již zaniklé nebo jen vlivem vzrostlých dřevin potlačené. Dalšími velice oblíbenými prameny jsou vedutové pohledy nebo pohlednice, avšak pro úplné posouzení je třeba terénního průzkumu. (Kuča a Kučová., 2015)

Obr. 13 – Veduta Sázavského kláštera z roku 1822; [zdroj: <https://www.hrady-zriceniny.cz>]

3.3.3 Dochované krajinné struktury

Další důležitou kategorií kulturní a historické hodnoty krajiny jsou dochované krajinné struktury, protože kulturní charakteristiku krajiny nevytvářejí jen dochované prvky, objekty a jejich soubory, dochovaná urbanistická a sídelní struktura, ale i krajina sama obsahuje mnoho významných dochovaných historických struktur. Dochovanými krajinnými strukturami jsou cestní síť (historické stezky, úvozy, mostky...), historické hospodářské úpravy (rybníky, rybníční soustavy, hráze..., více např. Janeček, 2002), dochované struktury zeleně (historické parky a zahrady, aleje, bažantnice, obory..., více např. Sedláčková, 2002 nebo Weber, 2006), významné artefakty technické činnosti člověka (studny, lomy, pískovny, těžební zařízení..., více např. Cílek, 2002), dochované struktury plůžiny (doprovodné vegetace, terasy, zidky..., více např. Kuča, 2014), humna (stodoly, stáje, špejchary, seníky, ploty, políčka, pastviny..., více např. Prudký, 2008) a regionálně podmíněné způsoby hospodaření (struktura orné půdy, louky, ovocné sady, chmelnice, vinice..., více např. Hošek, 2001). (Kupka, 2010)

Právě společný soulad pozemkových struktur a polních cest tvoří systém barevných (podle pěstované plodiny) ploch a linií, které utvářejí estetické souvislosti v krajinné kompozici určitého regionu. (Mareček, 2001)

Nejvýznamnější krajinou strukturou jsou dochované krajinářské kompozice (komponovaná krajina záměrně navržená a vytvořená člověkem viz. kapitola 3.2.2) a hospodářské feudální celky. (Kupka, 2019)

Nejdůležitějšími historickými mapovými prameny pro analýzy dochovaných historických krajinných struktur jsou mapy I. – III. vojenského mapování, mapy stabilního katastru, topografické mapy TOPO 1952 a 1. vydání Státní mapy odvozené a historické ortofotomapy z let 1947–1962. (Kučová a kol., 2014)

Obr. 14 – Historická plužina v CHKO České Středohoří; [zdroj: Kučová a kol., 2014]

3.3.4 Místa duchovního významu

Kulturními a historickými hodnotami krajiny nemusejí být pouze hmotné památky a dochované struktury, ale existují také nehmotné hodnoty krajiny neboli jakási paměť krajiny, tím jsou právě místa duchovního významu. Sklenička (2003) chápe paměť krajiny jako *schopnost uchovávat některé krajinné atributy, ale též jako schopnost tyto atributy regenerovat* (Sklenička, 2003). Kučová a kol. (2014) zas tvrdí, že *v těchto místech (duchovního významu) se jedná o jakýsi hlubší vizuálně skrytý vztah, který zahrnuje vědomosti o místě, o jeho historii a dějinách* (Kučová a kol., 2014). Myšlenka duchovního místa je zakotvena i v naší legislativě.

Evropská úmluva o krajině, která právně uznává krajinu jako *základní složku prostředí, v němž lidé žijí, jako výraz rozmanitosti jejich společného kulturního a přírodního dědictví a základ jejich identity*.

Stavební zákon (z. č. 183/2006 Sb.) uvádí, že *územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti*.

Podobně je hovořeno i v zákonu o ochraně krajiny (z. č. 114/1992 Sb.) při definici krajinného rázu, *kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu*.

Ve vyhlášce Ministerstva kultury České republiky č. 475/1992 Sb., o prohlášení území bojiště bitvy u Slavkova za krajinou památkovou zónu byly stanoveny podmínky zabezpečení ochrany a péče o památkovou hodnotu zóny, kterou tvoří zejména význam území pro historickou osobitost místa, historické vazby sídel, krajiny a terénních útvarů a krajinný obraz daného území. (Kupka, 2009)

Jedná se tedy u místa spojená s mytologií a pověstmi, místa spojená s legendami, místa s duchovním významem, poutní místa, léčivé a zázračné prameny, místa spojená s historickými osobnostmi, místa spojená s historickými literárními díly, místa spojená s důležitými událostmi, mystická místa a památné kameny. (Vorel a Kupka, 2011) Velice často jsou tato místa spojena s hodnotami hmotnými, památkovými, přírodními či estetickými a většinou mají i nějaký typ zákonné ochrany (krajinná památková zóna, kulturní památka a jejich ochranná pásma, přírodní parky). (Kupka, 2009)

3.3.5 Vizuální hodnoty historických prvků a struktur

Všechny výše uvedené skupiny kulturních a historických hodnot krajiny spolu z určitými přírodními znaky vytvářejí vizuální projev v krajinné scéně. Z toho vyplývá, že se tak úplně nejedná o novou skupinu hodnot krajiny, ale spíše o jiný úhel pohledu na některé z nich. (Kupka, 2010)

Tento pojem je zakotven i v zákoně o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb., kde je výslovně uvedeno, že *krajinný ráz je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu*, a proto je estetická hodnota krajiny zákonným kritériem při hodnocení krajiny. Hodnocení krajiny bývá většinou provedeno na základě subjektivního hodnocení (odlišné vnímání vizuálních hodnot) a z toho důvodu také vznikají časté diskuze o výsledcích hodnocení, proto je důležité, jak dokládají i odborné zkušenosti, teorie (urbanistická a krajinářská) a různé výzkumy popisovat takové vlastnosti krajiny, které většina uživatelů považuje za vizuálně atraktivní (krásné). (Vorel a Kupka, 2011)

Mezi důležité vlastnosti vizuální atraktivnosti krajinné scény se řadí působivost, zajímavost, neopakovatelnost či jedinečnost, výrazná rozlišitelnost a zapamatovatelnost krajinné scény, která je tvořena množstvím hmotných vizuálních prvků, nebo neopakovatelnost krajinných forem, výraznost či nezaměnitelnost hospodaření v krajině apod. (Hexner a Novák, 1996)

Podle Vondráčkové (2019) je vizuální hodnota vyjádřena zejména charakterem vizuálně vnímaných částí krajiny, jejich prostorovou strukturou, morfologií, barevností, texturou a způsobem ohraničení prostorových celků, kdy podstatou odlišnosti krajiny (a tedy její individuality) je specifický výraz krajiny. Individuálními znaky v krajině jsou nejčastěji význačný reliéf, specifické krasové jevy, tvar údolí případně přítomnost charakteristických antropogenních tvarů (lomy, meze, terasy, haldy apod.). (Vondráčková, 2019)

Nejvýznamnějšími vizuálními hodnotami z hlediska krajinného rázu jsou kulturní dominanty a dominantní rysy krajiny anebo historický obraz sídel v krajině (vizuální zapojení historického sídla do přírody). (Kupka, 2010)

Kulturní dominanty a dominantní rysy krajiny

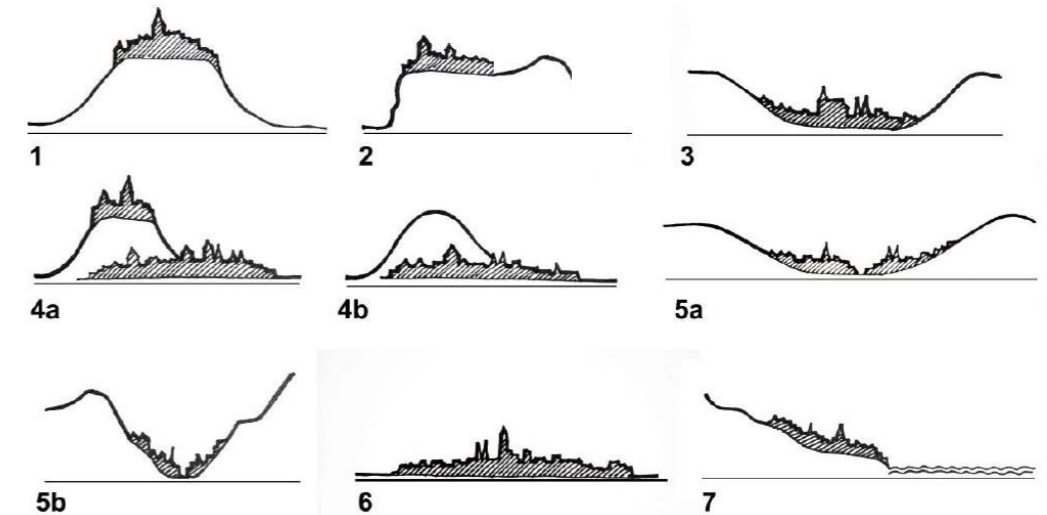
Jak již bylo zmíněno výše (kapitola 3.3.2) dominantou se označuje pohledově významná stavba, která upoutává pozornost hlavně svými rozměry, výškou, tvarem a jinou výraznou pohledovou vlastností. Často tvoří významové těžiště komponovaného celku nebo výraznou část panoramatu, není také překvapující, že je pojem kulturní krajina zakotvena v zákoně o ochraně přírody a krajiny (114/1992 Sb.). (Kupka, 2010)

Dominanty lze rozdělit na dominantu přírodní (kopec, hora, skála, soliterní strom, výrazné aleje...), stavební (hrad, zámek, kostel, klášter, železniční viadukt, most, komín, vysílač, větrná elektrárna...) a jejich kombinaci (kopec se zříceninou, hradem, zámek nebo kříž na skále...). Dominanta je pro člověka orientačním bodem, ale i určitým nezaměnitelným a nezapomenutelným symbolem daného sídla, např. Pravčická brána, která je typickou dominantou Českého Švýcarska, nebo minaret, který je postaven v Lednicko-Valtickém areálu či novodobější stavba jaderné elektrárny Temelín, jenž je dominantou Jihočeského kraje a mnoho dalších. (Kučová a kol., 2014)

Historický obraz sídel v krajině

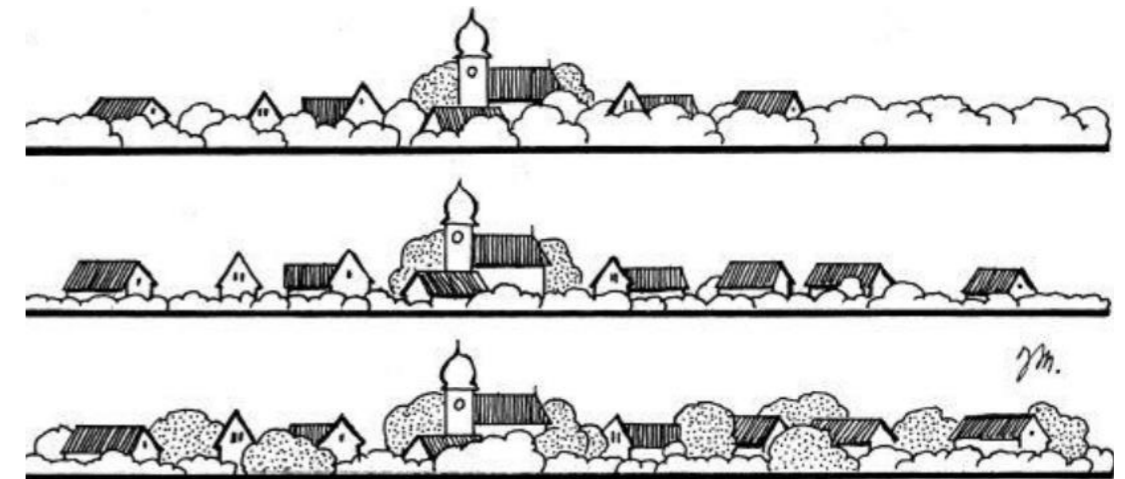
Sídlo a krajina a jejich společný vztah vytváří pojem městská krajina, čímž jsou myšleny významné prvky a složky, které jsou obyvateli přirozeně vnímány jako symboly krajiny. Mezi přirozené symboly se řadí reliéf terénu, vodní plochy a toky či vegetace, právě tyto symboly ovlivňovali v minulosti vznik sídel. (Sladkovský, 1868)

Městská krajina se projevuje svými čitelnými vizuálními přírodními složkami, které vytvářejí na území města strukturu, jež přispívají k prostorové skladbě města, zároveň spoluvytvářejí specifické vlastnosti vizuální scény a tím činí dané místo v krajině zcela odlišné od ostatních. Ve městě je sice velké množství urbanizovaných ploch, ale i městská krajina je důležitá, a to hlavně pro kvalitu a pohodu života obyvatel. V dnešní době se tak klade čím dál tím větší důraz na začlenění právě krajiny do města (městskou krajinou se podrobněji zabývá např. Konvička, 2006). (Sladkovský, 1868; Kupka, 2010)

1 – město na izolované výšině, 2 – město na terénním ostrohu, 3 – město v kotlině, 4 – město v kombinované terénní poloze (a – zastavěná, b – nezastavěná terénní dominanta), 5 – město v údolí (a – široké, b – úzké horské údolí), 6 – město na rovině, 7 – město u velké vodní plochy

Obr. 15 – Druhy polohy zástavby města v krajinném rámci; [zdroj: Kupka, 2010]

Obr. 16 – Vliv městské krajiny na celkovou siluetu sídla; [zdroj: Mareček, 1992]

3.4 OCHRANA HODNOT KULTURNÍ KRAJINY

V předchozí kapitole (viz. 3.2 a 3.3) jsme si popsaly kulturní krajinu a její hodnoty, které jsou na našem území nedílnou součástí kulturního dědictví. Tyto hodnoty kulturní krajiny je důležité chránit, avšak ochrana je v České republice roztržena do několika rezortů (kultury, ochrany přírody a krajiny, územního plánování a zemědělství). Hlavními činiteli při ochraně kulturní krajiny a jejích hodnot je státní památková péče a ochrana přírody a krajiny, právě tato kapitola přináší základní nástroje do problematiky těchto činitelů státní ochrany. (Kupka, 2015)

Historický vývoj ochrany kulturní krajiny v České republice

Jak píše Kuča a kol. (2015), tak od roku 1920 existovali tyto legislativní ochrany charakteru krajiny:

1. **Zákon č. 81/1920 tzv. přidělový zákon** stanovil první legislativní možnost ochrany přírody a krajiny. Účelem bylo zachovat a ochránit památky přírodní, historické a umělecké spolu s jejich okolím.
2. Podobné opatření vzniklo po druhé pozemkové reformě (1948) v **zákoně 47/1948 tzv. scelovací zákon**, kde byl §30 přímo věnovaný ochraně památek, přírodních krás a krajinného rázu.
3. **Zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody byl systémovým přelomovým opatřením**, jenž poprvé definoval dvojí charakter ochrany přírody a krajiny (zvláštní a obecná ochrana). Zvláštní ochrana se vztahovala na velkoplošná (národní parky, chráněná krajinná oblast) a maloplošná území (státní přírodní rezervace, chráněné naleziště, chráněné parky a zahrady, chráněné studijní plochy). Pro zvláště chráněná území se mohlo vyhlásit ochranné pásmo. Obecná ochrana se pak uplatňovala na zbytku území státu.
4. Do roku 1958 Česká republika neměla památkovou péči řádně zakotvenou právní normou. Právní norma byla rozdělena do velkého množství jiných předpisů, a tak vznikl **zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách**, který shrnul dosavadní zkušenosti a výsledky památkové péče. Zákon stanovil povinnosti spojené s údržbou kulturních památek a stanovil jejich evidenci. Zákon nejdříve splňoval dobové požadavky památkové péče, ale po organizačních změnách v oblasti státní správy bylo nutné vytvořit nový. (MK 2018)
5. Nástupcem zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách se stal v roce 1988 **zákon č. 20/1987., o státní památkové péči (památkový zákon)**, který přinesl některé zásadní změny v ochraně kulturních památek. Přesně vymezil, na které objekty kulturní hodnoty se vztahuje péče státu jako na kulturní památky. Určil zápis do Ústředního seznamu kulturních památek, zřídil památkovou inspekci, která dohlíží na dodržování zákona. Dále zavedl novou formu územní památkové ochrany, kterou předešlý zákon neznal, a to je památková zóna, což je *území sídelního útvaru nebo jeho části s menším*

podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty (Zákon č. 20/1987 Sb.). (MK 2019)

6. V roce 1991 se se památková péče a ochrana přírody a krajiny rozdělila. Vzniklo ministerstvo životního prostředí a jemu podřízený Český ústav ochrany přírody. Byl přijat i nový **zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**, který má *příspěvek k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000 (účel zákona č. 114/1992 Sb.). Zákon ustanovil ochranu krajinného rázu a přírodní park, definoval také významné krajinné prvky (všechny lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy...).*
7. Česká republika se v roce 1991 také připojila k **Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví**, kdy jejím posláním je *stanovit povinnosti smluvních států a pravidla mezinárodní spolupráce, aby se zabezpečila ochrana, zachování a předání kulturního a přírodního dědictví s vynikající univerzální hodnotou budoucím generacím (NPÚ, 2019a).*
8. V letech 2000–2004 byla podepsána **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy a Evropská úmluva o krajině**. V roce 2004 po vstupu do EU vznikla povinnost aplikace soustavy chráněných území **Natura 2000** (PO – ptačí oblasti a EVL – Evropsky významné lokality). (Kuča a kol., 2015)
9. Česká republika také přistoupila k mnoha mezinárodním úmluvám k ochraně přírody a krajiny (Biosférická rezervace UNESCO, Geopark UNESCO, Ramsarské mokřady...).
10. Z hlediska památkové péče o krajinu je také důležitý **zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech**, kdy pozemkové úpravy mohou být prospěšné k rehabilitaci částí kulturní krajiny.
11. Velmi důležitou událostí, jak pro památkovou péči, tak i pro ochranu přírody a krajiny bylo propojení agendou územního plánování. V roce 2006 byl přijat **zákon 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)**, který přišel s celkovým pojetím ochrany hodnot. Zákon říká, že *územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti (zákon 183/2006 Sb.).* Součástí územně analytických podkladů (ÚAP), které zpřesňuje **vyhláška 500/2012 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti** jsou specifikované sledované jevy (limity území), které vyplývají z památkového zákona, a i ze zákona o ochraně přírody a krajiny.

3.4.1 Ochrana historické kulturní krajiny (památková péče)

Kulturní krajina je nedílnou součástí našeho národního kulturního dědictví, které je třeba chránit. Účelem ochrany kulturní krajiny je hlavně zabránění k přímé likvidaci, zchátráním anebo znehodnocením nevhodnými úpravami a také případná obnova a následná péče o ni. (Sklenička, 2003)

Podle NPÚ (2019a) je památková péče budována ve většině vyspělých evropských zemích, ve kterých plní tyto tři základní úkoly:

- Průzkum, identifikace hodnot a výběr památek, které je třeba dochovat pro budoucí generace.
- Hledání vhodných způsobů péče o ně.
- Prezentace a popularizace, tedy zpřístupňování těchto památkových hodnot veřejnosti

Předmětem památkové péče byly zpočátku jen jednotlivé významné stavby, ale záhy, a to i v evropském kontextu se staly předmětem památkové ochrany historické celky a obecné prostředí památek, kdy u některých z nich lze rozlišit i krajinný rozměr (např. působení městských dominant v širším krajinném rámci či krajinný kontext u samostatně stojících kostelů, hradů, zámků, ale i kaplí a soch). Výsledek tohoto širšího prostorového vnímání památkové ochrany se stal zájem o ochranu kulturní krajiny. (Kuča, 2013)

Nejdříve památková péče vstupovala do krajiny nepřímo ochranou krajinných dominant (hrady, kostely, zámky), ať už ochranou jednotlivých staveb či jejich areálů (kulturní památky, národní kulturní památky). Některé získaly i ochranné pásmo, které ochraňuje nenarušené krajinné působení těchto prvků. Sem tedy patří ochrana vesnic či měst pomocí památkových rezervací a zón. (Kuča, 2013)

Další formou vstupu do krajiny bylo např. prohlášení ochrany hradišť, která obsahují mnoho výrazných krajinných prvků. Ochrana hradišť může být provedena formou archeologické památkové rezervace (např. Tříšov, Lhotice...) či mohou být chráněna jako kulturní památky nebo národní kulturní památky. Významné krajinné aspekty obsahují chráněné zámecké parky (např. Lednice, Valtice...) a obory (např. Chlumecká obora, Jabkenická obora...). (Kuča, 2013)

Nelze opomenout ani aleje chráněné jako kulturní památky (např. hráz rybníka s alejí ve Vlhavech, Zámecká alej ve Slavkově u Brna...), nebo přímo přírodní prvky, které jsou chráněny jako kulturní památka (průrva Ploučnice u Novin pod Ralskem). Významnými krajinnými prvky jsou vodohospodářská díla, zejména rybníky (např. Rožmberk u Staré Hlíny, rybník Svět u Třeboně, které jsou součástí národní kulturní památky Rožmberská rybníční soustava, Novozámecký rybník...) či kanály (např. Krajiná a Nová stoka u Cepu...). Vysloveně přírodní charakter pak mají jeskyně, jež jsou důležité pro památkovou péči z hlediska archeologického (např. jeskyně Koda, Tří volů...). Předmětem památkové ochrany se staly již v minulosti také širší krajinné úseky (např. Babiččino údolí u České Skalice, památková rezervace Kuks). (Kuča, 2013)

3.4.2 Ochrana přírody a krajiny

Příroda a krajina je důležitou částí národního bohatství na našem území a na stavu krajiny nepřímo závisí ekonomická a kulturní úroveň, proto je třeba brát ochranu přírody a krajiny jako veřejný zájem. Účelem ochrany přírody a krajiny je tedy, zachování podmínek pro fyzicky a duševně zdravý život člověka. Cílem je udržovat, chránit a vytvářet esteticky vyváženou, ekologicky stabilní kulturní krajinu a současně udržovat v přírodním stavu člověkem téměř nenarušené lokality. (Sklenička, 2003)

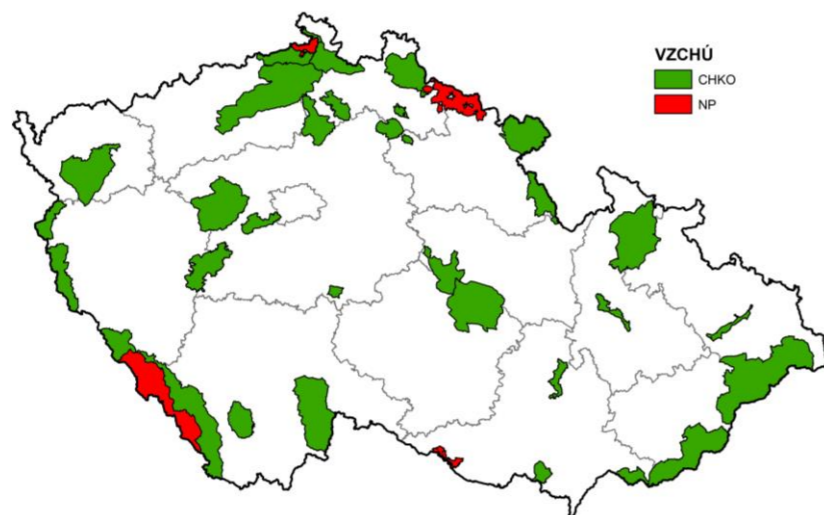
Ochrana přírodních prvků a hodnot v krajině je legislativně dobře chráněná, proto je nutné se stále více zaměřovat na hodnoty kulturní a historické. Některé historické krajinné struktury jsou sice chráněné státní ochranou přírody a krajiny (CHKO nebo přírodní park, jenž zohledňuje kulturně – historické složky krajiny včetně památek lidové architektury či kulturních dominant), ale hlavní roli v ochraně historických krajinných struktur hraje státní památková péče. (Kupka, 2019)

Ochrana historických krajinných struktur dle zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny:

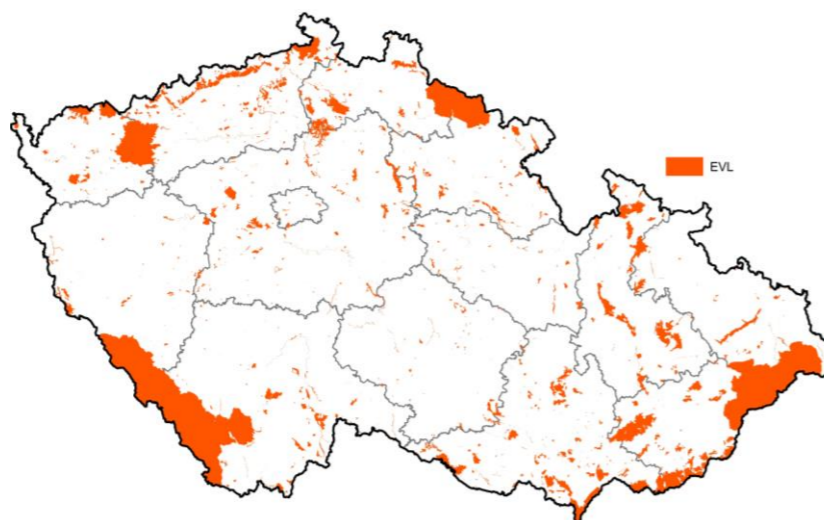
Národní parky (NP) – jedná se o rozsáhlá území s typickým reliéfem a geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem málo pozměněných ekosystémů, **jedinečná a významná v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového** (§14, ods.1). V České republice jsou 4 NP (NP České Švýcarsko, NP Krkonoše, NP Podyjí a NP Šumava).

Chráněné krajinné oblasti (CHKO) – jedná se o rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, **popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení** (§25, ods.1). V ČR se nachází 26 CHKO (nejstarším je CHKO Český ráj a nejmladším CHKO Brdy).

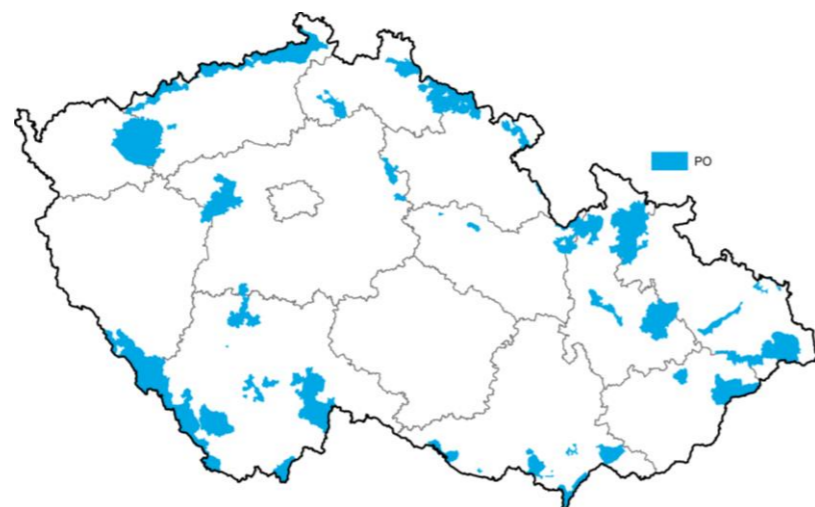
Přírodní park (PřP) - K ochraně krajinného rázu s **významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami**, který není zvláště chráněn podle části třetí zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným předpisem přírodní park (§12 odst. 3). V ČR se nachází 135 PřP.

Obr. 17 – Mapa VZCHÚ ČR; [podkladová data: ArcČR500 a AOPK ČR]

Obr. 18 – Mapa EVL ČR; [podkladová data: ArcČR500 a AOPK ČR]

Obr. 19 – Mapa PO ČR; [podkladová data: ArcČR500 a AOPK ČR]

Nástroje ochrany historické kulturní krajiny dle zákona 20/1987 Sb., o státní památkové péči:

A. Národní kulturní památky (NKP)

Jedná se o takové kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje je vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany (§4 odst. 1). V ČR je přes 300 NKP, největší zastoupení mají hrady (Pražský hrad), zámky (Český Krumlov), kostely (kostel sv. Mikuláše v Praze), kláštery (Sázavský klášter), památky lidové architektury (návesní zvonice v Louce), stavby dopravní (řetězový most v Stádlci) nebo průmyslové (železárna Stará huť u Adamova), pomníky (pomník sv. Václava v Praze) a movité památky (korunovační klenoty). (NPÚ, 2019b)

Obr. 20 – NKP Český Krumlov; [zdroj: <https://www.premiant.cz>]

B. Kulturní památky (KP)

Jsou to památky nemovité i movité věci nebo jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, anebo památky, které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem (§2 odst. 1).

C. Památkové rezervace (PR)

Jedná se o nejcennější dochovaná území s řadou kulturních památek případně archeologických nálezů, která se v České republice nacházejí. Mají nenarušenou urbanistickou sídelní strukturu, kdy zástavba je v původním historickém stavu (dochovaný tvar a fasáda staveb). Důležitou součástí jsou dochovaná veřejná prostranství, výtvarné doplňky a historické zahrady a parky. (NPÚ, 2019c)

Památková rezervace se dá dělit na tyto čtyři typy:

1. Městské památkové rezervace

Nejčastěji se jedná o dochovaná historická jádra středověkého původu (např. Český Krumlov, Mikulov, Tábor...), ale mohou se jimi stát i stavby z 19. století nebo z první poloviny 20. století (Brno, Plzeň, Nové město v Praze...). V České republice se nachází 40 městských památkových rezervací. (NPÚ, 2018c)

Obr. 21 – Městská památková rezervace Mikulov; [zdroj: autor, 2019]

2. Vesnické památkové rezervace

Jedná se o území mající mimořádnou dochovanou historickou sídelní strukturu vesnického charakteru, nebo soubory staveb lidové architektury prohlášené nařízením vlády ČR, jako památkové chráněná. ...). V České republice se nachází 61 vesnických památkových rezervací (např. Holašovice, Stodůlky, Pavlov...). (Čerňanský, 2012)

Obr. 22 – Vesnická památková rezervace Holašovice; [zdroj: <https://www.npu.cz>]

3. Archeologické památkové rezervace

V současné době se na území ČR nachází osm takovýchto chráněných území (např. Libice, Pohansko, Lipodřický mohylník...). (NPÚ, 2019c)

Obr. 23 – Archeologická památková rezervace Pohansko; [zdroj: <http://www.moraviamagna.cz>]

4. Ostatní památkové rezervace

V ČR se jedná o dvě území, která se nedají řadit do předchozích kategorií. Prvním je barokní sídlo Kuks a druhým územím je hutnická památka Stará Huť v Josefském údolí u Olomučan. (NPÚ, 2019c)

Obr. 24 – Barokní sídlo Kuks; [zdroj: <http://www.npu.cz>]

D. Ochranné pásmo (OP)

Ochranné pásmo se vymezuje pro nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny nebo jejich prostředí. (§17 odst. 3) Slouží především k ochraně vnějšího obrazu památkové rezervace či památkové zóny, zajišťuje tedy urbanistické a architektonické kvality v okolí a ochraňuje toto území před narušením panoramatických a dálkových pohledů. (NPÚ, 2019c)

E. Památková zóna (PZ)

Jedná se o *území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty* (§6 odst. 1).

Rozdíl mezi památkovou rezervací a památkovou zónou je takový, že v památkových zónách se nachází méně památek nežli v památkových rezervacích. Subkategoriemi jsou pak městská, vesnická a krajinná památková zóna. (Sklenička, 2003)

Památkové zóny se většinou vyznačují dobře dochovanou půdorysnou i hmotovou skladbou zástavby. Protože část území památkové zóny mohla být v minulosti narušena nějakým negativním zásahem, tak zahrnutím této části do památkové zóny umožňuje její regeneraci. (NPÚ, 2019c)

Podle Skleničky (2003) základními územními typy památkových zón mohou být:

- Oblasti kultivované krajiny s charakteristickou sídelní strukturou
- Krajinné kompozice a systémy vázané na architektonické soubory
- Hospodářské feudální celky v zemědělské krajině
- Kultivační a technické počiny člověka v krajině
- Kulturně-historicky významná území

Památkové zóny se dají dělit na tyto tři typy:

1. Městské památkové zóny

V těchto územích převažují městská jádra středověkého původu. V městských památkových zónách jsou renesanční horní města (Horní Blatná), města barokní a klasicistní (Jablonec nad Nisou), města lázeňská (Karlovy Vary), města spojená s historickou průmyslovou výrobou (Vítkovice), novodobé obytné vilové čtvrti 20. století (pražská Ořechovka) a sídliště založená v období 2 sv. války (Osada v Horním Litvínově). V ČR se nachází okolo 250 městských památkových zón. (NPÚ, 2019c)

Obr. 25 – Městská památková zóna Trhové Sviny; [zdroj: <https://www.jiznicechy.cz>]

2. Vesnické památkové zóny

Mezi vesnickými památkovými zónami a vesnickými památkovými rezervacemi je někdy jen malý rozdíl, protože mohou obsahovat architektonicky a konstrukčně podobné cenné stavby a jejich hodnoty. Ve vesnických památkových zónách mohou být mimořádně historicky hodnotné vesnice, ale i vesnice méně hodnotné. V ČR se nachází okolo 210 památkových zón vesnického typu. (NPÚ, 2019c)

Obr. 26 – Vesnická památková zóna Petrovice; [zdroj: <https://www.vysocina.eu>; Foto: OKPPCR Kraje Vysočina]

3. Krajinné památkové zóny (KPZ)

Jak již bylo zmíněno výše, tak krajinná památková zóna je tedy jedním ze tří specifických kategorií památkové zóny, kdy tuto formu ochrany historické kulturní krajiny zavedl zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Na rozdíl od velkoplošných či maloplošných chráněných území, která jsou vyhlašována orgány ochrany přírody a krajiny v gesci Ministerstva životního prostředí ČR, tak je krajinná památková zóna jedinou územní ochranou krajiny vyhlašovanou v gesci Ministerstva kultury ČR. (Lipský, 2014)

Kuča a Kučová (2016) tvrdí, že jsou dva důvody vzniku krajinné památkové zóny. Prvním důvodem vzniku je, že památková péče se zaměřuje i na kulturní hodnoty v územích, která nejsou z hlediska biodiverzity a krajinného rázu příliš důležitá, tato území většinou nemají žádnou územní ochranu, a proto se pro ochranu těchto kulturních hodnot území prohlašují jako krajinné památkové zóny. Druhým důvodem vzniku krajinných památkových zón je, že se orgány památkové péče od roku 1991 mohou vyjadřovat jen k jevům uvedených v památkovém zákoně, z toho vyplývá, že nemohou zasahovat do složek krajiny (CHKO, přírodní parky), pokud nejsou kulturními památkami. (Kuča a Kučová, 2016)

Definice krajinné památkové zóny

Lipský (2014) krajinnou památkovou zónu definuje, *jako území zahrnující sídelní útvary a ucelené krajinné celky, jejichž dnešní podoba byla podstatnou měrou formována historickou činností člověka a zasluhuje památkovou ochranu. KPZ by tak měla reprezentovat dochovanou kulturní krajinu v její historicky utvářené podobě, tj. bez výraznějších negativních zásahů do člověkem kultivovaného přírodního prostředí nebo do urbanistické struktury sídel.* (Lipský, 2014)

Krajinná památková zóna je chráněným územím s kulturně historickými hodnotami. V území KPZ se často vyskytují i přírodní hodnoty, ale pro vyhlašování KPZ jsou primární hodnoty kulturní krajiny. (Kuča a kol., 2015) Důležitou součástí je harmonická krajina, ve které se výrazně uplatňuje vegetační složka, mají svůj kulturně-historický význam a velice často i zajímavý příběh, mohou to být architektonicky komponované krajiny s cestami a alejemi (Novohradsko), významná poutní místa (Římovsko), kulturní krajiny v okolí vesnic dokládající vývoj zemědělství včetně rybníčních soustav (Zahrádecko), oblasti hornické činnosti (Jáchymov) nebo krajiny, které připomínají místa významných bitev (bojiště u Hradce Králové). (NPÚ, 2019c)

Vývoj krajinných památkových zón v ČR

Od roku 1988, kdy vstoupil v platnost památkový zákon Ministerstvo kultury eviduje 74 návrhů na vyhlášení KPZ, doposud jich bylo vyhlášeno celkem 25 z toho byla převážná většina vyhlášena do roku 1996, ostatní navrhované nebyly vyhlášeny z nejrůznějších důvodů např. navrhované KPZ se překrývaly s chráněným územím podle zákona o ochraně přírody a krajiny nebo nedostatečná metodická nevyjasněnost

této kategorie památkové ochrany. Dnes se tento nedostatek snaží řešit Kučová a kol. (2014) *Metodikou tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny.* (Kuča a kol., 2015)

V roce 1992 byly vyhlášeny první dvě KPZ na území ČR a to Lednicko-valtický areál a Bojiště bitvy tří císařů v roce 1805 u Slavkova. Většina KPZ byla vyhlášena v roce 1996 (14). Další vyhlášení KPZ se uskutečnilo v roce 2002, kdy byly vyhlášeny KPZ Čimelicko-Rakovicko a KPZ Vranovsko-Bítovsko. Dalším v pořadí druhým nejpłodnějším rokem vyhlašování KPZ byl rok 2014, kdy byly vyhlášeno pět KPZ. Na konci roku 2015 byla vyhlášena KPZ Kladrubské Polabí, která je zatím poslední vyhlášenou KPZ.

Kategorizace krajinných památkových zón

Podle Lipského (2014) se dají KPZ dělit na těchto pět kategorií:

- I. Oblasti dlouhodobě tradičně kultivované venkovské krajiny s charakteristikou sídelní strukturou. V ČR např. Jihočeská Blata, Valašské Kopenice, některé vinohradské krajiny...

Obr. 27 – Borkovické Blato v Jihočeském kraji; [zdroj: <https://www.fotocesko.cz>; Foto: Z. Kučera]

- II. Krajinné kompozice vázané na významné architektonické soubory. V ČR např. Lednicko-valtický areál, Jičín-Valdice, Vranovsko-Bítovsko...

Obr. 28 – Vranov nad Dyjí; [zdroj: <http://restauraceprehrada.cz>]

III. Hospodářské feudální celky v zemědělské krajině (velkostatky a na ně vázané uspořádání polností, cest, alejí, vodních ploch). Např. KPZ Novohradsko (viz. obrázek č. 2)

IV. Kultivační a technické úpravy v krajině. V ČR např. ostravské haldy a hornické kolonie...

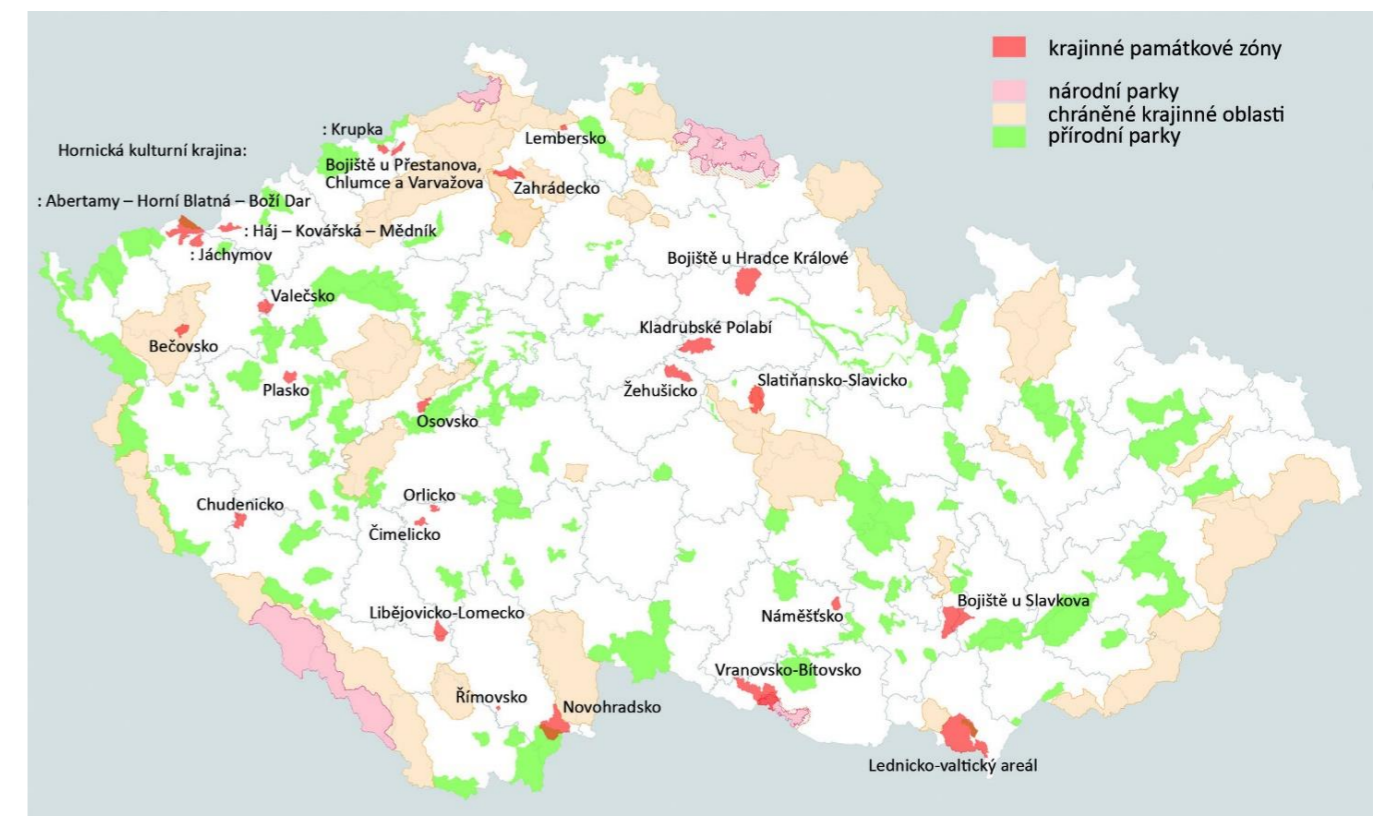
V. Kulturně a historicky významné krajiny. V ČR např. území bojiště bitvy u Slavkova v roce 1805, bojiště bitvy u Hradce Králové v roce 1866, Babiččino údolí Boženy Němcové...

Dnes se nejvíce používá kategorizace, dle již výše zmíněných kategorií kulturní krajiny (viz. kapitola 3.2.2) z výsledků zasedání Výboru světového dědictví v Santa Fé (USA), které proběhlo v roce 1992.

Tabulka č.1 – Seznam krajinných památkových zón

	Název KPZ	Okres	Rok vyhlášení	Výměra (ha)
1	Lednicko-valtický areál	Břeclav	1992	14 220
2	Území bojiště bitvy u Slavkova v roce 1805	Vyškov	1992	6 780
3	Chudenicko	Klatovy	1996	1 622
4	Lembersko	Česká Lípa	1996	353
5	Libějovicko-Lomecko	Strakonice, Prachatice	1996	2 182
6	Náměštsko	Třebíč	1996	1 245
7	Novohradsko	České Budějovice	1996	6 591
8	Orlicko	Písek	1996	488
9	Osovsko	Beroun	1996	935
10	Plasko	Plzeň-sever	1996	1 443

11	Římovsko	České Budějovice	1996	123
12	Slatiňansko-Slavicko	Chrudim	1996	3 808
13	Území bojiště bitvy u Hradce Králové v roce 1866	Hradec Králové	1996	6 442
14	Území bojiště bitvy u Přestanova, Chlumce a Varvažova v roce 1813	Ústí nad Labem	1996	749
15	Valečsko	Karlovy Vary	1996	1 810
16	Zahrádecko	Česká Lípa	1996	2 650
17	Žehušicko	Kutná hora	1996	3 091
18	Čimelicko-Rakovicko	Písek	2002	721
19	Vranovsko-Bítovsko	Znojmo	2002	7 701
20	Hornická kulturní krajina Abertamy –Boží Dar – Horní Blatná	Karlovy Vary	2014	5 220
21	Hornická kulturní krajina Háj – Kovářská – Mědník	Chomutov	2014	1 150
22	Hornická kulturní krajina Jáchymov	Karlovy Vary	2014	1 346
23	Hornická kulturní krajina Krupka	Teplice	2014	790
24	Bečovsko	Karlovy Vary	2014	160
25	Kladrubské Polabí	Pardubice	2015	2 491

Obr. 29 – Mapa krajinných památkových zón; [zdroj: Kuča a Kučová, 2016]

4. METODIKA

Tato kapitola se zabývá *samotnou Metodikou tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Kučová a kol., 2014), podle které bude provedena analýza navrhované krajinné památkové zóny Chotovinsko. Kapitola obsahuje popis návrhu krajinné památkové zóny Chotovinsko, jenž je podkladem pro standardizovaný záznam, popis této metodiky, použité mapové a textové podklady spolu s jejich zdroji, a na závěr postup při terénním průzkumu zájmového území.

4.1 NÁVRH KRAJINNÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY CHOTOVINSKO

Tento návrh byl zpracován v roce 2002 Marií Pavlátovou prostřednictvím státního památkového ústavu v Českých Budějovicích.

Návrh obsahuje tyto části:

- Soupis dotčených obecních úřadů a katastrálních území
- Charakteristiku území
- Důvodovou zprávu
- Popis hranice území
- Zákres hranice KPZ do plánu 1:10 000 (obrázek č.42)
- Zákres hranice KPZ do plánu a rozpor území
- Výčet kulturních památek
- Soupis objektů vhodných pro prohlášení za kulturní památku
- Fotodokumentaci

4.2 POPIS METODIKY

Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny (Kučová a kol., 2014) vznikla v rámci výzkumného projektu Ochrany a péče o historickou kulturní krajinu v letech 2012-2015 prostřednictvím institutu krajinných památkových zón, který byl financován z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní a kulturní identity (NAKI) Ministerstva kultury České republiky. (Kučová a kol., 2014)

Cílem této metodiky je podat podrobnou a vyčerpávající informaci k náplni a uspořádání standardizovaného záznamu krajinných památkových zón. Obsah je nastaven tak, aby v přehledné struktuře poskytl co největší množství informací o území krajinné památkové zóny. (Salašová, 2018)

Standardizovaný záznam je svým způsobem evidenční list, který se používá pro vkládání vědeckých, statistických a oborových dat. Obsahuje také administrativní, lokalizační, popisné, hodnotící a bibliografické informace, mimo jiné standardizovaný záznam obsahuje i základní přírodní charakteristiky, včetně vybraných geografických údajů a základních informací o chráněných přírodních hodnotách, také vytváří terminologický slovník využitelný v procesu územního plánování a pro chápání hodnot kulturní krajiny. (Kučová a kol., 2014)

Standardizovaný záznam se pořizuje v digitální podobě s propojením na Integrovaný informační systém památkové péče (IISPP), který je budovaný v Národním památkovém ústavu, jehož základy jsou tvořeny pomocí GIS (geografický informační systém). (Salašová, 2018)

Tvorba standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny dle této metodiky slouží k pochopení památkových hodnot a vztahu k přírodním základům. Záznam se má stát jistým podkladem pro stanovení principů, zásad a limitů pro správné nakládání s územím krajinné památkové zóny. (Kučová a kol., 2014)

Za pomoci této metodiky pak vznikla v roce 2015 kniha *Krajinné památkové zóny v České republice* (Kuča a kol., 2015), která mapuje tehdejší vyhlášené krajinné památkové zóny.

4.3 MAPOVÉ PODKLADY

Mapové podklady jsou jedním z nejvýznamnějších pramenů při poznávání historických krajinných struktur. V současnosti je velmi mnoho mapových pramenů, většinou online přístupných na internetu, prohlížení je umožněno nejčastěji v podobě geoportálů (např. geoportál ČÚZK, geoportál INSPIRE...) či WMS služeb (Web Map Service), které nám umožňují otevření map v prostředí GIS.

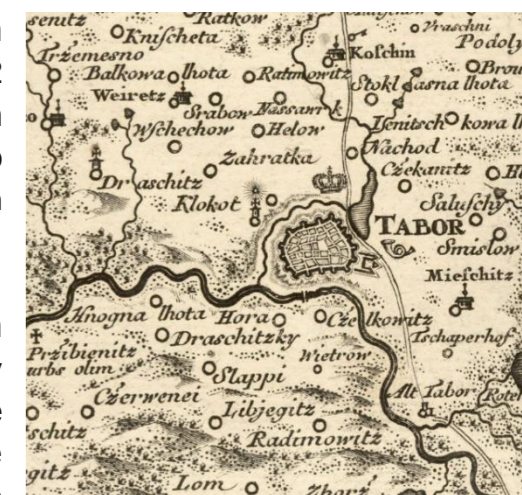
4.2.1 Celoplošná topografická mapová díla

Pro Českou republiku je k dispozici velmi mnoho dochovaných celoplošných topografických mapových děl, které umožňují pozorovat vývoj krajiny od 18. století až do současnosti.

Müllerova mapa Čech (1712–1720)

Mapa byla vytvořena vojenským císařským inženýrem Janem Kryštofem Müllerem v letech 1712 až 1720 v měřítku 1: 132 000 na 25 mapových listech. Čechy byly rozděleny na 12 krajů, zakresleno bylo okolo 12,5 tisíc sídel, výškopis byl zobrazen kopečkovou metodou, názvy měst německy. (Semotanová, 2019)

Používá se hlavně pro základní studium tehdejšího osídlení, protože jsou zde zobrazeny hlavně sídla a cestní síť. V rámci sledování krajiny se v tomto díle nacházejí pouze některé výrazné součásti krajinné kompozice (aleje), významné rybníky a řeky. (Kučová a kol., 2014)

Obr. 30 – Müllerova mapa Čech;
[zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>, 2019]

I. Vojenské mapování (Josefské, 1763–1768)

Mapování bylo započato za vlády Marie Terezie, po prohrané válce s Pruskem a bylo dokončeno za vlády Josefa II., podle kterého bylo také pojmenováno. Mapování bylo vytvořeno pro Čechy, Moravu a Slezsko v měřítku 1: 28 000 bez geodetických základů (polohové deformace a nepřesnosti). Výškopis byl zobrazen pomocí kreslířských šraf.

Jedná se o nejcennější mapování z hlediska historie krajiny, protože zachycovalo konec barokní epochy před josefínskými reformami, které do krajiny vnesly mnoho změn. Jsou zde zachyceny rybníční soustavy před hromadným rušením, historické cestní sítě, kamenné mosty, zděné budovy (panské dvory), louky, pastviny, lesy a vodní toky. (Kučová a kol., 2014)

Obr. 31 – I. Vojenské mapování;
[zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>, 2019]

II. Vojenské mapování (Františkovo 1807–1869)

Mapování bylo provedeno za vlády Františka II. v době napoleonských válek pro Čechy, Moravu a Slezsko v měřítku 1: 28 000 nebo 1: 14 000. Polohopisným základem pro mapování byly použity mapy Stablního katastru v měřítku 1: 2880. Mapování bylo provedeno na již geodetických základech (katastrální mapování). Byl použit souřadnicový systém Gusterberg pro Čechy a sv. Štěpán pro Moravu a Slezsko. Pro vyjádření výškopisu byly použity Lehmannovy šrafy. (Janata, 2018)

Obsahově je mapování podobné jako I. vojenské mapování jen je přesnější. Mapování zachycuje podobu krajiny před začátkem industrializace a urbanizace, což s něj činí důležitý zdroj informací o povaze dřívější zástavby, cestních sítí a pozemkových kultur. (Kučová a kol., 2014)

Obr. 32 – II. Vojenské mapování;
[zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>, 2019]

III. Vojenské mapování (1870-1883)

Mapování započalo po prohrané prusko-ruské válce v roce 1866 a bylo vytvořeno hlavně kvůli rakousko-uherskému dělostřelectvu, které požadovalo vyšší přesnost map. Díky přechodu na metrickou míru v roce 1871 bylo mapování vytvořeno v měřítku 1: 25 000. Byl použit stejný souřadnicový systém jako u II. vojenského mapování a jadranský výškový systém.

Z tohoto mapování byla odvozena Speciální mapa 1: 75 000 (složeno ze čtyřech listů mapy v měřítku 1: 25 000), jenž je nejpopulárnější historické mapové dílo rakouské kartografie využívané pro turistické účely a dále byla také odvozena Generální mapa 1: 200 000. Po vzniku Československé republiky byla provedena reambulace Vídeňských map a proběhl dotisk sítě S-JTSK (Systém jednotné trigonometrické sítě katastrální). (Kučová a kol., 2014; Janata, 2018)

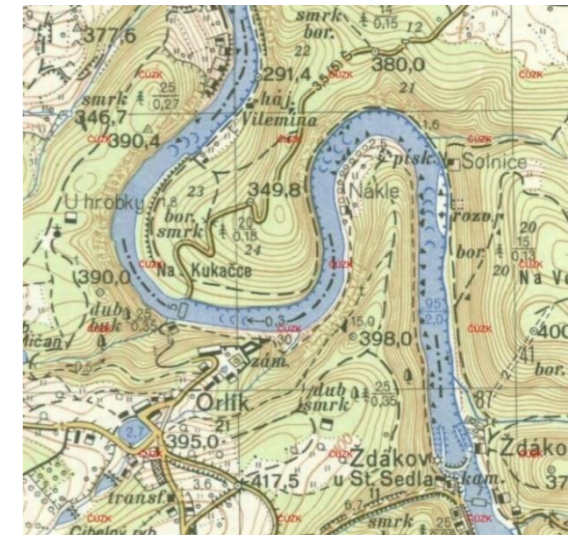

Obr. 33 – III. Vojenské mapování;
[zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>, 2019]

TOPO1952 (1953-1957)

Jedná se o celostátní topografické mapování (převážně vojenské). Vznik topografické mapy v měřítku 1: 25 000 (TM25 – odvozením TM50, TM100 a TM200). Měření proběhlo zejména leteckou fotogrammetrií a v souřadnicovém systému S-52. (Janata, 2018)

Mapování je ceněno hlavně díky tomu, že zachycuje stav území před komunistickým režimem, který způsobil spousty změn v krajině. Pozoruje se stav sídel před stavbou panelových sídlišť, krajina před stavbou vodních přehrad a krajina před nástupem masivní těžby uhlí. (Kučová a kol., 2014)

Obr. 34 – TOPO1952;
[zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Ortofotomapy

Z leteckého snímkování vznikají také první ortofotomapy. Historické ortofotomapy jsou uloženy ve Vojenském topografickém ústavu v Dobrušce (VTOPÚ), které byly v nedávné době digitalizovány a georeferencovány. Ortofotomapy jsou dnes bohatě využívány. Lze pozorovat změny našeho území od roku 1950 až do současnosti. Od roku 2003 má snímkování na starosti ČUZK (Český úřad zeměměřičský a katastrální) a je prováděno pomocí digitálních kamer s rozlišením 0,25 m v měřítku 1: 5000. (Kučová a kol., 2014)

Obr. 35 – Ortofotomapa z roku 1952;
[zdroj: <https://kontaminace.cenia.cz>, 2019]

Vojenské topografické mapy 1:10 000 (1957-1971)

Jedná se celostátní topografické mapování (převážně civilní). Vznik topografické mapy v měřítku 1: 10 000 (TM10 – později byla použita k odvození Základní mapy 1: 10 000). Mapování bylo provedeno také leteckou fotogrammetrií, případně pro rovinné a zalesněné terény tachymetrií. (Janata, 2018)

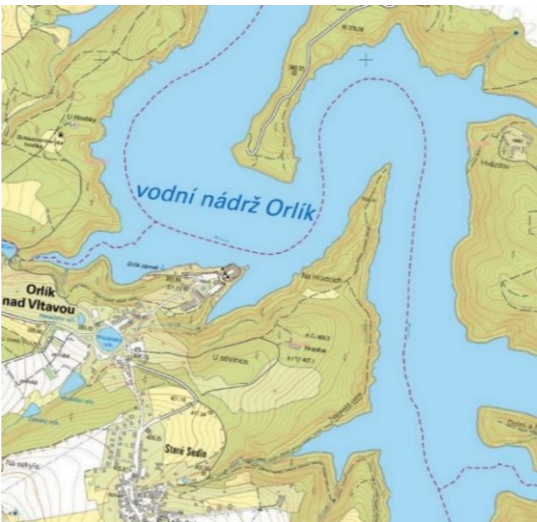

Obr. 36 – Vojenská topografická mapa 1:10 000;
[zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Základní mapy

Základní mapa středního měřítka je mapa odvozená z map topografických, byla vydávána od roku 1969 ale do roku 1990 byla určena jen pro vnitřní potřebu státních orgánů, jejich distribuce byla evidována. Po roce 1990 byly volně dostupné v prodejnách map na katastrálních úřadech. Základní mapy jsou v souřadnicovém systému S-JTSK (Systém jednotné trigonometrické sítě katastrální) a ve výškovém systému Bpv (Balt po vyrovnání).

Jsou vydávány v měřících ZM10 (Základní mapa 1: 10 000), ZM25 (Základní mapa 1: 25 000), ZM50 (Základní mapa 1: 50 000) a ZM100 (Základní mapa 1: 100 000). Od roku 2001 se řada ZM zhotovuje digitálními technologiemi

Obr. 37 – Základní mapa 1:10 000;
[zdroj: <https://geoportal.cuzk.cz>, 2019]

s použitím dat ZABAGED (Základní báze geografických dat) a GEONAMES (geografické názvosloví). (Janata, 2018)

Používá se pro sledování nejnovějších změn v území, nejčastěji jako mapový podklad (např. mapa širších vztahů). (Kučová a kol., 2014)

Obr. 38 – Základní mapa 1:25 000;
[zdroj: <https://geoportal.cuzk.cz>, 2019]

4.2.2 Celoplošná katastrální mapová díla

Pro Českou republiku jsou k dispozici i celoplošná katastrální díla, která slouží narození od topografických map k detailním studiím sídel. (např. zámeckých parků a podobných jevů). (Kučová a kol., 2014)

Mapy stabilního katastru (1824-1843)

Vznik stabilního katastru byl zapříčiněn špatnou hospodářskou situací Rakouska způsobenou napoleonskými válkami, která vedla ke státnímu bankrotu, a proto v roce 1817 císař František I. vydal císařský patent o dani pozemkové. Vzniklo zaměření pozemků, které bylo graficky zobrazeno v mapě a slovně popsáno. Pozemky se započaly rozlišovat podle druhů kultur a užívání. Pro každé katastrální území byla vyhotovena samostatná mapa, která byla většinou rozdělena na několik mapových listů. Mapy byly vyhotoveny v měřítku 1: 2880. Byl použit souřadnicový systém Gusterberg pro Čechy a sv. Štěpán pro Moravu a Slezsko. (Kučera a Kučerová, 2008)

Obr. 39 – Mapa stabilního katastru 1:2 880;
[zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Mapy stabilního katastru jsou jedinečné dílo pro poznání stavu krajiny a rozsahu zástavby před průmyslovou revolucí. Nejvyšší kvalita mapy pro studium území byly tzv. povinné císařské otisky. Tyto přesné mapy jsou používány ke studii původního stavu území, protože přesně zachycují stav území v době mapování. Na mapách je rozlišena zástavba podle použitého materiálu (zděné, nespalné stavby jsou značeny růžově a dřevěné, spalné stavby jsou zbarveny sytější růžovou). Dále jsou barevně a graficky rozlišeny kultury pozemků (sady, louky, zahrady, lesy, vinice atd.), komunikace, meze, aleje, vodní toky. V rámci studie krajiny jsou velice důležité podrobné zákresy pluzin. (Kučová a kol., 2014)

Obr. 40 – Mapa stabilního katastru 1:2 880; [zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Státní mapa odvozená (SMO 5)

Státní mapa odvozená bylo vydávána od roku 1950 v měřítku 1: 5000. Polohopis (sídla, vodstvo, dopravní síť, lesy, správní hranice, mosty, kříže, sochy apod.) mapy vznikl generalizací mapy katastrální v měřítku 1: 2880 na měřítko 1: 5000. Výškopis (vrstevnice) byl odvozen ze Speciální vojenské mapy 1: 75 000 a Topografické vojenské mapy 1: 25 000. Použit byl souřadnicový systém S-JTSK (Systém jednotné trigonometrické sítě katastrální). (Kučová a kol., 2014; ČUZK, 2019)

Obr. 41 – Státní mapa odvozená 1:5 000; [zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

4.4 PÍSEMNÉ A LITERÁRNÍ PODKLADY

Při zpracování standardizovaného záznamu navrhované krajinné památkové zóny Chotovinsko bude použit návrh krajinné památkové zóny Chotovinsko, který zpracovala Marie Pavlátová (2002), dále bude použit památkový katalog z webových stránek NPÚ (<https://www.pamatkovykatalog.cz>) a literární dílo o obci Chotoviny (Wimmer, 2010).

4.3.1 Literární dílo o obci Chotoviny

Toto literární dílo bylo napsáno Wimmerem (2010) a obsahuje celkový historický přehled obce Chotoviny a obcí v jejím katastrálním území. Popisuje jednotlivé historické objekty na území obce a doplňuje je archivními i současnými fotografiemi. Toto literární dílo je velmi užitečným literárním pramenem k poznání toho území, ať už z hlediska historického vývoje, tak i se seznámením z místními pověstmi a událostmi.

4.3.2 Materiály poskytované Národním památkovým ústavem (NPÚ)

Jedná se o odbornou a výzkumnou organizaci zřízenou v roce 2003 Ministerstvem kultury České republiky, které je současnými zákony, zejména zákonem památkovým svěřena řada odborných úkolů (např. péče o památky, správa hradů a zámků v majetku státu...) státní památkové péče v České republice. V památkovém zákoně je řečeno, že *odborná organizace státní památkové péče je organizace pro výkon a koordinaci veškeré odborné činnosti v oboru státní památkové péče k zabezpečení jednoty kulturně-politických záměrů a ideově metodických, ekonomických a technických hledisek, jakož i perspektivního rozvoje státní památkové péče (zákon č. 20/1987 Sb.,).*

Národní památkový ústav poskytuje aplikaci *Památkový katalog*, což je moderní systém evidence všech památek (movitých i nemovitých), památkově chráněných území i ochranných pásem, další součástí evidence je i evidence objektů památkového zájmu. (NPÚ, 2019d)

4.5 TERÉNNÍ PRŮZKUM

Terénní průzkum je důležitým zdrojem, hlavně z hlediska sledování změn, které proběhly od doby vytvoření původního návrhu krajinné památkové zóny Chotovinsko. Byl zhotoven na mapových podkladech a literárních pramenech zmiňovaných v přechodných kapitolách (kapitola 4.2 a 4.3). Terénní průzkum je rozdělen do následujících dvou fází:

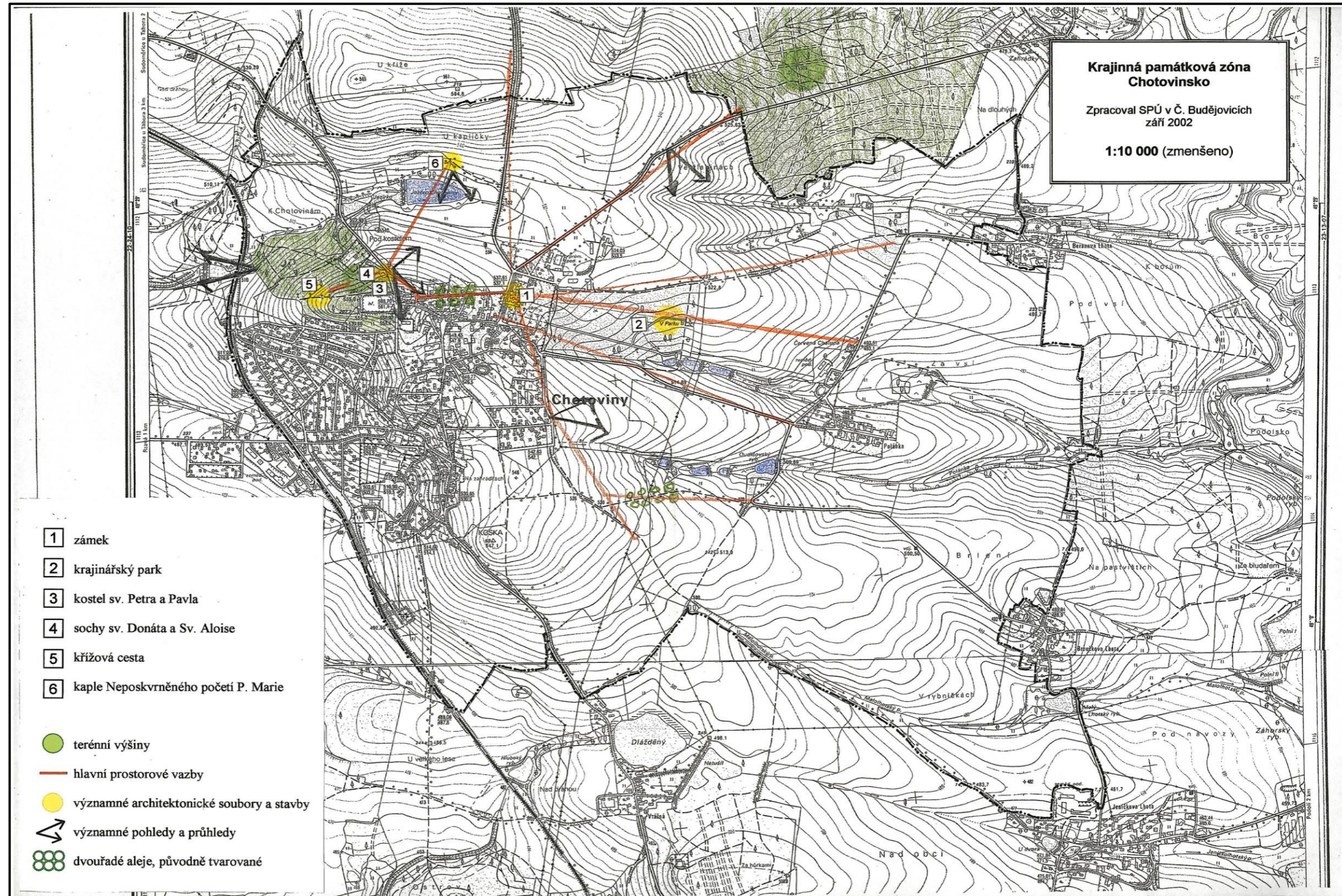
Fáze přípravná

V první fázi se připravovali podklady na fázi průzkumnou, kdy byl prostudován návrh krajinné památkové zóny Chotovinsko a následně byl návrh aktualizován do elektronické podoby v prostředí ArcGIS. Dále byly prostudovány historické mapové prameny, zvláště pak císařské otisky, které jsou dochovány na celém zkoumaném území.

Fáze průzkumná

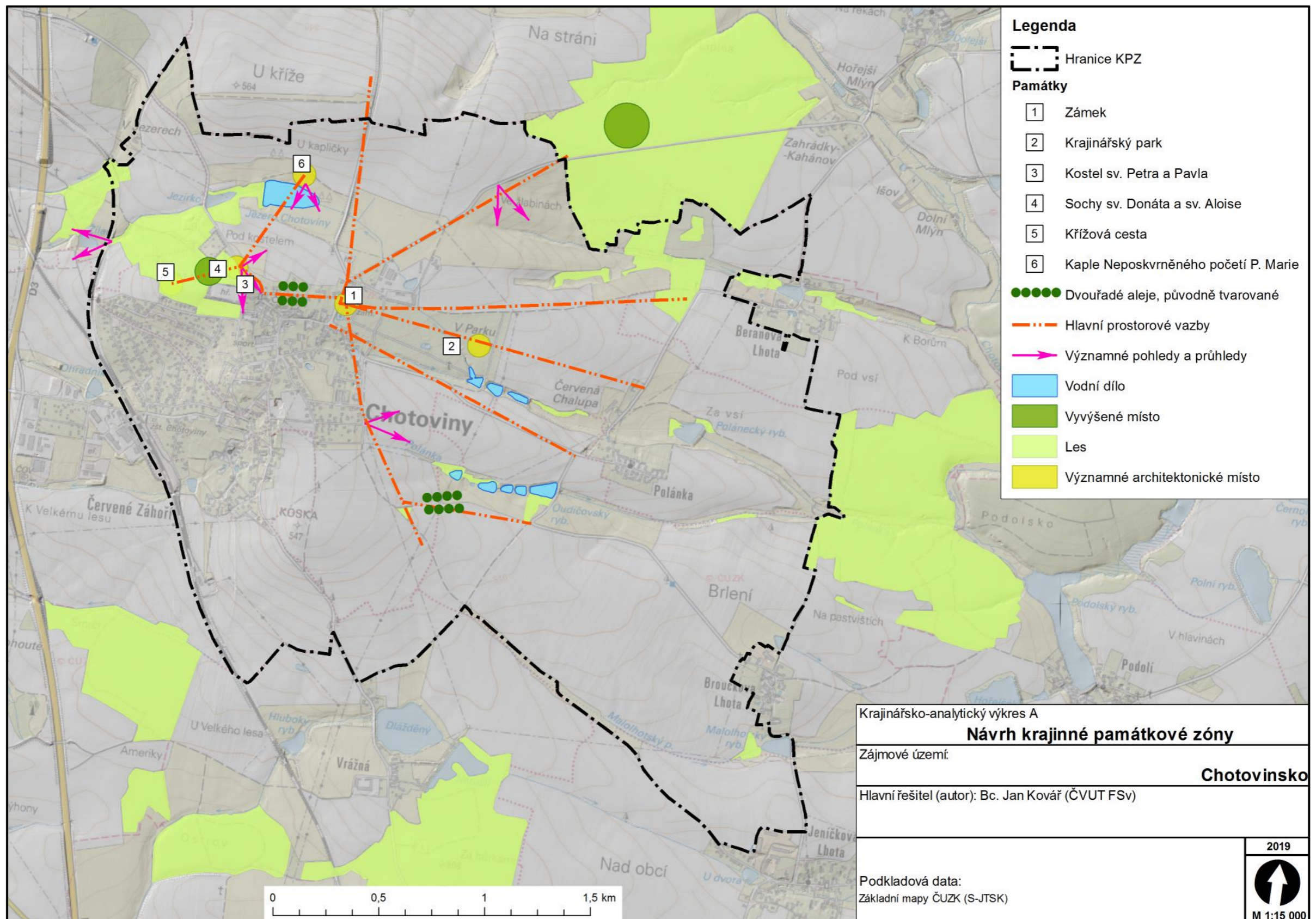
V druhé fázi se již provedl samotný terénní průzkum, ve kterém se zkoumá, zdali nepřibily či nezaknily kulturní hodnoty, nebo jestli nebyly narušeny významné kompoziční osy na území navrhované krajinné památkové zóny Chotovinsko. Terénní průzkum byl proveden v průběhu 5 dnů v září-říjnu 2019. Během celého terénního průzkumu byla pořizována fotodokumentace jednotlivých kulturních hodnot, průhledů a pohledů pomocí fotoaparátu KODAK.

PŮVODNÍ NÁVRH KPZ CHOTOVINSKO

Obr. 42 – Návrh krajinné památkové zóny Chotovinsko; [zdroj: Pavlátová – Státní památkový úřad v Českých Budějovicích, 2002]

NÁVRH KPZ CHOTOVINSKO AKTUALIZOVANÝ DO ELEKTRONICKÉ PODOBY

Obr. 43 – Návrh krajinné památkové zóny Chotovinsko aktualizovaný do elektronické podoby; [zdroj: Pavlátová – Státní památkový úřad v Českých Budějovicích, 2002]

5. VÝSLEDKY – STANDARDIZOVANÝ ZÁZNAM

Tato kapitola obsahuje standardizovaný záznam krajinné památkové zóny Chotovinsko vyhotovený dle *Metodiky tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Kučová a kol., 2014) na základě historických mapových pramenů a provedení terénního průzkumu zájmového území.

Zdroje použité při zhotovení standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny Chotovinsko jsou uvedeny zvlášť v kapitole G) Literatura a dokumentace.

A) ZÁKLADNÍ ÚDAJE

1. Název KPZ

Chotovinsko

2. Evidenční/ rejstříkové číslo

Neuvedeno, KPZ není vyhlášena.

3. Platný právní předpis o prohlášení KPZ

Neuveden, KPZ není vyhlášena.

B) ADMINISTRATIVNÍ A ÚZEMNÍ ÚDAJE

4. Kraj (kraje)

Jihočeský kraj

5. Okres (okresy)

Tábor

6. Obec (obce) s rozšířenou působností (ORP)

Tábor

7. Obec s pověřeným obecním úřadem (POÚ)

Chotoviny

8. Obec (obce)

Chotoviny, Jedlany, Sudoměřice u Tábora

9. Část (části) obce

obec Chotoviny: Chotoviny, Beranova Lhota (včetně Červené Chalupy), Polánka, Broučkova Lhota, Jeníčková Lhota, Vrážná, Červené Záhoří.

10. Katastrální území

obec Chotoviny: Chotoviny, Beranova Lhota (včetně Červené Chalupy), Polánka, Broučkova Lhota, Jeníčková Lhota, Vrážná, Červené Záhoří.

obec Jedlany: Jedlany, Zahrádky

obec Sudoměřice u Tábora: Sudoměřice u Tábora

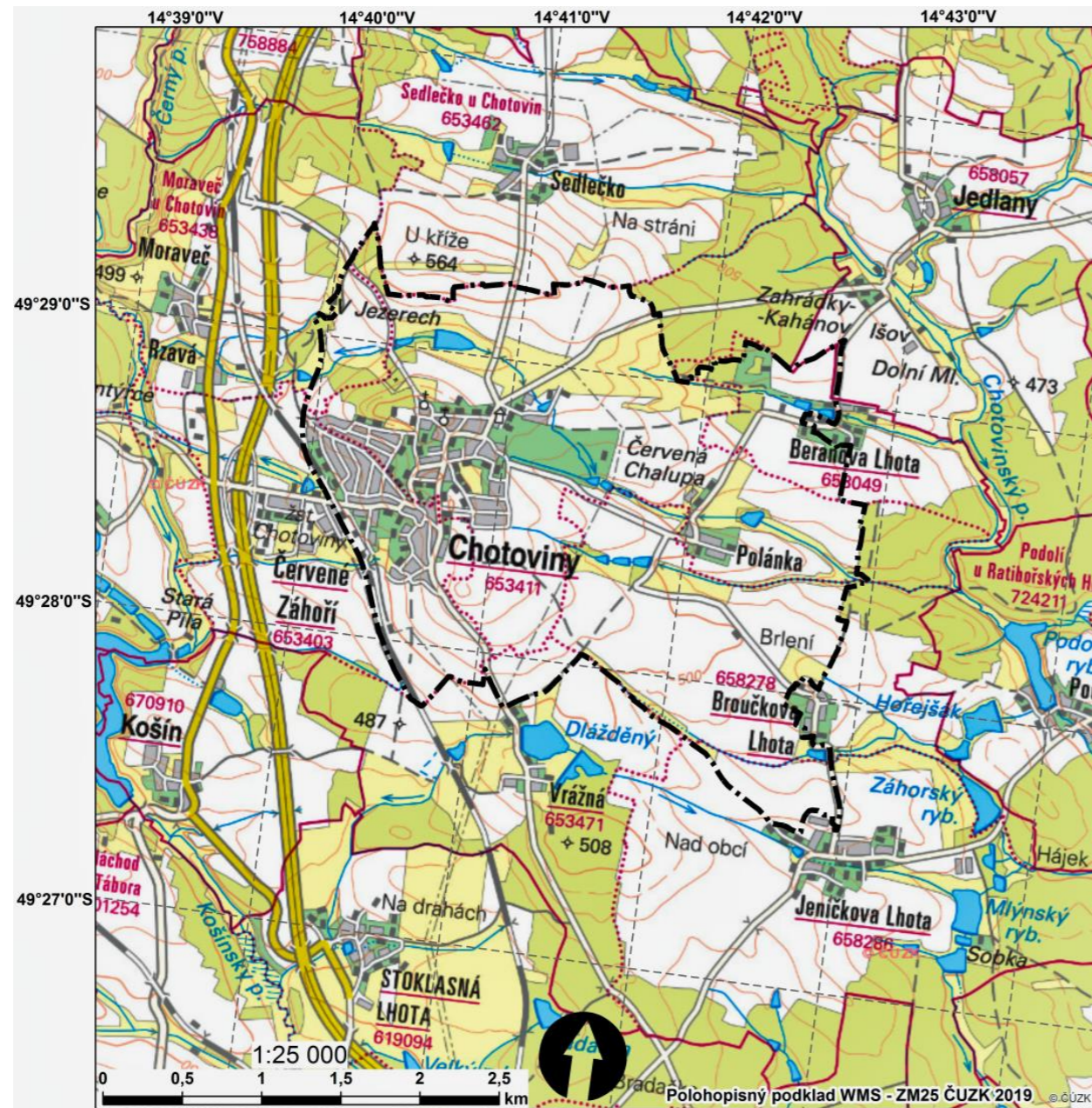
C) LOKALIZACE

11. Orientační zobrazení KPZ v území ČR

Orientační zobrazení KPZ Chotovinsko v území ČR na polohopisném podkladu ArcČR 500.

12. Rozsah KPZ se znázorněním katastrálních území

13. Plošná rozloha

811,84 ha (8,1 km²)

14. Nadmořská výška

Průměrná nadmořská výška 515 m n. m., Směrodatná odchylka 24 m.

Minimální nadmořská výška 462 m n. m. (soutok odtoků z Poláneckého rybníku a Oudičovského rybníku).

Maximální nadmořská výška 564 m n. m. (vrch, kde se nachází kostel sv. Petra a Pavla).

D) ZÁKLADNÍ VĚCNÉ ÚDAJE O KPZ

15. Celková charakteristika krajiny včetně přírodních poměrů

Geografie území

Území KPZ Chotovinsko se nachází v severovýchodní části Jihočeského kraje (7 km severně od města Tábor a zaujímá prostor na území obcí Chotoviny, Červené Záhोří, Polánka, Zahrádky, Beranovy Lhoty, Broučkovy Lhoty, Jeníčkovy Lhoty a Vrážné, vymezený ze severu vyvýšeninou U kříže (565 m n. m.). Na východě vyvýšeninami Malenin (566 m n. m.) a Hůrka (525 m n. m.). Z jihu je vymezený Dubskými vrchy s dominantou Na vrších (602 m n. m.) a vyvýšeninou Kostka (547 m n. m.). Západní část území je pak vymezena zastavěnou částí obce Chotoviny, ta je rozložena na návrší, kde dominuje kostel sv. Petra a Pavla (564 m n. m.), od kterého vymezený prostor uzavírá železniční dráha České Budějovice – Tábor – Písek.

Severní hranice KPZ Chotovinsko je vymezena katastrální hranicí obce Chotoviny a okrajem lesa Lipina. Počátek východní hranice následuje komunikaci Zahrádky – Beranova Lhota, poté druhou jmenovanou obec ze západu obchází a následuje polní cestu v lokalitě Pod vsí až k lesu Podolsko, jehož západní okraj hranice kopíruje, až do lokality Na pastvištích, kde následuje polní cestu do obce Broučkova Lhota. Tuto obec ze západní strany obchází a pokračuje podél komunikace až do Jeníčkovy Lhoty. Jižní hranice začíná v obci Jeníčkova Lhota, kterou ze severu obchází a dále následuje polní cestu vedoucí až na komunikaci Chotoviny – Vrážná. Tuto komunikaci krátce následuje směrem na severozápad až do místa křížení s hranicí katastru obce Chotoviny. Západní hranice je tvořena železniční dráhou České Budějovice – Tábor – Písek až do místa, kde se nachází železniční mostek. Od tohoto místa následuje polní cestu vedoucí do lokality V Jezerech, kterou obchází až ke křížení s komunikací Chotoviny – Sodoměřice u Tábora. V místě křížení s komunikací pak pokračuje po hranici katastru obce Chotoviny a navazuje na hranici severní.

Geomorfologie území

Velká část území KPZ Chotovinsko patří do geomorfologického okrsku Jankovská pahorkatina, která představuje západní část geomorfologického podcelku Mladovožická pahorkatina, jedná se o členitou pahorkatinu rozléhající se na ploše 739 km², nejvyšším bodem je Velký Blaník (638 m n. m.) a naopak nejnižší místo je u Sázavy (295 m n. m.). Mladovožická pahorkatina je součástí geomorfologického celku Vlašimská pahorkatina, která se rozkládá na ploše 1232 km² v povodí řek Vltavy a Sázavy.

Východní část (cca 1/3) území KPZ Chotovinsko patří do geomorfologického okrsku Sezimoústěcká pahorkatina, která představuje východní část geomorfologického podcelku Soběslavská pahorkatina, jehož nejvyšším bodem je vrchol Chlum (540 m n. m.). Sezimoústěcká pahorkatina je součástí geomorfologického celku Táborská pahorkatina, jejíž území se rozprostírá na ploše 1559 km² v povodí řek Otavy, Vltavy a Lužnice. Charakterizují ji hluboká údolí v okolí těchto řek.

Oba výše zmíněné geomorfologické celky patří do geomorfologické oblasti Středočeská pahorkatina.

Geologie území

Z hlediska geologického se území KPZ Chotovinko nachází v geologické soustavě Český masív, jenž převládá na většině území České republiky. Území se dále řadí do geologické oblasti moldanubika. Nejčastěji vyskytovanou horninou na území KPZ Chotovinko je paralula, migmatit, ortorula a metogranit, dále také horniny písčito-hlinité až hlinito-písčité a štěrky, které se vyskytují pod vodními toky a rybníky.

Pedologie území

Z hlediska pedologie je nejvíce zastoupenou půdní kategorií kambizem modální, kdy kambizem je nejrozšířenějším půdním typem pro orné půdy na území České republiky. V lesní půdě se kambizem objevuje také, zvláště pak v lesech listnatých a smíšených tvořených především dubem a bukem, tyto lesy jsou původními společenstvy kambizemí.

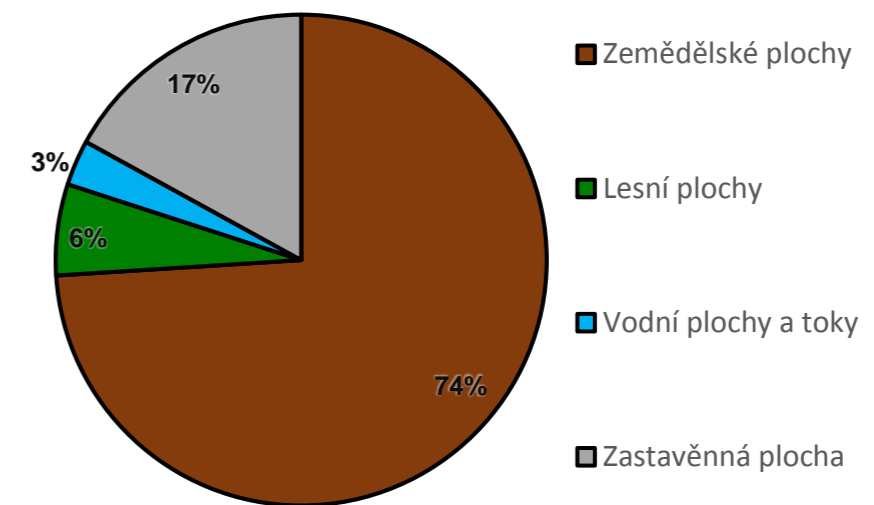
Další bohatě zastoupenou půdní kategorií na tomto území je luvizem modální, luvizem oglejená a glej modální. Luvizem modální se vyskytuje nejčastěji v lesích s původními společenstvy (bukové doubravy, dubové bučiny až jedlové bučiny), v zemědělském hospodaření jsou pak kvalitní ornou půdou. Luvizem oglejená je využívána většinou zemědělsky a lesnický, nejčastěji je osazována smrkovými porosty. Glej modální se objevuje v půdách trvale vlhkých (na zájmovém území nejvíce v místech vodních toků a rybníků).

Typologie krajiny na území

Z hlediska typu přírodní krajiny se území KPZ Chotovinsko nachází v mírně teplé krajině kotlin bukových lesů s dubem. Potenciální přirozená vegetace tohoto území je biková a/nebo jedlová doubrava.

Z hlediska typologického členění krajiny se území KPZ Chotovinsko řadí dle rámcových sídelních krajinných typů na vrcholně středověkou sídelní krajinu Hercynika, což je krajina, která je tvořena členitými pahorkatinami a plochými vrchovinami. Tato krajina je nepřetržitě osídlena již od 13. až 14. století, vyskytují se zde sídelní typy vesnic tvořeny návesními vsemi a pravou traťovou plužinou. Pro tuto krajinu je typický výskyt českého a moravského roubeného domu. Dle rámcových krajinných typů způsobů využití území se toto území řadí na leso-zemědělskou krajinu, jedná se o heterogenní přechodový krajinný typ charakteristický střídáním lesních a nelesních stanovišť. Zastoupení ploch porostlých dřevinou kolísá mezi 10 % až 70 %. Krajina na území KPZ Chotovinsko je krajinou členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika.

Krajina na území KPZ Chotovinsko je z velké většiny zastoupena zemědělskou půdou a z malé části lesními a vodními plochami v podobě rybníků. Složení lesních porostů je na většině míst, kromě zámeckého parku, ovlivněno výsadbou smrkových monokultur. Zemědělská výroba je soustředěna na východ a na jih od obce Chotoviny, směrem na západ a sever jsou zemědělské plochy použity jako pastviny. V území se nachází spousta alejí a stromořadí, která se nacházejí okolo komunikačních tras a hrází rybníků.

Graf znázorňující procentuální složení typů ploch na území

Vodní plochy a toky

V území KPZ Chotovinsko se nachází rybníční soustavy i osamocené rybníky. Největšími rybníky na území je Jezero Chotoviny (2,3 ha), Malolhodský rybník (0,9 ha), Oudičovský rybník (0,7 ha) a Polánecký rybník (0,7), avšak nedaleko od hranice, u obce Vrážná, se nachází rybníční soustava tvořená velkými rybníky Dlážďený (5,4 ha) a Netušil (2,5 ha). Vodní toky na území jsou zastoupeny potoky propojující rybníky, z nichž jsou pojmenovány jen potok Polánka (pramení u obce Chotoviny a vlévá se do Chotovinského potoka) a Malolhodský potok (pramení severovýchodně od obce Vrážná a vlévá se do Chotovinského potoka).

Klimatické údaje území

Území KPZ Chotovinsko se nachází v regionu, který je mírně teplý, náleží klimatické oblasti MT7. Území je charakteristické normálně dlouhým, mírným, mírně suchým létem. Přechodné období je krátké, s mírným jarem a mírně teplým podzimem. Zima je normálně dlouhá, mírně teplá, suchá až mírně suchá s krátkým trváním sněhové pokrývky. Průměrná roční teplota vzduchu se pohybuje v závislosti na nadmořské výšce mezi 7,5 až 8,0 °C. Průměrná teplota vzduchu v létě se pohybuje v rozmezí 22 až 24 °C a v zimních měsících 5 až -5 °C. Průměrná roční relativní vlhkost se pohybuje kolem 78 %. Roční úhrny srážek se pohybují mezi 650–700 mm, přičemž nejvíce srážek spadne v červenci, nejméně v únoru.

16. Kategorie KPZ

Záměrně utvářená historická krajina KPZ Chotovinsko patří do všech tří hlavní kategorií kulturní krajiny, které byly definovány Výborem světového kulturního dědictví. Největší zastoupení hodnot na tomto území představuje krajina komponovaná záměrně navržená a vytvořená člověkem, kdy tyto krajinářské úpravy spoluvytvářejí estetické hodnoty na území. Jádrem kompozice je obec Chotoviny, která je situována v dominantní poloze na návrší. Ze zástavby vystupuje původně gotický kostel sv. Petra a Pavla, který je vizuální dominantou zájmového území a širokého okolí. Na areál kostela navazuje krajinářská partie v podobě jezera Chotoviny s poutní kaplí Neposkvrněného početí Panny Marie, která je pohledově propojena s kostelem. V okolí kostela se dále nachází Farský les, ve kterém se nachází křížová cesta se 14 zastaveními. Těžiště kompozice pak urbanisticky a krajinářsky dotváří původně barokní zámek a zámecký areál s krajinářským parkem, který je díky krajinářským úpravám vzniklých v polovině 19. století napojený na široké okolí, zejména pak lipovo-kaštanovou alejí, jenž propojuje kostel a zámecký areál.

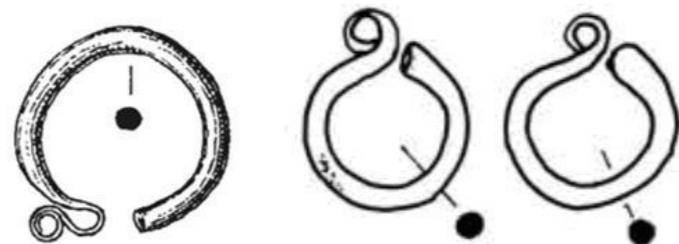
V řešeném území jsou také zastoupeny hodnoty charakteristické pro organicky vyvinutou krajinu. Zvláště pak ve východní části zájmového území, kde úzké polní cesty doprovázenými nejčastěji ovocnými alejemi vytvářejí spojovací články mezi obcemi, hospodářskými dvory a rybníky, vytvářejí tak přehlednou krajinu menšího měřítka, která dokládá původní parcelaci zemědělsky obhospodařované krajiny.

Kulturní krajina asociativní je zde zastoupena poutním místem v podobě kouzelné studánky u poutní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, jejíž pramen dle místní legendy léčil nemoci.

17. Historický vývoj území

Historie osídlení území Chotovinska

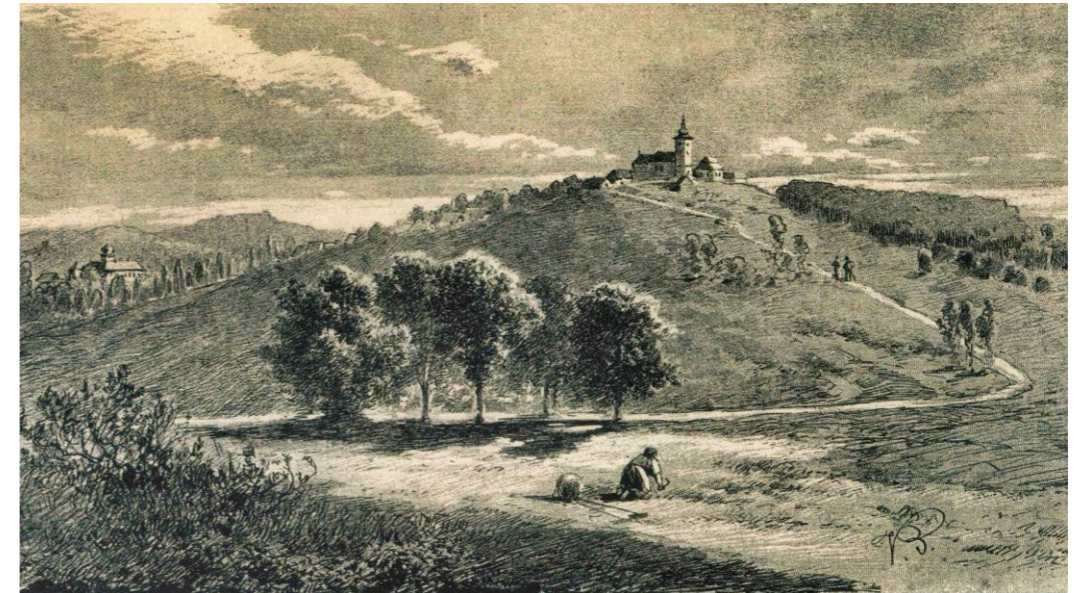
Toto území nebylo pro osídlení člověka tak přívětivé jako ostatní úrodnější oblasti na území Čech, i přesto se na území Táborska nacházejí různé archeologické nálezy, které naznačují krátkodobou přítomnost pravěkého člověka již ve třetím tisíciletí před naším letopočtem. Další podstatně mladší nálezy naznačují osídlování území Slovanskými kmeny již v roce pět set našeho letopočtu, proto není nic nečekaného, že se i v okolí Chotovinského kostela objevily archeologické nálezy bronzových záušnic, které jsou nacházeny ve slovanských hrobech. Tyto nálezy pravděpodobně pocházejí z 12. století. Dalším nálezem byl například hrob zakrytý plochým kamenem z 9. století, jenž obsahoval lidskou kostru s bronzovými sponami, bronzovým prstenem a keramické střepy. Hrob nesl znaky pohanských zvyků.

Slovanské bronzové záušnice z 12. století.

Historie obce Chotoviny

Prvotně se zde nacházely dvě osady. První je osada Chotoviny, která obsahovala jen kostel s pár chalupami a druhou byla osada Vlkančice s dvorem a tvrzí, která stála v místech, kde byl později v 18. století postaven chotovinský barokní zámek. Sloučení osad se předpokládá až v 16. století, kdy o osadě Vlkančice nejsou již žádné další zmínky, a tak se ujal společný název Chotoviny.

Historický obraz zachycující kostel sv. Petra a Pavla v Chotovinách.

I když osada Chotoviny jistě vznikla již dříve (poznámka z farní kroniky z 18. století uvádí stavbu místního římsko-katolického kostela již v 10. století), tak první zmínka o osadě Chotoviny se udává v roce 1266, kdy je zmiňován jistý Bořislav, který svědčil v prodeji broumovského advokátství břevnovskému klášteru. Další zmínka je na počátku 14. století, kde je na Chotoviny vzpomínáno, jako na farnost ve vltavském děkanství, které patřilo archidiakonátu bechyňského. Ves Chotoviny byla v polovině 14. století věnována králem Janem Lucemburským pánům z Rožmberka, ti ji připojili k příběnickému panství. Osada Vlkančice je poprvé písemně zmiňována v roce 1407, kdy je vzpomínáno na dvůr a tvrz patřící vladykům z Vlkančic.

V době husitských válek se dá předpokládat poničení těchto osad, tomu nasvědčuje i zánik chotovinské fary, avšak od 15. století až do 17. století nejsou o chotovinském kostele a faře žádné zmínky. Vlkančická tvrz od 15. století do 17. století často měnila své majitele (vlastnili ji např. bratři Netoličtí, Petr Vok z Rožmberka, Jan Lapáček ze Rzavého, Bohuslav Vít ze Rzavého).

Doba třicetileté války, která započala v roce 1618 byla pro Chotovinsko naprostou pohromou, na území sice neproběhly žádné vojenské operace, ale velikým nebezpečím byla říšská silnice spojující Vídeň a Prahu, po které pochodovaly pluky vojáků, kteří byli najatí z různých evropských zemí za žold a nikoho ani místní obyvatelé nešetřili.

Na konci 17. století postihla obyvatele Chotovinska další pohroma v podobě moru. K této pohromě se váže pověst o jednom z mnichů z Tábora, který pomáhal spolu s ostatními mnichy nemocným, jménem Rudolf, jenž se také nakazil morem a zemřel na slámě ve dvoře Oudičov, kdy ti, co byli přítomní tvrdili, že mu při posledním výdechu vyšlehl z úst plamen a po dobu dvou dnů po jeho smrti se o půlnoci samy rozezvonily zvony.

V 18. století Chotoviny vystřídaly spousty majitelů. Pro Chotovinsko bylo důležité, že majetek získal Kryštof Bartoloměj hrabě Migazzi, který se stal vídeňským arcibiskupem a později kardinálem. Migazzi investoval mnoho peněz do oprav statků v Chotovinách a v Záhoří. Dále se také staral o rozvoj vesnic, kdy podporoval výstavbu nových domků. V roce 1781 nechal barokně přestavět chotovinský kostel, nechal postavit novou faru a na místě staré tvrze vybudoval barokní zámek.

V 19. století koupil panství Jan Nepomuk Nádherný, jenž byl vynikajícím národohospodářem. Staral se zejména o zlepšení polního a lesního hospodářství. Na území Chotovinska pozvedl a rozšířil velkostatek. V té době žilo ve vesnici Chotoviny a v okolních vesnicích okolo dvou tisíc obyvatel.

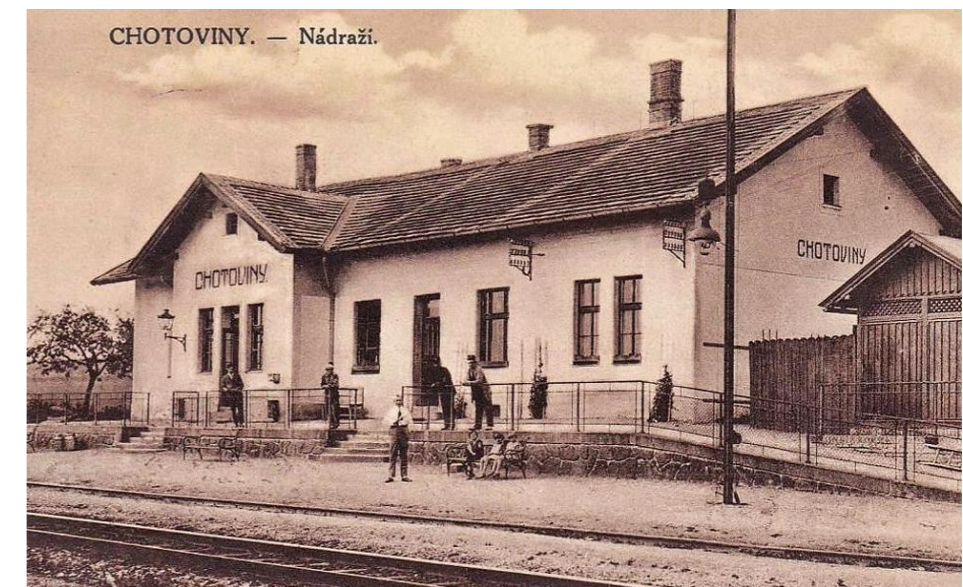
V polovině 19. století se stala událost, která na nějaký čas změnila život v Chotovinách. Dvě děti, které pásli na Teplově louce měli žízeň a šli se napít k místní studánce, kde v ní uviděly obraz Panny Marie, ty to pak řekli místnímu faráři a novina oblétna celý kraj. Dalším zázrakem bylo, když si od narození slepá šestnáctiletá dívka omyla oči ve studánce a prohlédla. Po těchto událostech začali ke studánce chodit všichni nemocní z různých koutů Evropy.

Pamětní spisek poutního místa v Chotovinách z roku 1858.

Díky velkému přívalu poutníků zažívaly Chotoviny zlaté časy. Chotoviny byly nejvyhledávanějším poutním místem. Tento zájem postupně upadal a po první světové válce zcela ustal.

Na konci 19. století byla vystavěna železniční trať Praha – Vídeň. Nejbližší stanice byla v Sudoměřicích, a tak se chotovinská obec rozhodla vybudovat si vlastní stanici. V tomto období byl také přestavěn chotovinský zámek, který dostal novorenesanční podobu podle plánu architekta Sigmunda.

Historická fotografie nádraží v Chotovinách z roku 1915.

Historická fotografie zámku v Chotovinách z roku 1900.

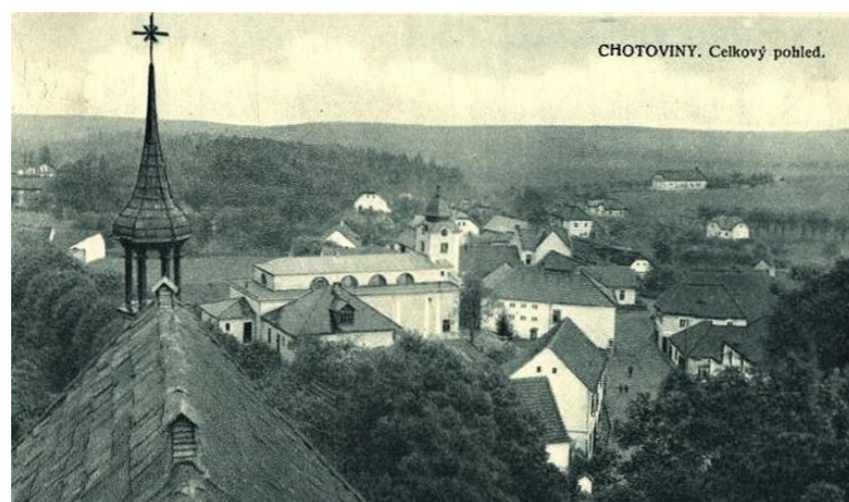
Správcem panství byl na začátku 20. století Ervín Nádherný, tehdy k chotovinskému panství náležel i pivovar v Červeném Záhoří, který byl později zastaven a sloužil jen jako sklad Velkopopovického piva. Pro velké spory s vedením pivovaru a Nádherným byla spolupráce mezi nimi ukončena a pivovar byl nucen si zřídit náhradní sklad, který byl umístěn do domu čp. 46.

Před počátkem první světové války se v kraji konala různá cvičení a chotovinský zámek sloužil jako ubikace pro samotného císaře Ferdinanda d'Esteho a pro další významné osoby. Tyto vojenské manévry zapříčinily k rozšíření chotovinského nádraží, k opravám silnic a omítkám domů. Vylepšen byl i též zámek a dvůr v Jeníčkově Lhotě.

Historický pohled k upomínce velkých vojenských manévřů z roku 1913.

V období první světové války se zcela zastavil rozkvět obce Chotoviny, a to hlavně vlivem rukování mužů do armády. Venkov se začal postupně vylidňovat, ale nadešel 28. říjen 1918 (vznik Československa) a utrpení bylo rázem zapomenuto. V Chotovínách byla zasazena Lípa svobody a postaven pomník padlým za první světové války. Poté zde vypukl spor mezi katolickou církví a církví československou, díky tomuto sporu byla podle návrhu architekta Weinzettla postavená nová modlitebna Husův sbor.

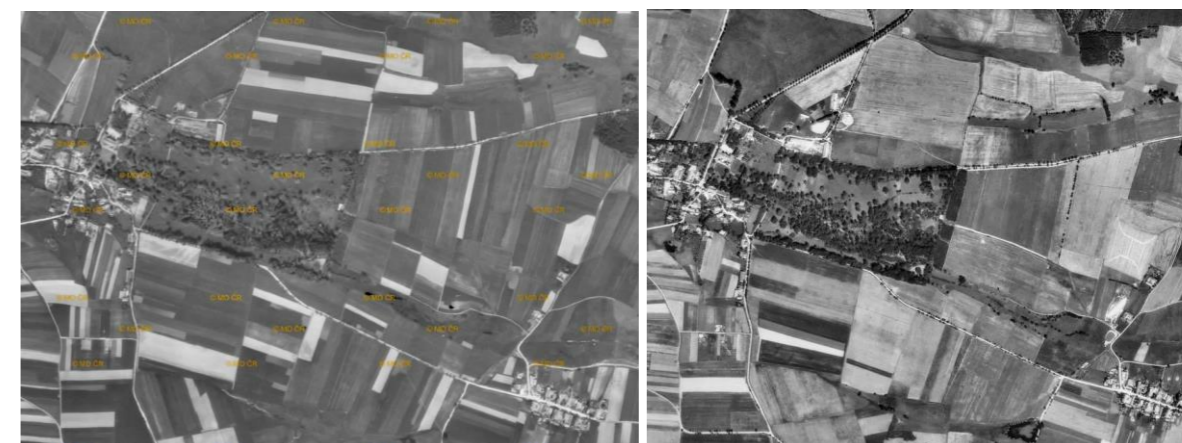
Historický pohled z kostelní věže sv. Petra a Pavla na modlitebnu Husův sbor z roku 1928.

V období před druhou světovou válkou se v Chotovínách nacházelo 84 domů s čp., ve kterých žilo 403 osob. V této době započala výstavba nových domů a nového hřbitova. V roce 1939 proběhla násilná nacistická okupace a byl vytvořen Protektorát Čechy a Morava. V Chotovínách se ve škole za druhé světové války vyskytly incidenty, které muselo přijet řešit táboreské gestapo. Koncem války chtěli spojenci shodit leteckou pumu na objekt hostince U Slunečků, protože zde byly ubytovaní nacisté, ale minuli a puma vybuchla v místech dnešního kulturního domu. Další velkou událostí byl příjezd transportu smrti, který převážel přes 2000 lidí.

Historická fotografie pohledu na zámek Chotoviny z roku 1940.

V poválečném období měla obec Chotoviny převážně zemědělský charakter. Obci přináležely osady Moraveč, Černé Záhoří, Vrážná, Polánka, Sedlečko a Řevnov. V tomto období vzniklo rozdělení na krajské a okresní úřady, kdy Chotoviny náležely do okresu Tábor. Po komunistickém puči v roce 1948, byla zahájena kolektivizace zemědělství. Byly zničeny drobné krajinné prvky, došlo k rozorání mezí, značné části luk a polních cest, k odstranění remízků i celých alejí. Stávající zemědělské budovy byly nahrazeny novými nevkusnými zemědělskými areály.

Historický letecký snímek z roku 1949.

Historický letecký snímek z roku 1953.

V šedesátých letech zde došlo k velkému rozmachu výstavby vil a rodinných domů (stavba probíhala na cca 200 parcelách), která pokračovala až do konce 20. století. Území Chotovinska v té době obývalo 1288 obyvatel z toho 469 jich žilo v obci Chotoviny. V tomto období bylo také vystavena smuteční síň na hřbitově a také nová mateřská škola.

Historická fotografie pohledu ke kostelu sv. Petra a Pavla z roku 1970.

V roce 2001 proběhla oprava kostelní věže, při níž byla nalezena schránka s písemnými dokumenty, mincemi a dalšími dobovými upomínkami. V tomto roce došlo k předání obecních symbolů Parlamentem České republiky. O rok později proběhl poklad základního kamene dálnice D3. V roce 2003 zemřel Jan Nepomuk Nádherný (syn Ervína Nádherného), kterému se před jeho smrtí podařilo částečně přiblížit původní stav zámku a zámeckého parku. V roce 2011 areál zámku koupil ruský podnikatel, který zámek vlastní do současnosti.

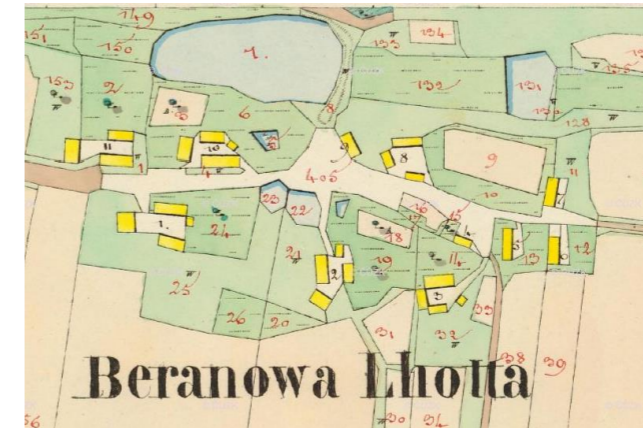
Fotografie jižního pohledu zámku Chotoviny z roku 2008.

Erb obce Chotoviny.

Historie obce Beranova Lhota

První, avšak nepřímá zmínka o vsi pochází z roku 1318, kdy loupežnická skupina poplenila nedaleko ležící dvůr Jíšov. První oficiální zmínka pochází ze začátku 15. století, tehdy se ves jmenovala Lapáčkova Lhota, později Slunečkova a nakonec Beranova. Název obce se měnil vždy podle prvního hospodáře ve vsi. Ves se od 18. století jmenuje Beranova podle sedláka Matěje Berana, který byl v období třiceti leté války s rodinou jediným obyvatelem této vsi. Cenou památkou starých lidových staveb zde byla dřevěná osmiboká stodola a dřevěné pavláčky z přelomu 18. a 19. století.

Mapa stabilního katastru Beranovy Lhoty z roku 1830.

Historický letecký snímek Beranovy Lhoty z roku 1953.

Historie obce Broučkova Lhota

První písemná zmínka o této osadě pochází z roku 1470, kdy náležela ke jmění soběslavského faráře. Dříve se ves jmenovala Lhavá, Malá a Drmolová. Broučkova se začala nazývat v 17. století po rodině Broučkové, která žila v historickém statku až do poloviny 20. století, kdy zemřel poslední člen rudu Broučků. Dnes ve statku žije jeho pravnuček, který zde založil rodinnou farmu.

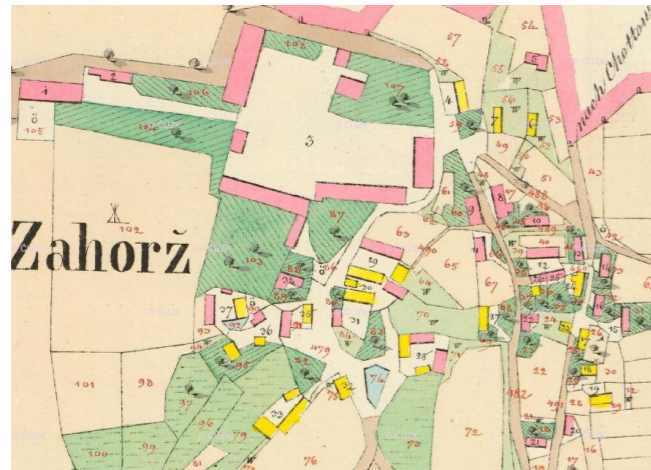
Mapa stabilního katastru Broučkovy Lhoty z roku 1830.

Historický letecký snímek Broučkovy Lhoty z roku 1953.

Historie obce Červené Záhoří

První písemná zpráva o osadě, ve které v té době byla tvrz s dvorem je v roce 1383, kdy byla ve správě rodu Rožmberků. Ves se původně jmenovala jen Záhoří, nějaký čas také Záhořice či Záboří. Ves se začala nazývat Červené Záhoří až v polovině 17. století, v té době se ve vsi nacházela krčma a tvrz, která se začala nazývat zámek. Součástí tvrže (zámku) byla sýpka, hospodářský sklep a pivovar. Tvrz (zámek) později složila jako nemocnice, kdy po jejím zrušení byla ve špatném stavu, a tak se zbourala.

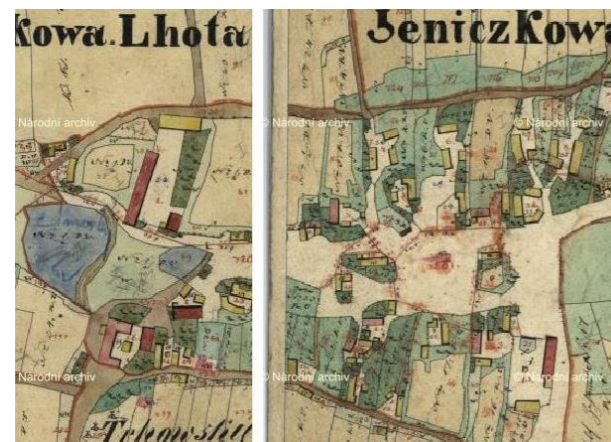
Mapa stabilního katastru Červeného Záhoří z roku 1830.

Historický letecký snímek Červeného Záhoří z roku 1953.

Historie obce Jeníčkova Lhota

Písemně první zmínka o vsi je v roce 1380, v té době se ves jmenovala Pňová Lhota. V té době jistý Přibík Lysec z Pňové Lhoty byl rukojmím při koupi tvrže Hobzí. Z této vsi byl také v 15. století vladyka Jan Kolůch z Pňové Lhoty, který se účastnil několika drobných bitev po boku Jana Žižky proti panstvu, za což byl také později oběšen. V tomto období se ves jmenovala také Pukartova či Poldíkova. Název Jeníčkova Lhota byl poprvé použit až po třiceti letech válce po prvním hospodáři. Ves byla rozdělena do čtyřech částí, kdy jedna z nich obsahovala dvůr s tvrzí. Toto období bylo pro ves zlé, protože vojsko oblehající nedaleké město Tábor, zde leželo a ves vyplenilo a vypálilo. Později byla tvrz upravena na prostý zámeček, který byl bez výraznějších architektonických detailů.

Indikační skica Jeníčkovy Lhoty z roku 1930.

Historický letecký snímek Jeníčkovy Lhoty z roku 1953.

Historie obce Polánka

Ves Polánka je poprvé připomínána v roce 1382, ale není známo, komu tehdy patřila. V době husitství ves patřila k Táborské obci, tehdy ve vsi byl purkrechtní dvůr, o kterém je psáno v nejstarší táborské gruntovní knize. V 16. století ves vlastnil Kašpar Menšík z Menštejna, který se později stal rychtářem města Tábor. V období třicetileté války ves značně utrpěla, protože po skončení války se zde nacházel pouze jeden usedlý grunt, jeden zcela pustý a jeden chalupník. V 18. století zde byla postavena hospoda a dvanáct domků. V polovině 19. století byla Polánka na vrcholu rozkvětu, kdy se zde nacházelo osmnáct usedlostí, na kterých žilo třicet osob. Občané vsi zde v první polovině 20. století na své náklady vystavili kapličku a na návsi v okolí cesty vysadili deset lípek.

Mapa stabilního katastru Polánky z roku 1830.

Historický letecký snímek Polánky z roku 1953.

Historie obce Vrážná

Ves byla poprvé písemně zmíněna v roce 1373, tehdy se zde nacházel poplužní dvůr, který byl později v 14. a 15. století využíván jako vladycké sídlo. Název vsi se často měnil, ves se dříve nazývala Vrážný, Vrážné či Vrážným, kdy až v 19. století se název ustálil na ves Vrážná. V době třicetileté války se podle místní tradice na nedalekém vrchu Kůstkovci nacházelo ležení švédského vojska, jemuž velel generál Kůstka, prý se zde strhla bitva a velitel byl zavražděn. Vrch pak dostal jméno po generálu a ves se začala nazývat Vrážným. Na konci 17. století byla ves přičleněna k chotovinskému panství.

Indikační skica Vrážné z roku 1830.

Historický letecký snímek Vrážné z roku 1953.

Zaniklá osada Ouničov

Tato osada se původně nacházela mezi Chotovinami a Broučkovou Lhotou. Osada se jmenovala také Uzdičov, Údičov či Auničov. Nacházel se zde statek či možná i tvrz. První zmínkou o této osadě je ze 14. století, kdy Ješek z Uzdičova v roce 1318 přepadl a vyplnil spolu se svými kumpáni statek Víšov (Jíšov). Osada v 17. století zanikla a pozemky byly přiděleny k poplužnímu dvoru v Jeníčkově Lhotě. Posledními obyvateli Ouničova byli manželé Zahradníkovi v polovině 20. století.

Indikační skica zaniklé osady Ouničov z roku 1830.

III. vojenské mapování zaniklé osady Ouničov z roku 1914.

Historický obraz zaniklé osady Ouničov z roku 1920.

18. Současný stav a charakteristika dochovaných jevů

Jádrem této komponované krajiny je obec Chotoviny, která se rozprostírá na návrší. Nachází se zde původně gotický kostel sv. Petra a Pavla z 10. století a původně barokní zámek s krajinářským parkem z 18. století. Kostel je hlavní dominantou v širokém území, byl postaven ve vrcholném období středověku, proto také stále obsahuje řadu původních stavebních konstrukcí (obvodové zdivo lodi, klenební výběhy a niky lomených oken), důležitá je také pozdější barokní přestavba z 18. století, která zformovala kostel do dnešní podoby (přístavba věže, úprava lodi). Se stavbou kostela je spojena klasicistní hrobka baronů Nádherných z 19. století s vnitřní sochařskou výzdobou od proslulého sochaře Josefa Malinského. Neoddělitelnou součástí kostela je také nedaleká fara s dvorem z 18.

století, která svou hodnotou dokládá uspořádání a funkci farního hospodářství. V okolí kostela se také nachází neméně důležitý soubor barokních soch světců sv. Aloise, sv. Gotharda a sv. Jana Nepomuckého z 18. století, jejich umístění v průčelí kostela pohledově doplňuje jeho barokní architekturu. Pod těmito sochami se nachází pomník padlým za první světové války z 20. století od sochaře J. V. Duška.

Od kostela směrem na sever se nachází komunikace doprovázená kaštanovou alejí, která se stavbou kostela spojuje hřbitov a hráz rybníka Jezírko, podél jeho severního břehu vede polní cesta k Jezeru Chotoviny, u jehož břehu je situováno poutní místo v podobě kamenné studánky u poutní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie z 19. století, která je s kostelem vizuálně propojená pohledovou osou a tvoří spolu jednu z hlavních prostorových vazeb na zájmovém území. Podle údajů nalezený při opravě kostela v roce 2001 se studánka u kaple stala poutním místem v 19. století, kdy dvě děti, které pásly na Teplově louce měly žízeň a šly se napít k místní studánce, kde v ní uviděly obraz Panny Marie, ty to pak řekly místnímu faráři a novina oblétna celý kraj. Dalším zázrakem bylo, když si od narození slepá šestnáctiletá dívka omyla oči ve studánce a prohlédla. Po těchto událostech začali ke studánce chodit všichni nemocní z různých koutů Evropy. Pod dominantou kostela sv. Petra a Pavla se rozprostírá Farský les, jenž obsahuje soubor o 14 zastaveních křížové cesty z 19. století. Poslední zastavení obsahuje tři vysoké kamenné kříže tvořící kalvárii. Západní okraj Farského lesa (u desátého zastavení) otevírá panoramatické pohledy Šumavy. Nedaleko pod tímto západním okrajem lesa se u vzrostlé lípy nachází malá kaple zasvěcená sv. Václavovi.

Těžiště krajinářské a urbanistické kompozice tohoto území dotváří původně barokní zámek Chotoviny se zámeckým parkem vystavěným místo tvrze z 14. století, jenž byl později v 19. století novorenesančně renovován. Zámek je vzácným dokladem feudálního sídla venkovského typu v monumentální reprezentativní formě. V roce 2003 proběhla jeho poslední rekonstrukce. Zámek je propojený s kostelem sv. Petra a Pavla komunikací s doprovodem lipovo-kaštanové aleje a tvoří tak hlavní prostorovou vazbu mezi nimi.

Rozsáhlý zámecký park (24 ha) obsahuje novou kašnu na jejímž místě dříve stávala šestihránná poustevna, která byla největší atrakcí parku, protože k ní vedlo šest schodů, kdy jeden z nich měl spouštěcí mechanismus, na jenž nic netušící návštěvník vstoupil a otevřel tak dveře ze kterých se vyklonil dřevěný svatý muž. Zámecký park dále obsahuje malou kapličku umístěnou u soustavy tří rybníků, přes které vedou dřevěné lávky a velký počet vzácných druhů stromů, zvláště pak neobyčejné exempláře dubů a lip. Na severním okraji parku se nachází budova z bývalého hospodářského dvora. Dnes zámecký park z větší části slouží spíše jako obora.

Zámek je i hlavním spojovacím uzlem okolních prostorových vazeb, kdy právě od tohoto místa jsou provedeny prostorové vazby na širší okolí zájmové oblasti. Na sever od zámku tvoří hlavní prostorové vazby komunikace doprovázená lipovo-dubovou alejí, která směřuje z Chotovin do Sedlečka a komunikace doprovázená lipovo-dubovo-kaštanovou alejí z Chotovin do Zahrádek, kdy na komunikaci do Zahrádek se nachází spousta míst, která otevírají řadu průhledů na východní lesnatý horizont Dubských vrchů s dominantou na Vrších (602 m n. m.). V místě křížení těchto dvou komunikací se nachází dětské hřiště, které doprovází dubovo-jasanové stromořadí (vedené pod kódem 102610).

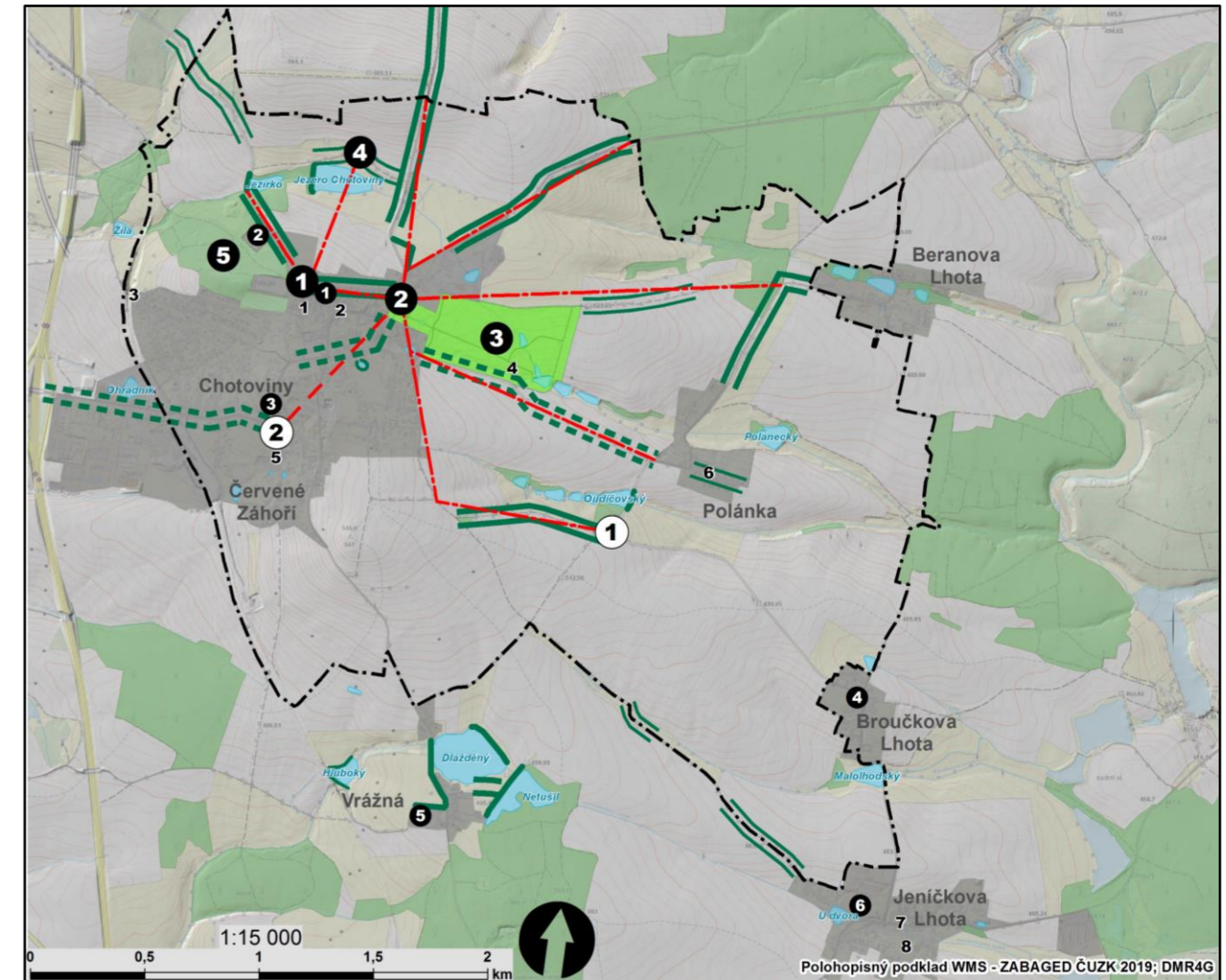
Ve východní části má krajinářský zámecký park přímou prostorovou návaznost na okolní zemědělsky obhospodařovanou krajinu. Hlavní prostorové vazby jsou zde tvořeny převážně úzkými polními cestami doprovázenými ovocnými alejemi, které se vějířovitě rozbíhají a spojují zámecký areál s okolními obcemi, hospodářskými dvory, s rybníčními soustavami a osamocenými rybníky. Dokládají tak původní parcelaci zemědělsky obhospodařované krajiny na tomto území.

V jižní části se nachází polní cesta s doprovázenou kaštanovou alejí, která původně spojovala Chotoviny s bývalou osadu Oudičov s rybníční soustavou Ouničov. Z této polní cesty je několik míst, které poskytují panoramatické pohledy na zámecký park, na rybníční soustavu Ouničov s polní cestou doprovázenou kaštanovou alejí a na dominantu v podobě zalesněného vrchu Hůrka (525 m n. m.) Nedaleko této polní cesty se nachází vrch Koska (547 m n. m.), který otevírá panoramatické pohledy např. na Šumavu, Dubovské vrchy a město Tábor.

Vesnice na tomto území sahají svojí historií do 14. století, kdy se u některých zachovala historická sídelní struktura až do současnosti. Nejčastěji můžeme sledovat kulturní hodnoty v podobě hospodářských dvorů či statků, starých domků s historickými architektonickými prvky, místních kaplí situovaných ve středu obcí, pomníků a božích muk. Dochovaný hospodářský dvůr můžeme nalézt v obci Vrážná, kde se nachází poplužní dvůr z 14. století, který dnes slouží jako hřebčín. Nedaleko tohoto hřebčína jsou velké rybníky Dlážděný a Netušil, jejichž hráze doprovází stromořadí tvořené vzrostlými duby. Dochovaná stavba stodoly, jakožto pozůstatek hospodářského dvora z 15. století se nachází v Chotovinách u zámeckého parku, který je v současnosti součástí zemědělského areálu, nebo také stavba stodoly v Červeném Záhoří z 14. století, která bývala součástí areálu tvrze z 14. století, naproti této pozůstaté stodole se nachází druhá barokní socha sv. Jana Nepomuckého z 18. století. Dochovaný hospodářský statek se zvonící z 15. století je v Broučkově Lhotě. V Jeníčkově Lhotě je původně tvrz z 14. století, která byla po třicetileté válce předělaná do architektonicky nevýrazného zámečku. Obec Polánku a Beranovu Lhotu spojuje komunikace doprovázená topolovo-březovou alejí na jejímž konci se nachází kamenná boží muka.

Zástavba zejména rodinných domů, která proběhla ve 20. století se nejvíce rozšířila v jihozápadní a jihovýchodní části obce Chotoviny podél železniční dráhy České Budějovice – Tábor – Písek z 19. století. Do obrazu komponované krajiny zasáhla v roce 2003 výstavba dálnice D1 Budějice-Praha, která se nachází západně od zájmového území, kde je také situována většina komerčních areálů. Problémem v budoucnosti by mohla být nová zástavba, která by mohla narušit vizuální, ale i prostorové vazby kulturních hodnot na území KPZ.

19. Grafické schéma kulturních hodnot KPZ

Legenda

	Hranice KPZ
	Vodní plocha
	Lesní plocha
	Plocha sídla
	Zámecký park
	Hlavní kompoziční osa
	Zaniklé kompoziční osy
	Hlavní významné aleje
	Významné aleje
	Hlavní významné stromořadí
	Významné stromořadí
	Zaniklé hlavní významné aleje

Určující stavební objekty

- 1** Kostel sv. Petra a Pavla s hrobkou rodu Nádherných a se sochami sv. Gotharda, sv. Aloise a sv. Jana Nepomuckého
- 2** Zámek Chotoviny
- 3** Zámecký park
- 4** Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie
- 5** Křížová cesta

Zaniklé určující stavební objekty

- 1** Osada Ouničov
- 2** Tvrz v Červeném Záhoří

Dotvářející stavební objekty

- 1** Modlitebna Husův sbor
- 2** Hřbitov
- 3** Socha sv. Jana Nepomuckého
- 4** Hospodářský statek v Broučkově Lhotě
- 5** Poplužní dvůr ve Vrážné
- 6** Zámeček v Jeníčkově Lhotě

Ostatní hodnotné stavební objekty

- 1** Škola
- 2** Bývalý sklad piva v budově čp.46
- 3** Kaple sv. Václava
- 4** Kaplička v zámeckém parku
- 5** Kaple v Červeném Záhoří
- 6** Kaple v Polánce
- 7** Kaple v Jeníčkově Lhotě
- 8** Dům s architektonickou hodnotou

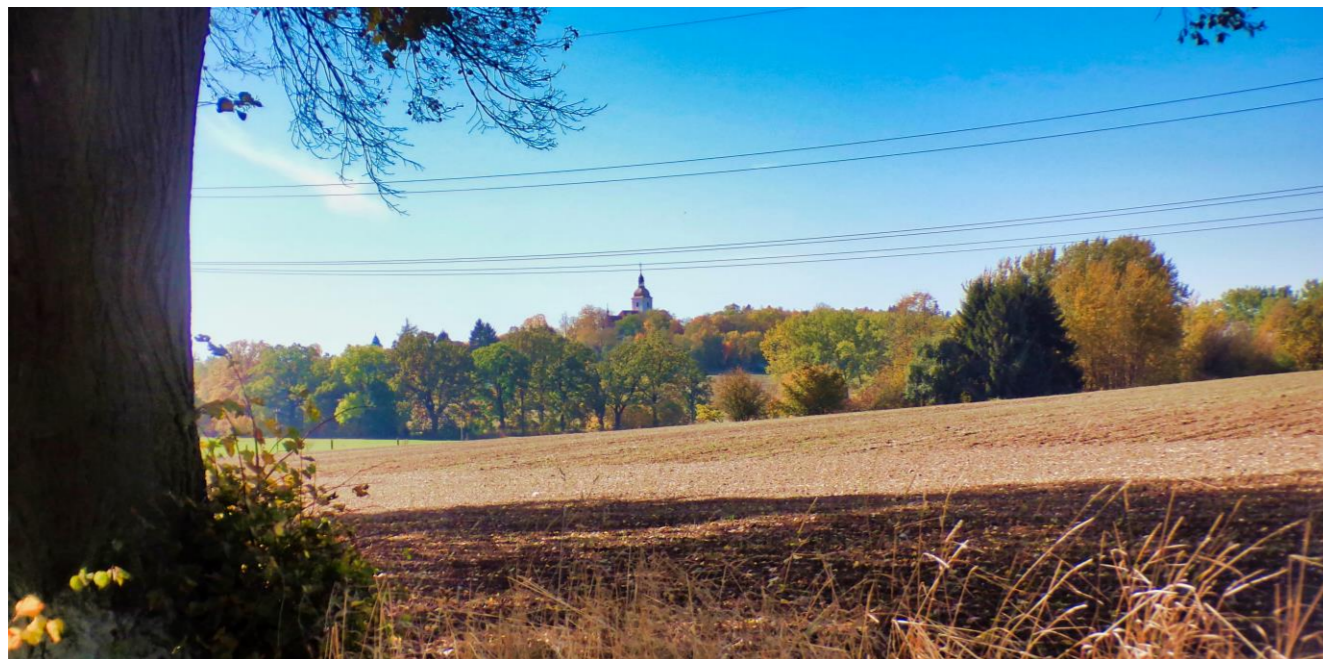
20. Fotografie současného stavu

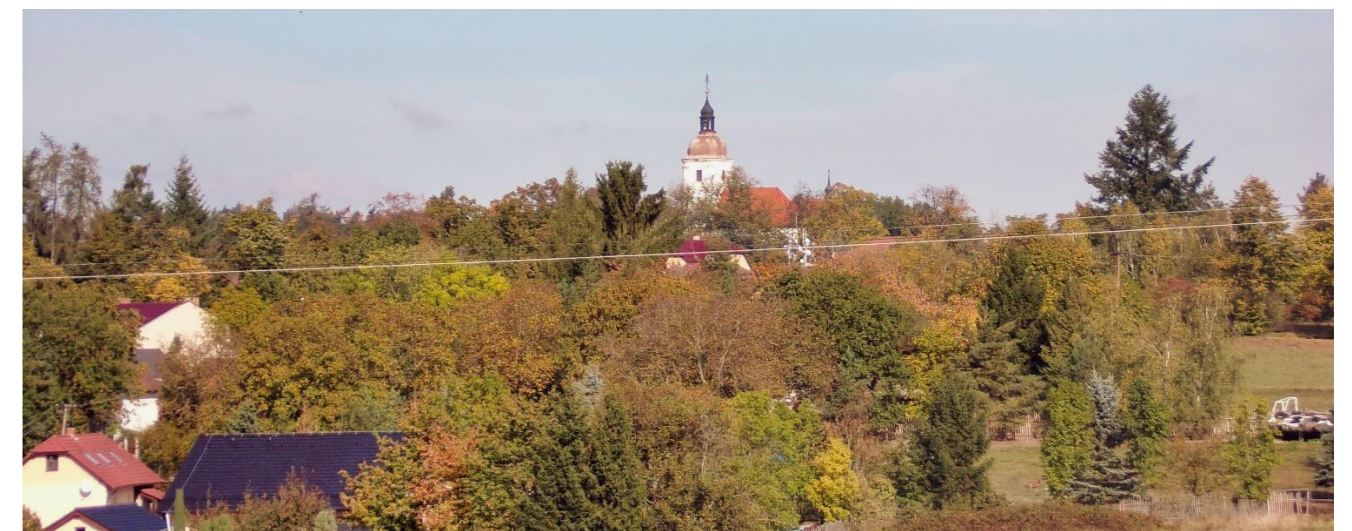
*Chotoviny, kostel sv. Petra a Pavla s hrobkou rodu Nádherných, pohled ze silnice do Sedlečka.
Referenční snímek.
Souřadnice stanoviště N 49.4810446, E 14.680224.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

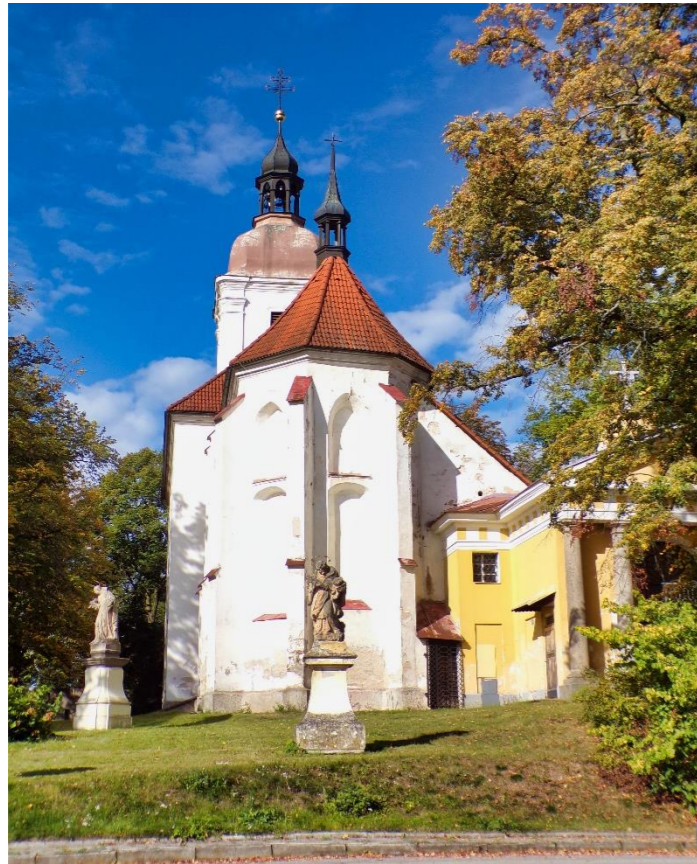
*Chotoviny, kostel sv. Petra a Pavla s hrobkou rodu Nádherných, pohled od Oudičovského rybníku.
Referenční snímek.
Souřadnice stanoviště N 49.4728154, E 14.6965603.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-1*

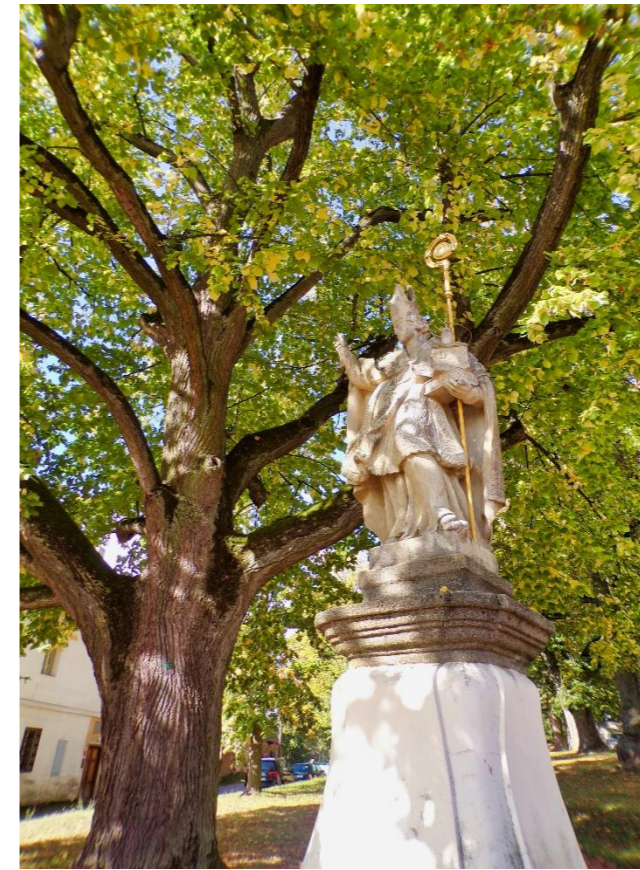
*Chotoviny, kostel sv. Petra a Pavla s hrobkou rodu Nádherných, pohled ze silnice do Zahrádek.
Referenční snímek.
Souřadnice stanoviště N 49.4845251, E 14.6890221.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-14*

*Chotoviny, kostel sv. Petra a Pavla s hrobkou rodu Nádherných, pohled od vyhlídky Koska.
Referenční snímek.
Souřadnice stanoviště N 49.4694141, E 14.6799448.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7*

*Chotoviny, kostel sv. Petra a Pavla s hrobkou rodu Nádherných a se sochami sv. Aloise a sv. Jana Nepomuckého.
Souřadnice stanoviště
N 49.4790006, E 14.6756942.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

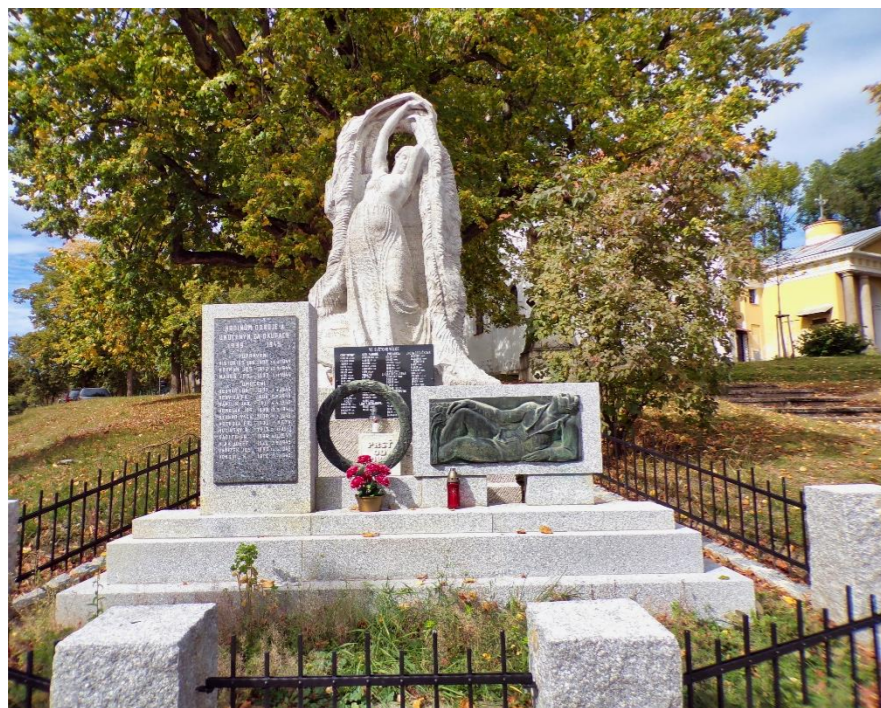
*Chotoviny, socha sv. Gotharda.
Souřadnice stanoviště
N 49.4788611, E 14.6754092.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

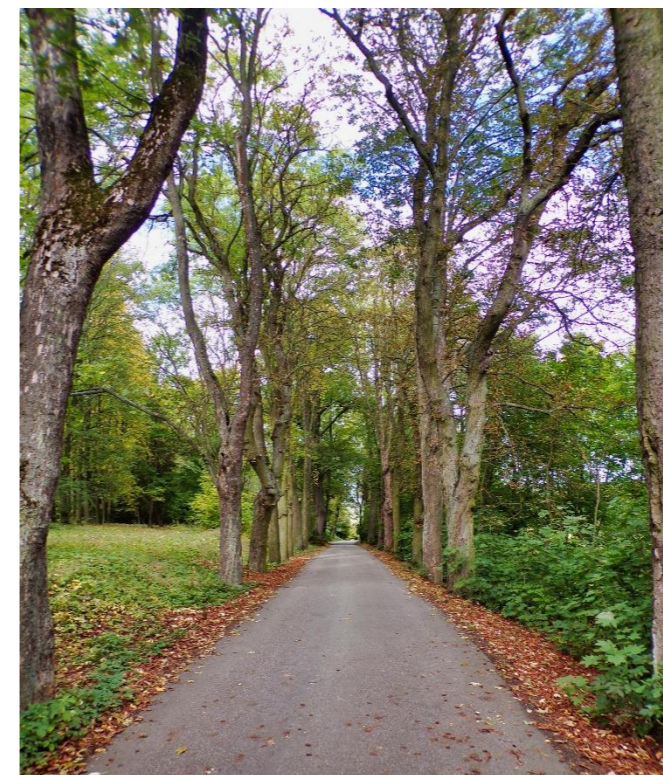
*Chotoviny, socha sv. Jana Nepomuckého
Souřadnice stanoviště
N 49.4790109, E 14.6755663.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, socha sv. Aloise.
Souřadnice stanoviště
N 49.4790174, E 14.6753283.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, pomník obětem 1.sv. války.
Souřadnice stanoviště
N 49.4787845, E 14.6755712.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, kaštanová alej od kostelu sv. Petra a Pavla ke hřbitovu.
Souřadnice stanoviště
N 49.4794518, E 14.6753484.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, fara.
Souřadnice stanoviště
N 49.4789346, E 14.6751086.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, hřbitov se smuteční síní.
Souřadnice stanoviště
N 49.4811321, E 14.6726342.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, průhled na poutní kapli Neposkvrněného početí Panny Marie u Jezera Chotoviny.
Souřadnice stanoviště
N 49.4797831, E 14.6756505.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

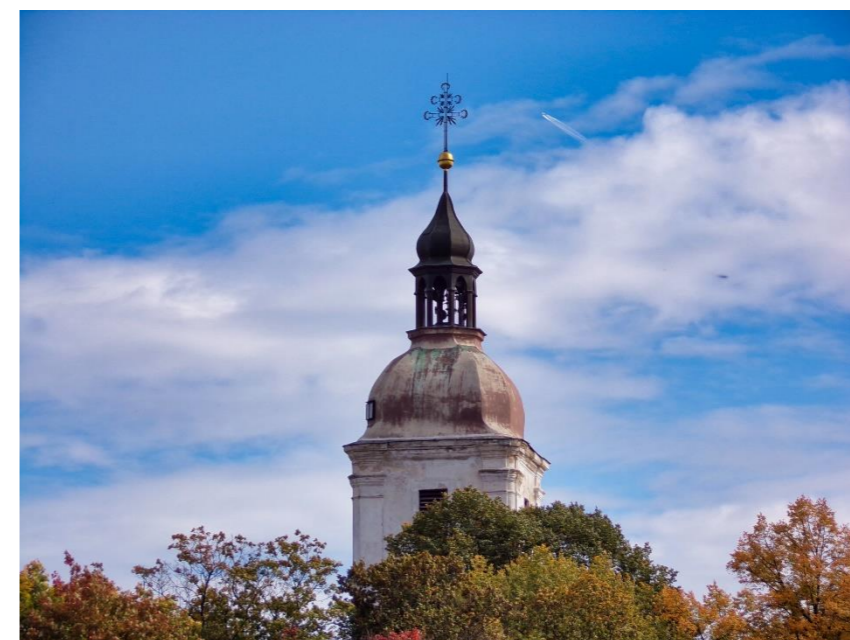
*Chotoviny, studánka u poutní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie.
Souřadnice stanoviště
N 49.4844304, E 14.6774199.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, kaple Neposkvrněného početí Panny Marie.
Souřadnice stanoviště
N 49.4844339, E 14.6773565.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, Jezero Chotoviny.
Souřadnice stanoviště
N 49.4837826, E 14.6748249.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

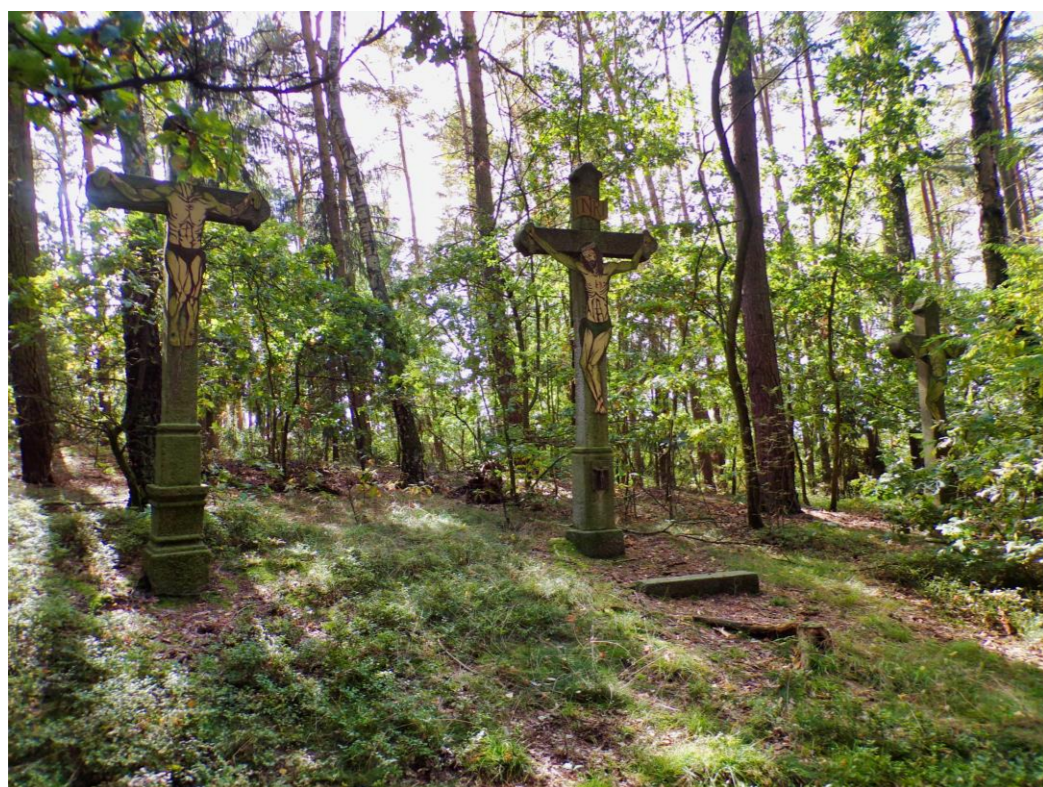
*Chotoviny, pohled od Jezera Chotoviny na věž kostela sv. Petra a Pavla.
Souřadnice stanoviště
N 49.4838960, E 14.6749966.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, druhé zastavení křížové cesty.
Souřadnice stanoviště
N 49.4802565, E 14.6729604.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, lipovo-kaštanová alej spojující kostel sv. Petra a Pavla se zámekem.
Souřadnice stanoviště
N 49.4802565, E 14.6729604.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, poslední zastavení křížové cesty představující kalvárii.
Souřadnice stanoviště
N 49.4790861, E 14.6709903.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, pohled z jižní strany na zámek se zámeckým parkem a kašnou.
Z knihy od Jaroslava Wimmera – Chotoviny (2013)*

Chotovice, pohled z východní strany na zámek se zámeckým parkem a kašnou.
Dostupné z <https://mapio.net/pic/p-12300913/>

Chotovice, pohled na západní stranu zámku.
Souřadnice stanoviště
N 49.4792335, E 14.6806510.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28

Chotovice, pohled ze severní strany na zámek se zámeckým parkem a kašnou.
Ladislav Němec, Dostupné z <https://mapio.net/pic/p-12300913/>
2019.

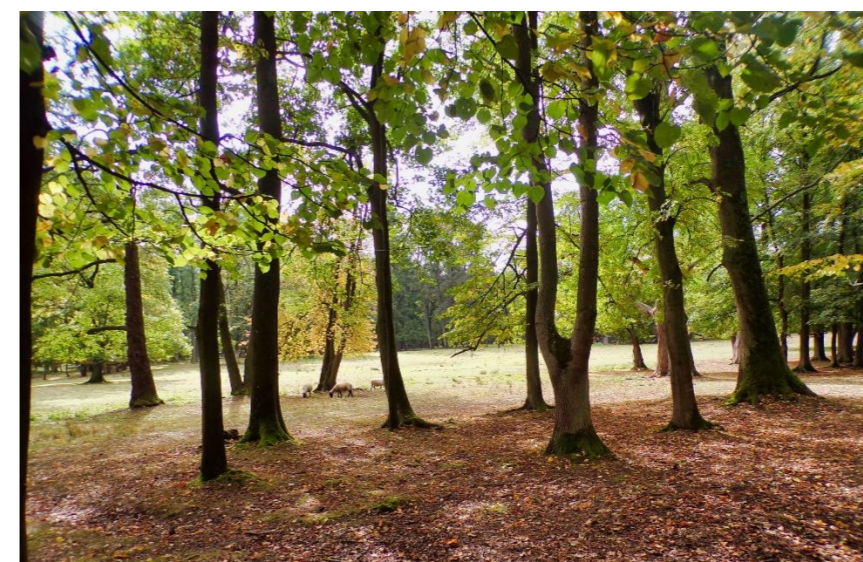
Chotovice, kašna v zámeckém parku.
Z knihy od Jaroslava Wimmera –
Chotovice (2013)

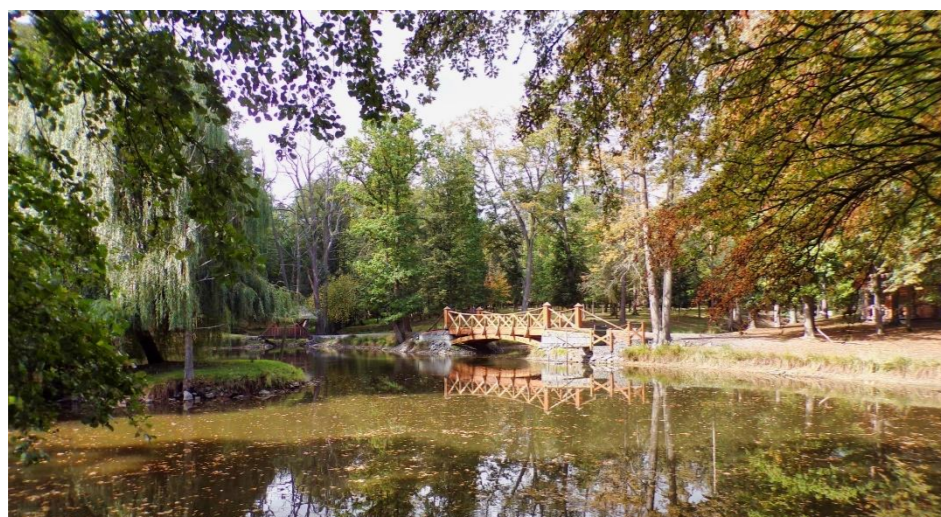
Chotovice, pohled na jižní část zámeckého parku s kašnou.
Dostupné z <https://mapio.net/pic/p-12300913/>

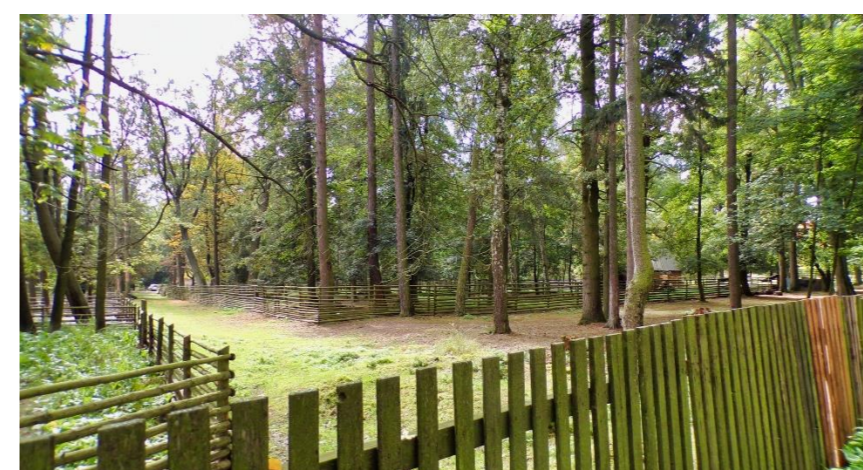
*Chotoviny, pohled od východního okraje Chotovin na zámecký park.
Souřadnice stanoviště N 49.4748058, E 14.6829669.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7*

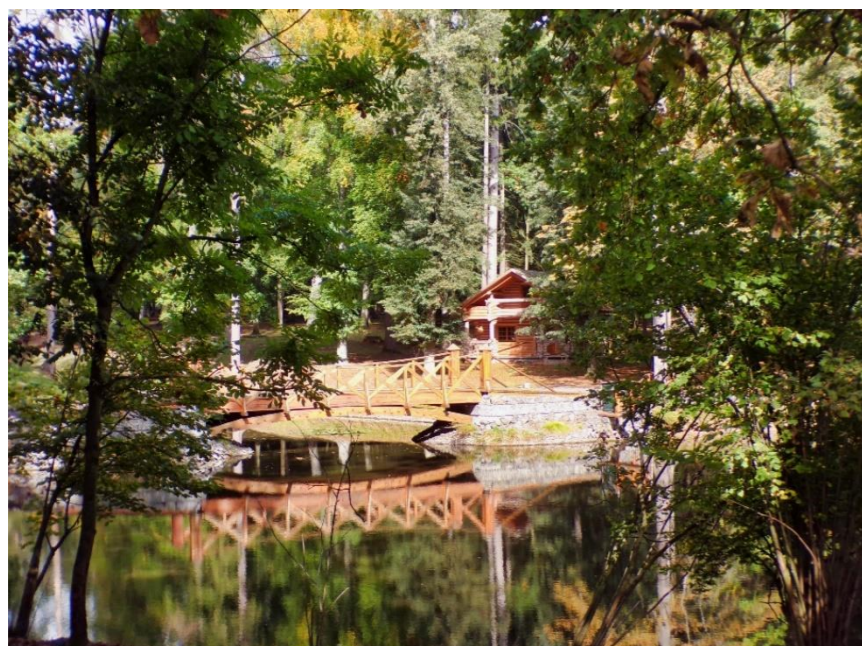
*Chotoviny, pohled z polní cesty do severní části zámeckého parku.
Souřadnice stanoviště
N 49.4764757, E 14.6907475.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Chotoviny, lávka přes rybník v zámeckém parku.
Souřadnice stanoviště
N 49.4764757, E 14.6907475.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Chotoviny, ohrada pro zvěř v zámeckém parku.
Souřadnice stanoviště
N 49.4795700, E 14.6916222.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Chotoviny, lávka přes rybník a lovecký srub v zámeckém parku.
Souřadnice stanoviště
N 49.4766450, E 14.6908200.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

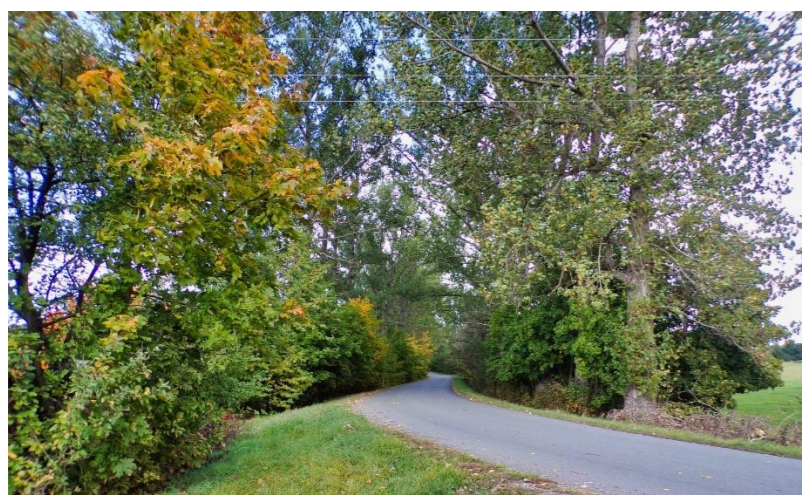
*Chotoviny, daněk evropský v zámeckém parku.
Souřadnice stanoviště
N 49.4791658, E 14.6878615.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

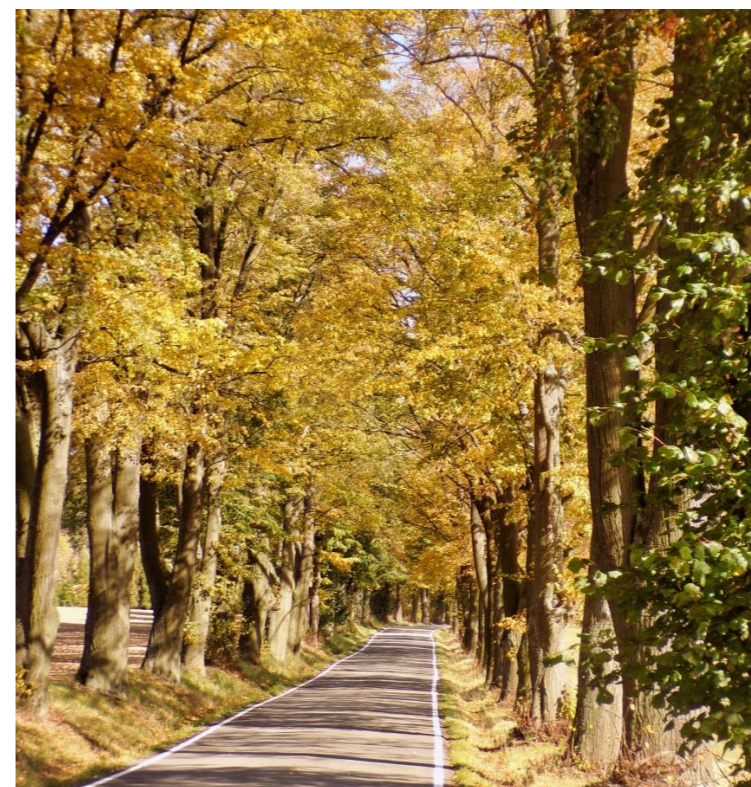
*Chotoviny, dubovo-jasanové stromořadí u dětského hřiště.
Souřadnice stanoviště
N 49.4807096, E 14.6805566.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

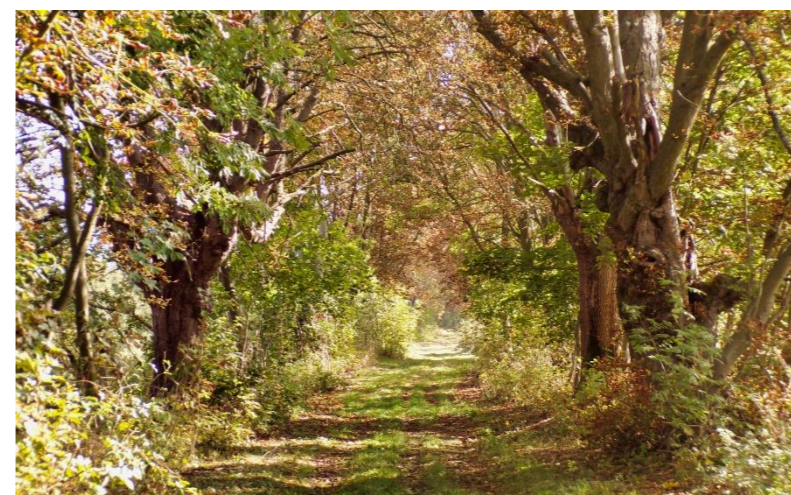
*Chotoviny, dub letní – nejstarší strom v stromořadí u dětského hřiště.
Souřadnice stanoviště
N 49.4800728, E 14.6810567.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

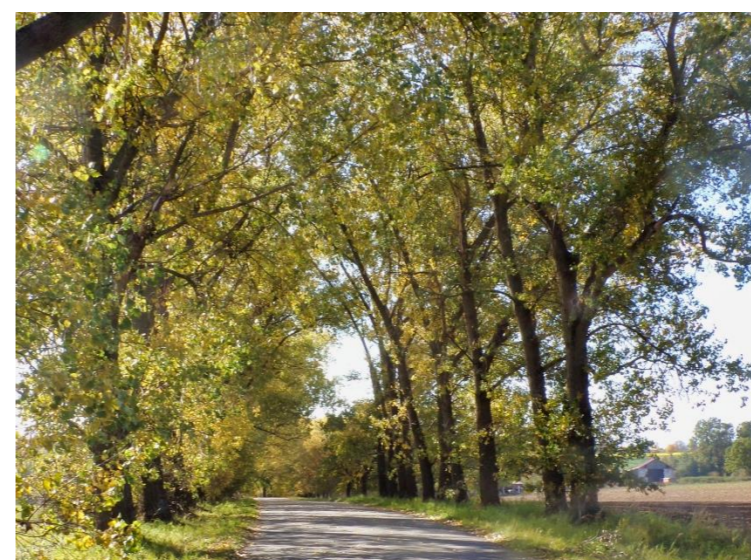
*Chotoviny, lipovo-dubová alej okolo komunikace Chotoviny-Sedlečko.
Souřadnice stanoviště
N 49.4813967, E 14.6798940.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

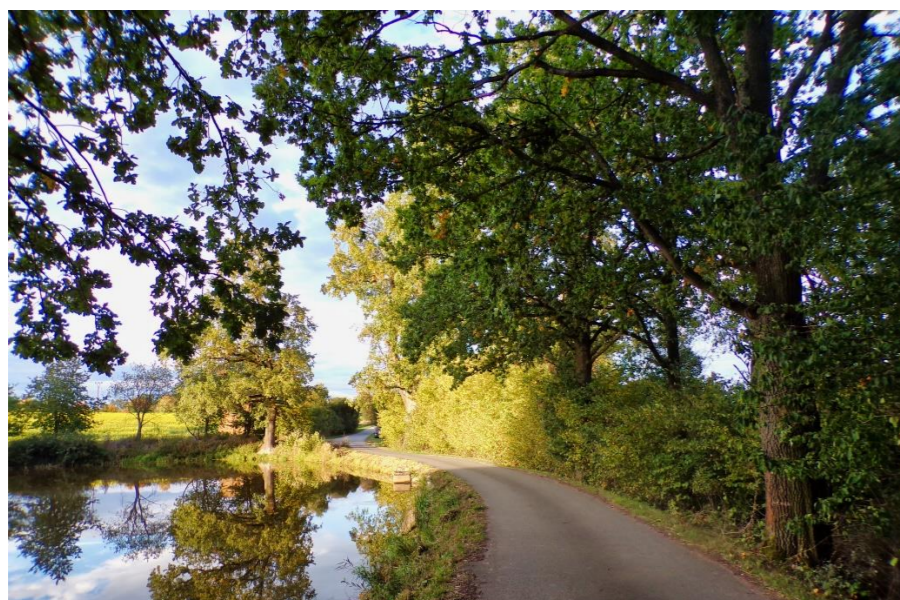
*Chotoviny, lipovo-dubovo-kaštanová alej okolo komunikace Chotoviny-Zahrádky.
Souřadnice stanoviště
N 49.4766450, E 14.6908200.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13*

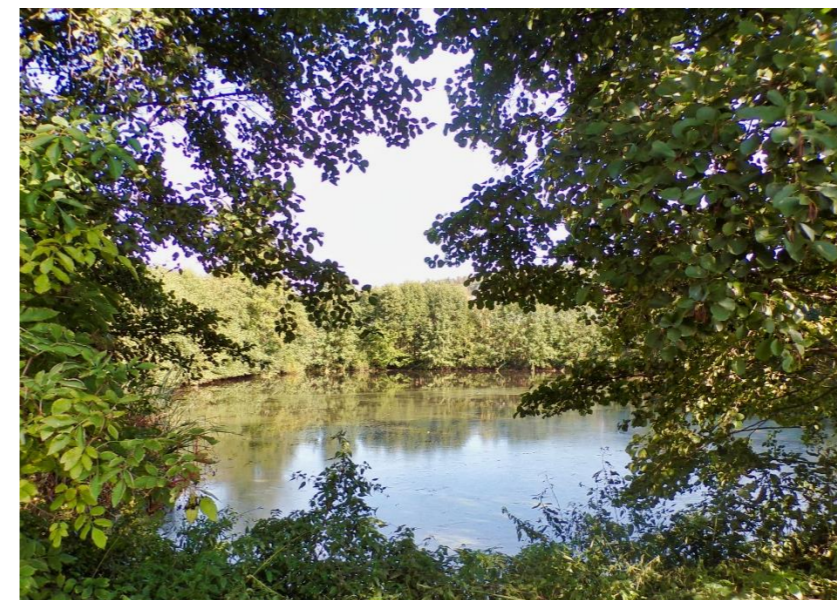
*Chotoviny, kaštanová alej okolo polní cesty Chotoviny-Oudičovská soustava rybníků.
Souřadnice stanoviště
N 49.4766450, E 14.6908200.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7*

*Polánka, topolo-březová alej okolo komunikace Polánka-Beranova Lhota.
Souřadnice stanoviště
N 49.4766450, E 14.6908200.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13*

*Chotoviny, dubové stromořadí na hrázi Oudičovského rybníka.
Souřadnice stanoviště
N 49.4720289, E 14.6963410.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

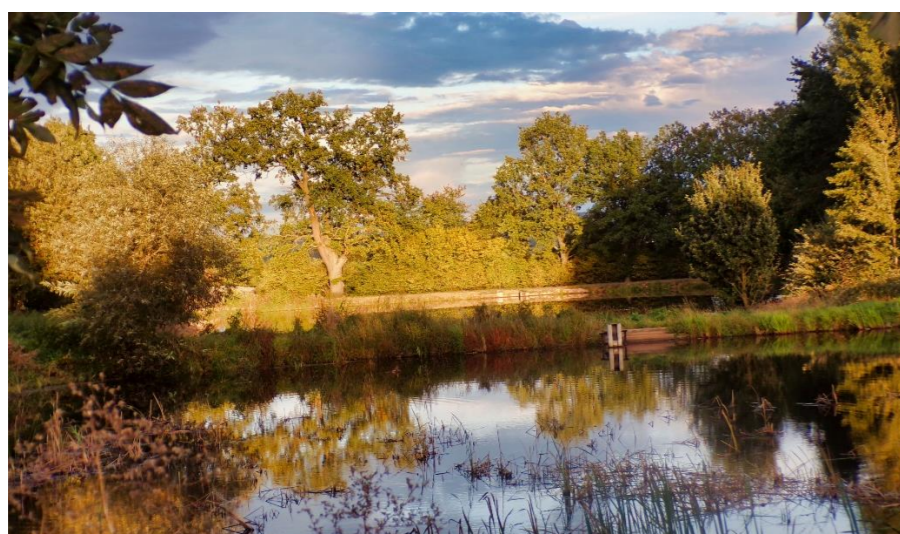
*Chotoviny, Ohradní rybník.
Souřadnice stanoviště
N 49.4735462, E 14.6651447.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7*

*Chotoviny, Oudičovský rybník.
Souřadnice stanoviště
N 49.4719655, E 14.6960825.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Chotoviny, rybník Jezírko.
Souřadnice stanoviště
N 49.4824014, E 14.6710690.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, Oudičovská soustava rybníků.
Souřadnice stanoviště
N 49.4721674, E 14.6935474.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Polánka, Polánecký rybník.
Souřadnice stanoviště
N 49.4755043, E 14.7052529.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-1*

*Broučkova Lhota, Malolhodský rybník.
Souřadnice stanoviště
N 49.4629734, E 14.7137768.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Beranova Lhota, rybník.
Souřadnice stanoviště
N 49.4817086, E 14.7105416.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Vrážná, dubové stromořadí na hrázi rybníka Netušil.
Souřadnice stanoviště
N 49.4601816, E 14.6911806.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Vrážná, dubová alej na bývalé hrázi
Dlážděného rybníka.
Souřadnice stanoviště
N 49.4600649, E 14.6893254.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Vrážná, rybník Netušil.
Souřadnice stanoviště
N 49.4610658, E 14.6919037.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Vrážná, Dlážděný rybník.
Souřadnice stanoviště
N 49.4612792, E 14.6914203.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

Chotoviny, dům čp.37 a modlitebna Husův sbor.
Souřadnice stanoviště
N 49.4790084, E 14.6753933.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29

Chotoviny, základní škola a dům čp.5.
Souřadnice stanoviště
N 49.4789186, E 14.6754450.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29

Chotoviny, dům čp.37.
Souřadnice stanoviště
N 49.4789225, E 14.6754875.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29

Chotoviny, dům čp.3.
Souřadnice stanoviště
N 49.4791602, E 14.6747316.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29

Chotoviny, modlitebna Husův sbor.
Souřadnice stanoviště
N 49.4786198, E 14.6761159.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29

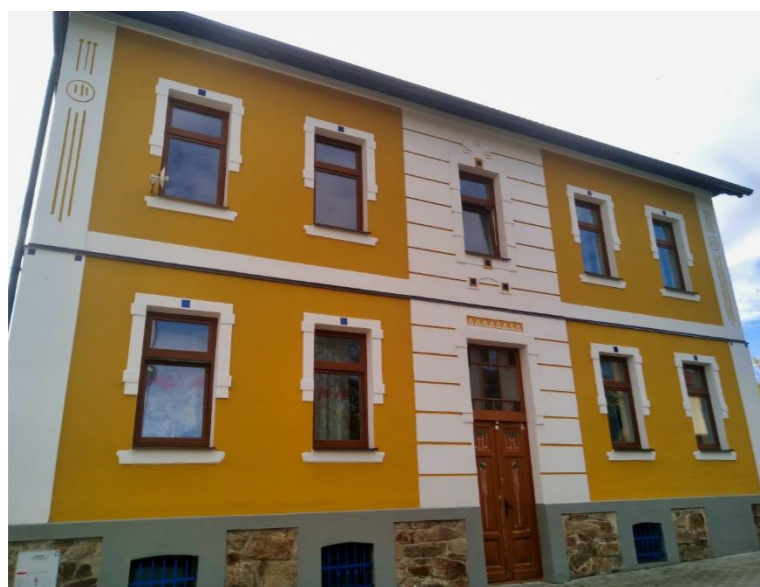
Chotoviny, budova vedle domu čp.3.
Souřadnice stanoviště
N 49.4792952, E 14.6747456.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29

*Chotoviny, bývalý sklad piva v době čp. 46.
Souřadnice stanoviště
N 49.4780494, E 14.6776914.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, hospodářský dvůr.
Souřadnice stanoviště
N 49.4798463, E 14.6851680.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

*Chotoviny, dům čp.62 s architektonickou hodnotou.
Souřadnice stanoviště
N 49.4781765, E 14.6788428.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-29*

*Chotoviny, kaple sv. Václava.
Souřadnice stanoviště
N 49.4776328, E 14.6651326.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7*

*Chotoviny, socha sv. Jana Nepomuckého.
Souřadnice stanoviště
N 49.4739901, E 14.6741791.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7*

*Chotoviny, dům čp.62 s architektonickou hodnotou.
Souřadnice stanoviště
N 49.4799336, E 14.6820492.
Jan Kovář, Bc.,
2019-9-28*

Červené Záhoří, kaple na návsi.
Souřadnice stanoviště
N 49.4720551, E 14.6749478.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7

Polánka, lipová alej okolo komunikace, která tvoří osu zástavby.
Souřadnice stanoviště
N 49.4738339, E 14.6999620.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-1

Červené Záhoří, budova bývalé tvrze s čp. 199.
Souřadnice stanoviště
N 49.4734284, E 14.6737328.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7

Polánka, kaple.
Souřadnice stanoviště
N 49.4737504, E 14.7008774.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-1

Polánka, roubenka čp. 16.
Souřadnice stanoviště
N 49.4735585, E 14.7023459.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-1

Vrážná, poplužní dvůr čp.1.
Souřadnice stanoviště
N 49.4592625, E 14.6872620.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7

Vrážná, poplužní dvůr čp.1.
Souřadnice stanoviště
N 49.4592262, E 14.6868727.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7

Vrážná, vchod do poplužního
dvůr čp.1.
Souřadnice stanoviště
N 49.4591918, E 14.6863752.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-7

Broučkova Lhota, náves.
Souřadnice stanoviště
N 49.4655005, E 14.7121922.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13

Broučkova Lhota, hospodářský
statek s čp.4.
Souřadnice stanoviště
N 49.4656940, E 14.7121894.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13

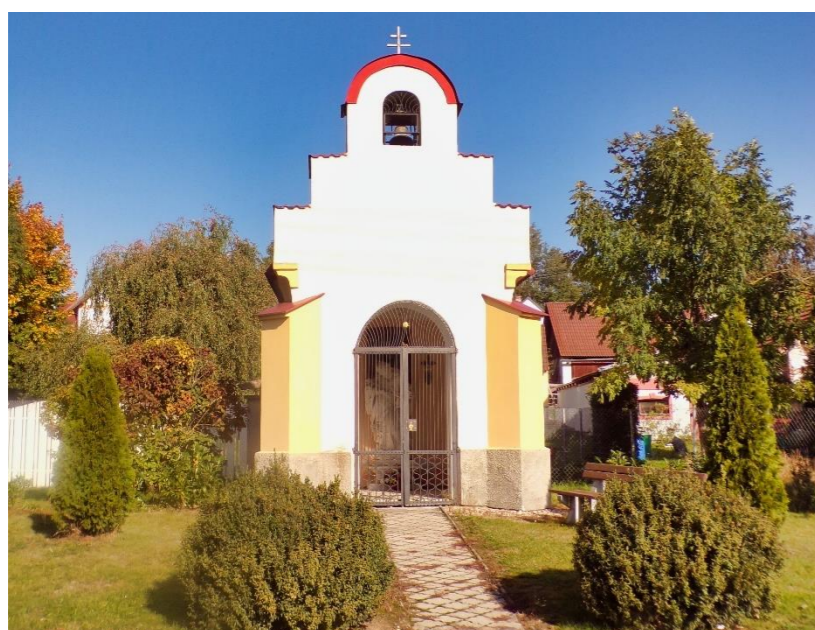
Broučkova Lhota, hospodářský
statek s čp.4.
Souřadnice stanoviště
N 49.4658346, E 14.7121220.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13

*Jeníčkova Lhota, zámek s
hospodářským dvorem s čp.1.
Souřadnice stanoviště
N 49.4572233, E 14.7132236.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13*

*Beranova Lhota, hospodářský dvůr
s čp.1.
Souřadnice stanoviště
N 49.4811604, E 14.7086306.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13*

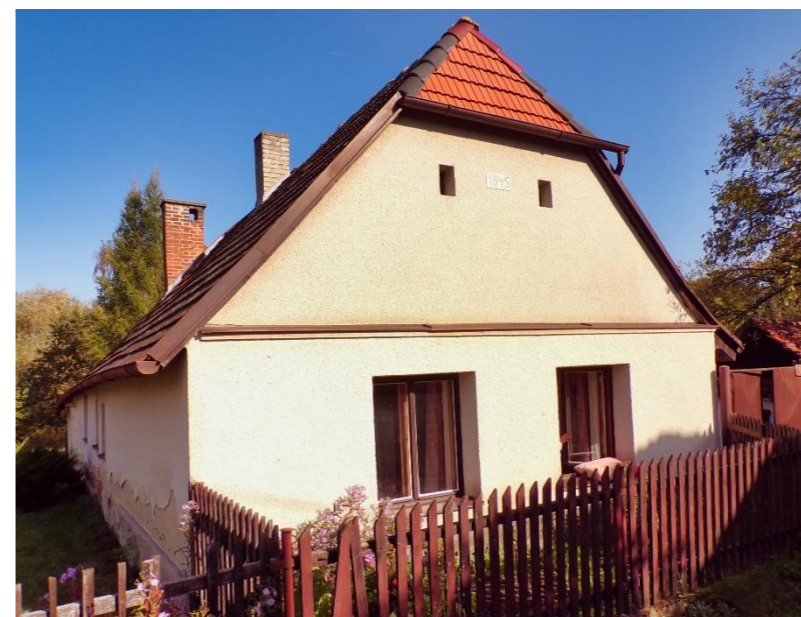
*Jeníčkova Lhota, kaple se sochou sv.
Jana Nepomuckého.
Souřadnice stanoviště
N 49.4571613, E 14.7160043.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13*

*Beranova Lhota, dům s architektonickou
hodnotou s čp.8.
Souřadnice stanoviště
N 49.4812205, E 14.7111813.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13*

*Jeníčkova Lhota, dům
s architektonickou hodnotou
s čp.17.
Souřadnice stanoviště
N 49.4567832, E
14.7165166.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13*

*Beranova Lhota, dům s architektonickou
hodnotou s čp.6.
Souřadnice stanoviště
N 49.4810012, E 14.7124929.
Jan Kovář, Bc.,
2019-10-13*

E) ZÁJMY STÁTNÍ PAMÁTKOVÉ PÉČE

21. Předmět památkové ochrany

Účelem prohlášení krajinné památkové zóny Chotovinsko je zvýšená ochrana kulturně-historických, krajinářsko-estetických, asociativních a prostorových hodnot krajiny. Jedná se o krajinářské a hospodářské úpravy na bývalém šlechtickém panství Chotovinska. O krajinářské a hospodářské úpravy se na území krajinné památkové zóny Chotovinsko podílel rod Rožmberků a pánů z Rzavého, ovšem nejrozsáhlejších a nevýraznějších úprav se území dočkalo ve vlastnictví hraběte Migazziho a později rodu Nádherných. Tyto úpravy probíhaly hlavně na území v okolí kostela sv. Petra a Pavla a v okolí zámku se zámeckým parkem v Chotovinách v období od 18. století až do konce 19. století. Asociativní hodnotu krajiny zastupuje poutní místo v podobě poutní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie u kamenné studánky, ke které se váže místní legenda.

Předmětem ochrany a zvýšené péče jsou dva typy krajinných úprav – nejrozsáhlejšími úpravami byla přeměna krajiny po třicetileté válce na barokní architektonizovanou krajinu, jejíž hodnoty jsou patrné na celém území, ale nejvíce v okolí kostela a zámku v Chotovinách. Tato historická kulturní krajina je vzájemně propojena pomocí soustav prostorových a pohledových os, které dokládají pocit sjednoceného celku.

Druhým typem krajinných úprav byly úpravy novorenesanční, jenž se nejvíce týkaly zámku a zámeckého parku.

Cílem památkové ochrany v této úmyslně komponované krajině je zachování hlavních kompozičních prvků, prostorových a pohledových os, vzájemných vazeb mezi krajinou a zástavbou obcí a asociativnosti krajiny.

Pro zachování hodnot historické kulturní krajiny je velmi důležitá vhodná údržba a vhodné využití historických objektů, vegetačních ploch, linií, prvků a jejich struktur. Pro odpovídající využití, údržbu, obnovu a regeneraci všech složek historické kulturní krajiny je nezbytné průběžné sledování a odborné posuzování záměrů rozvoje Chotovinska. Neméně důležitou součástí pro zachování celistvosti krajinného celku je péče o historickou cestní síť, péče o drobnou sakrální architekturu a cílená péče o veškeré vegetační části krajiny.

Předmětem ochrany území památkové zóny Chotovinsko jsou zejména:

- Barokní architektonicky utvářená krajina hrabětem Migazzim z 18. století a 19. století na území Chotovinska, jejíž jádro tvoří obec Chotoviny s dominantou kostela sv. Petra a Pavla s barokními sochami světců, a s původně barokním zámkem se zámeckým parkem, který je těžištěm krajinářské a urbanistické kompozice na tomto území:
 - Původně barokní kostel sv. Petra a Pavla s barokními sochami sv. Aloise, sv. Gotharda, sv. Jana Nepomuckého a s farou.
 - Soubor křížové cesty ve Farském lese z roku 1808, jenž je tvořena čtrnácti zastaveními, kdy v místě posledního zastavení se nachází tři velké kříže tvořící kalvárii.
 - Poutní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie u kamenné studánky u rybníka Jezero Chotoviny.

- Asociativní hodnota krajiny je zastoupena poutním místem situovaným v místě kamenné studánky u poutní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, ke které se váže místní legenda.
- Vzájemně navazující soustavy alejí doprovázející místní komunikace, jenž tvoří hlavní prostorové osy na území krajinné památkové zóny Chotovinsko:
 - Kaštanová alej spojující hřbitov, vedoucí až na hráz rybníka Jezírko, od kterého navazuje polní cesta k rybníku Jezero Chotoviny, kde se také nachází poutní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie.
 - Lipovo-kaštanové alej, která tvoří přímé spojení kostela a zámku v Chotovinách.
 - Lipovo-dubová alej z Chotovin do Sedlečka, vedle této aleje se nachází i dubovo-jasanové stromořadí v okolí dětského hřiště, od kterého se otevírají pohledy na obec Chotoviny.
 - Lipovo-dubovo-kaštanová alej z Chotovin do Zahrádek, která otvírá pohledy na Dubské vrchy.
 - Ovocná alej doprovázející polní cestu z Chotovin k lesu u Beranovy Lhoty.
 - Kaštanová alej následující polní cestu z Chotovin k rybníční soustavě Ouničov (tehdy vedoucí k zaniklé osadě Ouničov).
- Ochrana pohledového horizontu vymežující architektonicky komponovanou krajinu:
 - Pohled na jádro kompozice (obec Chotoviny) s dominantou kostela sv. Petra a Pavla od stromořadí u dětského hřiště.
 - Pohled od lipovo-dubovo-kaštanové aleje z Chotovin do Zahrádek na jádro kompozice (obec Chotoviny) s dominantou kostela sv. Petra a Pavla a kaštanovou alejí, která dotváří horizont.
 - Pohled od soustavy Oudičovských rybníků na dominanty v podobě kostela sv. Petra a Pavla a modlitebny Husův sbor.
 - Pohled vrchu Koska na jádro kompozice (obec Chotoviny) s dominantou kostela sv. Petra a Pavla a Farským lesem, který dotváří horizont.
- Ucelenost soustavy pohledových a prostorových os dokládající pocit sjednoceného celku historické kulturní krajiny.
- Systém stromořadí na hrázích rybníků a vegetačních pásů, stromových skupin a solitér, remízů a jejich prostorová účinnost.
- Dochovaná krajinná kompozice včetně kompozičních center, původního uspořádání krajiny, kompoziční osy, kompoziční prvky, významné pohledové linie a průhledy:
 - Průhled od kaštanové aleje vedoucí od kostela k hřbitovu na Jezero Chotoviny s poutní kaplí Neposkvrněného početí Panny Marie.
 - Pohled se západního okraje Farského lesa otevírající pohledy na Šumavu.
 - Pohledy z vrchu Koska na historické město Tábor a okolní vesnice.
 - Pohled od východního okraje Chotovin, jenž otevírá pohledy na zámecký park, na kaštanovou alej vedoucí k rybníční soustavě Ouničov a na vrchy Malenín a Hůrka.
- Vodní plochy starých rybníčních soustav a rybníků např. Jezírko, Jezero Chotoviny, Dlážděný, Netušil, Polánecký, Malolhodský, Ouničovská soustava rybníků, soustava rybníků v zámeckém parku.

- Novorenesanční krajinářské úpravy zámku Chotoviny a zámeckého parku v 19. století za správy rodu Nádherných.
- Klasicistní hrobka rodu Nádherných se sochařskou výzdobou Malinského přistavěná ke kostelu sv. Petra a Pavla.
- Poplužní dvůr v obci Vrážná z 14. století, který sloužil později jako vladycké sídlo.
- Dochovaná stodola v Červeném Záhoří, která je pozůstatkem tvrze ze 14. století.
- Hospodářský dvůr s architektonicky nevýrazným zámečkem v Jeníčkově Lhotě ze 17. století.
- Hospodářský statek rodiny Broučků s dochovanou zvonící z 17. století.
- Budova školy v Chotovinách postavena v 17. století.
- Budova železniční stanice v Chotovinách z 19. století.
- Modlitebna Husův sbor vystavěna ve 20. století pro církev československou.

22. Národní kulturní památky (NKP)

(vazba s ÚSKP – Ústřední seznam kulturních památek)

NKP nejsou zastoupeny.

23. Kulturní památky (KP)

(vazba s ÚSKP)

Číslo rejstříku	Sídelní útvar	Část obce	čp.	Památky	Umístění	IdReg
45432/3-4838	Chotoviny	Chotoviny		socha sv. Jan Nepomuckého	V průčelí kostela sv. Petra a Pavla	157875
87453/3-4837	Chotoviny	Chotoviny		sochy sv. Aloise a Gotharda	V průčelí kostela sv. Petra a Pavla	682973
46606/3-4834	Chotoviny	Chotoviny		kostel sv. Petra a Pavla s hrobkou rodu Nádherných	Na vrcholu obce Chotoviny	159118
21635/3-4833	Chotoviny	Chotoviny	čp.1	zámek se zámeckým parkem		132535
30441/3-4835	Chotoviny	Chotoviny	čp.2	fara	v blízkosti kostela sv. Petra a Pavla	141888
47393/3-5643	Chotoviny	Červené Záhoří		socha sv. Jan Nepomuckého	Nachází se ve středu obce Chotoviny – Červené Záhoří	159982

24. Stavby architektonicky cenné

Kromě staveb chráněných jako kulturní památky jde o následující nemovitosti:

Chotoviny – křížová cesta ve Farském lese; poutní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie; památník obětem 1. sv. války; modlitebna Husův sbor; kaple sv. Václava; čp.5 – hostinec u Slunéčků; čp.10 – dům s usedlostí; čp.12 – dům s usedlostí; čp. 23 a 53 – hospodářský dvůr; čp.24 – dům (se zachovanou historickou fasádou); čp. 34 – dům (z částečně zachovanou historickou fasádou); čp.37 – dům včetně ohrazení; čp.46 – bývalý sklad piva; čp. 47 – základní škola; čp.57 – dům (se zachovanou historickou fasádou); čp.62 – dům (se zachovanou historickou fasádou);

Červené Záhoří – kaple; čp.1 – dům (se zachovanou historickou fasádou); čp.9 – dům; čp.11 – dům včetně ohrazení; čp.37 – železniční stanice; čp. 45 – dům včetně ohrazení; čp. 68 – hotel GOLD; čp.199 – budova bývalé tvrze;

Polánka – kaple; čp.14 – dům s usedlostí; čp. 16 – roubený dům;

Broučkova Lhota – čp.4 – hospodářský statek se zvonící;

Jeníčkova Lhota – kaple se sochou sv. Jana Nepomuckého; pomník padlím za 1. sv. války; čp.1 – zámeček; čp.6 – dům s usedlostí; čp. 17 – dům s usedlostí; čp.26 – dům (se zachovanou historickou fasádou);

Vrážná – čp.1 – poplužní dvůr;

Beranova Lhota – čp.1 – dům s usedlostí; čp.6 – dům s usedlostí; čp.8 – dům; čp.9 – dům s usedlostí; čp.18 dřevěný srub;

25. Ostatní stavby historicky cenné

Kromě staveb chráněných jako kulturní památky a ostatních staveb architektonicky cenných jde o následující nemovitosti:

Chotoviny – čp.6 – dům; čp.7 – dům; čp.8 – dům; čp.16 – dům s usedlostí; čp.18 – dům; čp.17 – dům; čp.20 – dům; čp.21 – dům; čp.25 - dům; čp.26 dům s usedlostí; čp.28 – dům s usedlostí; čp. 29 – dům s usedlostí; čp. 30 – dům s usedlostí; čp. 31 – dům; čp.38 – dům s usedlostí;

Červené Záhoří – čp.3 – dům s usedlostí; čp.4 – dům s usedlostí; čp.6 – dům s usedlostí; čp.7 – dům s usedlostí; čp.8 – dům s usedlostí; čp.10 – dům s usedlostí; čp.13 – dům; čp.14 – dům; čp.15 – dům; čp.18 – dům; čp.22 – dům s usedlostí; čp.23 – dům; čp.25 – dům s usedlostí;

Polánka – čp.1 – dům s usedlostí; čp.2 – dům s usedlostí; čp.5 – dům s usedlostí; čp.10 – dům s usedlostí; čp.11 – dům s usedlostí; čp.12 – dům; čp.13 – dům s usedlostí;

Broučkova Lhota – čp.3 – dům s usedlostí; čp.7 – dům; čp.8 – dům; čp.10 – dům; čp.12 – dům s usedlostí; čp.16 – dům; čp.21 – dům; čp.22 – dům s usedlostí;

Jeníčková Lhota – čp.5 – dům s usedlostí; čp.15 – dům s usedlostí; čp.18 – dům; čp.22 – dům s usedlostí; čp.23 – dům; čp. 25 – dům; čp.30 – dům s usedlostí;

Vrážná – čp.2 – dům; čp.3 – dům s usedlostí; čp.4 – dům s usedlostí; čp.5 – dům s usedlostí;

Beranova Lhota – čp.2 dům s usedlostí; čp.3 dům s usedlostí; čp.5 dům; čp.7 dům; čp.14 dům;

26. Významné krajinné (stavební) dominanty

Vzájemné prostorově související hlavní stavební dominanty krajiny na tomto území jsou kostel sv. Petra a Pavla, který je situovaný na vyvýšeném místě v obci Chotoviny a zámek se zámeckým parkem v Chotovinách, tyto dvě stavební dominanty jsou spolu propojeny pomocí lipovo-kaštanovou alejí, která tvoří jednu z hlavních prostorových os komponované krajiny na území krajinné památkové zóny.

Pro vnímání širšího kontextu krajiny jsou podstatné výhledy z výše položených míst, zejména ze západního okraje Farského lesa, který otevírá panoramatické výhledy na Šumavu a z komunikace Chotoviny – Zahradky, kde se otevírají pohledy na Dubské vrchy.

Hlavní přírodní krajinnou dominantou je na jih od hranice KPZ vrch Na vrších (602 m n. m.). Déle také na východní straně od hranice KPZ vrch Malenín (566 m n. m.).

27. Památkové rezervace/zóny sídelního typu (PR, PZ)

vazba s ÚSKP

Nejsou zastoupeny.

28. Ochranná pásma (OP KP, NKP, PR a PZ)

vazba s ÚSKP

Nejsou vyhlášena.

29. Urbanistické hodnoty

Chotoviny

Na území obce se nejprve nacházely dvě osady. První byla osada Chotoviny, která obsahovala kostel a pár domů. Druhou byla osada Vlkančice (v místě zámku), ve které se nacházela tvrz s dvorem. Sloužení těchto dvou osad proběhlo v 16. století.

První písemnou zmínkou o obci Chotoviny je již ve 13. století a osada Vlkančice je poprvé písemně zmiňována v 15. století. V době husitských válek zanikla v Chotovinách fara, avšak větší pohromou bylo období třicetileté války, kdy osadami díky říšské silnici spojující Vídeň a Prahu pochodovaly pluky vojáků, kteří vidinou zisku místní obyvatele nešetřili. V 18. století hrabě Migazzi investoval mnoho prostředků k opravě místních statků. Hrabě také podporoval novou výstavbu domků, která měla veliký vliv na celkový rozvoj vesnic. V tomto staletí také byl barokně přestavěn kostel sv. Petra a Pavla, dále byla postavena nová fara a místo původní tvrze nechal hrabě vystavět nový barokní zámek se zámeckou zahradou. V 19. století se díky zázraku stala obec Chotoviny poutním místem. Na konci 19. století zde byla vybudována železniční trať spojující Prahu a Vídeň, kdy si později obec na své náklady postavila vlastní stanici. V tomto období byl též přestavěn chotovinský zámek, jenž dostal novorenesanční podobu. Na počátku 20. století byla zde díky sporu katolické církve a církve československé vybudována modlitebna Husův sbor. Před druhou světovou válkou v obci započala nová výstavba domů a také hřbitova. V době komunismu bylo díky kolektivizaci v území zničeno značné množství mezí, cest a dalších drobných krajinných prvků, dále se zde vystavěly nevkusné zemědělské areály (zemědělské družstvo nad zámeckým parkem) a průmyslové areály (západně od železniční

trati), které negativně narušily okolní zástavbu. Největší rozvoj obce probíhá od šedesátých let 20. století, kdy došlo k velkému rozmachu výstavby vil a rodinných domů. V tomto období byla zastavěna plocha pod Farským lesem, kde vznikla pravidelná vzájemně propojená komunikační síť se zástavbou rodinných domů, dále také byla postavena nová mateřská škola. V roce 2001 proběhla oprava kostelní věže a o rok později byl položen základní kámen dálnice D3. V roce 2003 byl renovován zámek se zámeckým parkem do původního stavu.

Obec Chotoviny má do současnosti zachované historické jádro, které se nachází mezi kostelem sv. Petra a Pavla a zámkem Chotoviny. Historická zástavba je v podobě domů a domů s usedlostmi, které jsou orientovány okapově či štítově k místní komunikaci spojující kostel a zámek. Většina zastavěné plochy v obci je novodobá a je z velké části situována pod Farským lesem a na jih od historického jádra obce v podobě vzájemně propojené komunikační sítě s novodobou zástavbou rodinných domů. Západní část obce (západně od železniční tratě) je průmyslového charakteru.

Červené Záhoří

První písemná zmínka o této osadě se datuje v roce 1383, kdy osada obsahovala tvrz s dvorem, která byla ve správě rodu Rožmberků. V 17. století se zde nacházela krčma a tvrz se dvorem, která se později začala nazývat zámkem. Součástí tvrze byla sýpka, hospodářský sklep a pivovar. Později byla tato tvrz pro špatný technický stav zbořena. Dnes se z této tvrze se dvorem dochovala pouze jedna velká stodola, která je dnes zrekonstruována a nachází se v ní muzeum historických vozidel s firmou.

Obec Červené Záhoří má do současnosti zachovanou urbanistickou sídelní strukturu. Zástavba je situována podél místních komunikací, které tvoří rozvětvenou (připomínající vějířovitou) strukturu a v místě bývalé tvrze se sbíhají. Domy a domy s usedlostmi v obci jsou štítově či okapově orientovány kolmo k místním komunikacím, které tvoří hlavní osy zástavby.

Polánka

Ves je připomínána již v roce 1382. V obci byl purkrechtní dvůr. Po třicetileté válce se zde nacházel pouze jeden grunt. V 18. století zde bylo vystavěno dvanáct domků a hospoda. V polovině 19. století ves Polánka byla na vrcholu rozkvětu, kdy se zde nacházelo osmnáct usedlostí. Ve 20. století zde občané postavily kapličku.

Obec Polánka má do současnosti zachovanou urbanistickou sídelní strukturu. Domy s usedlostmi v obci jsou štítově orientovány kolmo k místní komunikaci, která tvoří hlavní osu zástavby.

Broučkova Lhota

První písemná zmínka o vsi se datuje v roce 1470, kdy ves náležela k jmění soběslavského faráře. Osada je hospodářského charakteru, to potvrzuje i fakt, že mnohokrát v historii změnila ves svůj název, a to podle aktuálního největšího hospodáře. Ve vsi se nachází historický hospodářský statek po rodině Broučků.

Obec Broučkova Lhota má do současnosti zachovanou urbanistickou sídelní strukturu. Náves je tvořena křížovatkou místní komunikace a polních cest. Domy a domy s usedlostmi v obci jsou štítově orientovány kolmo k místní komunikaci, která tvoří hlavní osu zástavby.

Jeníčková Lhota

První zmínka o obci je připomínána již v roce 1380, kdy se v té době jmenovala Pňová Lhota. Jeníčkovou Lhotou se nazývá až po třicetileté válce po prvním hospodáři. Ves byla rozdělena do čtyřech částí, kdy jedna z nich obsahovala dvůr s tvrzí, ostatní byly tvořeny z hospodářských statků. Později byla tvrz upravena na prostý architektonicky nevýrazný zámeček. Jeníčková Lhota byla vždy spíše hospodářskou osadou, to dokládá i velký výskyt hospodářských statků, které jsou z většiny do dnes dochovány.

Obec Jeníčková Lhota má do současnosti částečně zachovanou urbanistickou sídelní strukturu. Dříve se v obci nacházela velmi rozlehlá náves, která je již dnes zastavěna. Usedlosti v obci jsou z většiny štítově orientovány kolmo k návsi (dnes k místní komunikaci), která tvoří hlavní osu zástavby.

Vrážná

Ves byla poprvé písemně zmíněna v roce 1373, kdy se zde nacházel poplužní dvůr, který byl později v 14. a 15. století využíván jako vladycké sídlo. Poplužní dvůr je dochován až do současnosti, kde je dnes využíván jako hřebčín a je ve fázi rekonstrukce.

Obec Vrážná se rozprostírá mezi dvěma rozsáhlými rybníky Dlážďený a Netušil. Domy v obci jsou štítově orientovány kolmo k místní komunikaci, která tvoří hlavní osu zástavby. V současnosti není zachován historický vzhled domů.

Beranova Lhota

Ves je nepřímo připomínána již v roce 1318, kdy loupežníci vyplenili nedaleko ležící dvůr Jíšov. Beranova Lhota byla vždy, jako v předchozích případech Broučkovy Lhoty a Jeníčkovy Lhoty hospodářskou osadou.

Obec Beranova Lhota má do současnosti zachovanou urbanistickou sídelní strukturu. Náves je tvořena křížovatkou místních komunikací. V obci se také nachází velké množství rybníků. Usedlosti v obci jsou štítově a okapově orientovány kolmo na místní komunikaci, která tvoří hlavní osu zástavby.

30. Zaniklé významné komponenty či součásti s kulturně historickými informacemi (bodové, liniové, plošné)

Zaniklá osada Ouničov, která se nacházela mezi Chotovinami a Broučkovou Lhotou.

Nacházel se v ní statek či možná i tvrz.

Zaniklá tvrz s dvorem v Červeném Záhoří, která byla kvůli špatnému stavu zbourána.

Zaniklá alej vedoucí od zámku Chotoviny do zaniklé tvrže v Červeném Záhoří.

Zaniklá alej vedoucí od zaniklé tvrže v Červeném Záhoří k silnici tehdy spojující Prahu – Vídeň.

Zaniklá osmiboká stodola a dřevěná pavláška v Beranově Lhotě z přelomu 18. a 19. století.

F) ZÁJMY STÁTNÍ OCHRANY PŘÍRODY

31. Zvláště chráněná území

Nejsou zastoupeny.

32. Přírodní parky

Nejsou zastoupeny.

33. Památné stromy, skupiny stromů, aleje

(vazba s ÚSOP – Ústřední seznam ochrany přírody)

Stromořadí u školního hřiště v Chotovinách. Kód: 102610. Vyhlášené 6.5.2002.

34. Registrované významné krajinné prvky

Nejsou zastoupeny.

35. Další aspekty ochrany přírody a krajiny (biosférické rezervace, biocentra, biokoridory)

Nedaleko východní hranice KPZ se nachází regionální biocentrum Doubí tvořený lesním porostem a regionální biokoridor Doubí-Hutecký les tvořený převážně lesním porostem.

G) LITERATURA A DOKUMENTACE

36. Literatura

ČERNÝ, Jiří. *Poutní místa jižních Čech: milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti*. České Budějovice: Veduta, 2006. ISBN 80-86829-19-7.

WIMMER, Jaroslav. *Chotoviny*. Obec Chotoviny: abc tiskárna Chotoviny, 2010.

37. Písemné, mapové a ikonografické prameny a informace o jejich uložení

Písemné:

DEMEK, J., BALATKA, B., KIRCHNER, K., MACKOVČIN, P., PÁNEK, T. a SLAVÍK, P. Geomorfologické poměry. In: *Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009, s. 118-121. ISBN 80-86829-19-7.

Historie obce Chotoviny [online]. Obecní úřad Chotoviny [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.chotoviny.cz/obec/historie/>

HRNČIAROVÁ, T., MACKOVČIN, P. a ZVARA, I. *Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009. ISBN 80-86829-19-7.

Klimatické poměry. *AOPK ČR* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <http://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/klimaticke-pomery/>

LÖW, J., CULEK, M., NOVÁK, J. a HARTL, P. *Typy krajinného rázu České republiky* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwj0oGwmavmAhXliVwKHenVALEQFjABegQIBRAC&url=https%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Ffel%2Fsci%2Fpodzim2016%2FZ7900%2FKrajinne_typy_CR_Culek.pdf&usg=AOvVaw2SyzkUWsOj_9KdiPmS6-3M

MACKOVČIN, P., BALATKA, B., DEMEK, J., KIRCHNER, K., SLAVÍK, P. a SLAVÍK, P. Geomorfologické jednotky. In: *Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009, s. 122-125. ISBN 80-86829-19-7.

NĚMEČEK, J. *Taxonomický klasifikační systém půd ČR* [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2001 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://klasifikace.pedologie.czu.cz/index.php?action=showKlasifikacniSystem>

Památkový katalog [online]. Praha: Národní památkový ústav, 2015 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/>

SEDLÁČEK, J., JANDERKOVÁ, J. a ŠEFRNA, L. Půdní asociace. In: HRNČIAROVÁ, MACKOVČIN a ZVARA. *Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009, s. 134-139. ISBN 80-86829-19-7.

SUK, Miloš. Přehled geologických jednotek Českého masivu. https://pruvodce.geol.cechy.sci.muni.cz/regionalni_geol/geologie_CM.htm [online]. [cit. 2019-12-10].

ÚP obce Jedlí – Návrh B – Vyhodnocení předpokládaných důsledků navrhovaného řešení na ŽP, ZPF a PUPFL.: Vybrané charakteristiky klimatické oblasti MT7 [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/8418632-Tab-1-vybrane-charakteristiky-klimaticke-oblasti-mt-7.html>

Mapové:

ARCČR@ 500, 2015: dostupné z <<http://arccr-arccdata.opendata.arcgis.com>>.

Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru: Indikační skici stabilního katastru [online]. Praha: ČÚZK, 2019 [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru: Císařské povinné otisky stabilního katastru Čech 1:2880 [online]. Praha: ČÚZK, 2019 [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru: III. vojenské mapování [online]. Praha: ČÚZK, 2019 [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Archiv leteckých měřických snímků [online]. Praha: ČÚZK [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: https://lms.cuzk.cz/lms/lms_prehl_05.html#

ČÚZK, 2018: dostupné z: <<https://geoportal.cuzk.cz>>.

Geologické jednotky České republiky [1: 100 000]. ČÚZK, 1998.

Geologická mapa České republiky [1: 50 000]. INSPIRE, 2012.

Klimatické poměry ČR (dle Quitt, 1971). *SISPO* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <http://www.ovocnarska-unie.cz/sispo/?str=klima-mapa>

Kontaminovaná místa: Ortofotomapa z roku 1953 [online]. Národní inventarizace kontaminovaných míst, 2010 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://kontaminace.cenia.cz/>

Potenciální přirozená vegetace České republiky [1: 500 000]. CENIA, 1998.

Půdní mapa České republiky [1: 250 000]. CENIA.

Služby mapového serveru: Katastrální mapy ve formátu SHP [online]. Praha: ČUZK, 2013 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <http://services.cuzk.cz/shp/ku>

Typologie české krajiny podle reliéfu, osídlení a využití [1: 500 000]. CENIA, 2011.

38. Měřičská a jiná grafická dokumentace a informace o jejich uložení

Nebyla nalezena.

39. Aktuální dokumentace, koncepční materiály a informace o jejich uložení

PAVLÁTOVÁ, Marie. *Návrh KPZ Chotovinsko*. České Budějovice: Státní památkový ústav, 2002.

40. Fotografická, filmová a video dokumentace, historická a současná, a informace o jejich uložení

ADF095 Gogová, Stanislava [autor] [UKFFFAKMU] [100]: Středověký šperk na kostolnom cintoríne v Krásne In: *Gemologický spravodaj ca.* - ISSN 1338-5275. - Roč. 8, č. 2 (2013), s. 5-29

Digitální archiv Šechtla a Voseček: Historické fotografie [online]. Tábor [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://sechtl-vosecek.ucw.cz/cml/dir/Chotoviny.html>

Fotohistorie: Historické obrázky, fotografie a pohlednice [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <http://www.fotohistorie.cz/Jihocesky/Tabor/Chotoviny/Default.aspx>

Chotoviny: Fotografie zámku v Chotovínách [online]. Chotoviny [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/6350/chotoviny/pamatky-turistika/>

ŠTEFAN, Ivo a Ivan KRUTINA. Raně středověké sídliště, hromadný hrob a pohřebiště na Budči (poloha Na Týnici): ke vztahu archeologie a "událostní historie". *Památky archeologické*. 2009, č. 100, s. 178

Vítejte v Chotovínách: Fotografie zámku v Chotovínách [online]. Chotoviny, 2017 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: https://www.geocaching.com/geocache/GC76GH9_vitejte-v-chotovinach?guid=ffa495d8-7270-4ac2-ab90-516283e58a21

WIMMER, Jaroslav. *Chotoviny*. Obec Chotoviny: abc tiskárna Chotoviny, 2010.

Zámek Chotoviny: Fotografie zámku v Chotovínách [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://mapio.net/pic/p-12300770/>

Znak obce Chotoviny [online]. Chotoviny: Obec Chotoviny, 2001 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Chotoviny-znak.svg>

H) TECHNICKÉ A ZPRACOVATELSKÉ INFORMACE

41. Počet stran standardizovaného záznamu

30 listů formátu A3 (60 listů formátu A4)

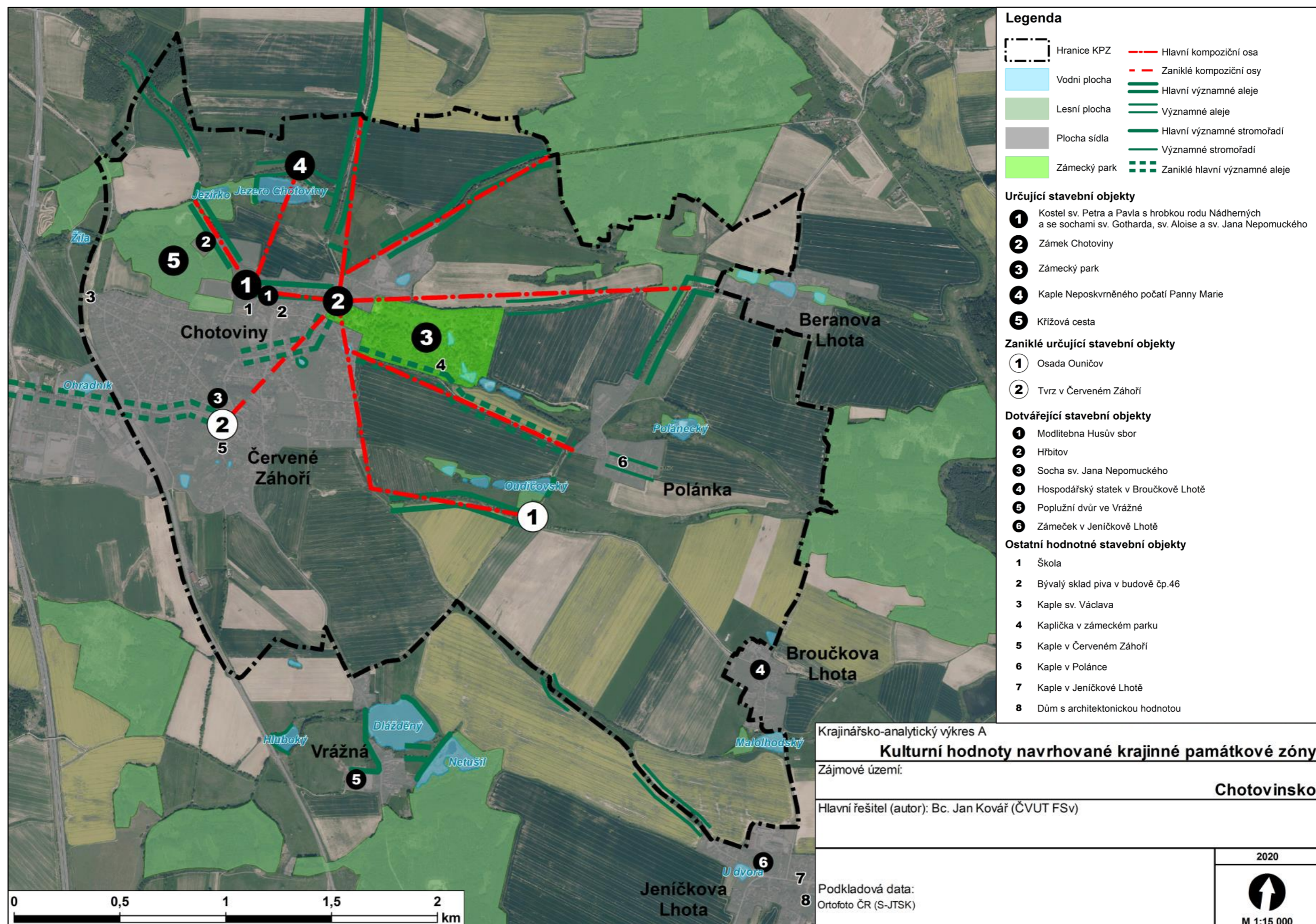
42. Zpracovatel evidenčního listu

Bc. Jan Kovář

43. Záznam o aktualizaci evidenčního listu

(bez aktualizace)

6. ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo dle *Metodiky tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Kučová a kol., 2014), poskytnutého návrhu KPZ Chotovinsko, podrobného terénního průzkumu a různých regionálních archivních textových, mapových či obrazových pramenů zhotovit podrobnou identifikaci a vyhodnocení historických krajinných struktur na území navrhované krajinné památkové zóny Chotovinsko a sestrojít standardizovaný záznam, který lze použít jako podklad pro vyhlášení KPZ Chotovinsko, avšak nejprve bylo nutné sestrojít literární rešerši pro základní seznámení s tématem této diplomové práce.

Území KPZ Chotovinsko se rozprostírá na ploše 812 ha. V území se nenacházejí žádné národní kulturní památky, ale nachází se zde šest kulturních památek (podkapitola 23. v standardizovaném záznamu), avšak dle návrhu KPZ Chotovinsko a podrobného terénního průzkumu je možné prohlásit za kulturní památku křížovou cestu o čtrnácti zastaveních ve Farském lese a poutní místo v podobě poutní kaple Neposkvrněného pečeti Panny Marie s kamennou studánkou u Jezera Chotoviny, ke které se navíc váže místní legenda z 19. století.

Na základně provedeného podrobného terénního průzkumu bylo zjištěno, že všechny kulturní hodnoty, pro které byla v roce 2002 KPZ Chotovinsko navržena se na území stále nacházejí a jsou v dobrém technickém stavu. Provedený podrobný terénní průzkum také odhalil další významné stavby bez památkové ochrany. Např. poplužní dvůr v obci Vrážná z 14. století, který sloužil i jako vladycké sídlo, hospodářský statek se zvonící v Broučkově Lhotě, zámeček s hospodářským dvorem v Jeničkově Lhotě, dům s architektonickou hodnotou v Chotovinách či modlitebna Husův sbor a mnoho dalších. Dohromady bylo na území nalezeno 43 staveb architektonicky cenných a 59 ostatních staveb historicky cenných (podkapitola 24. a 25. v standardizovaném záznamu).

Z historických mapových a textových pramenů byly zjištěny i dva určující zaniklé stavební objekty, které na území vykonávaly důležitou roli. Prvním je zaniklá osada Ouničov z 14. století, jenž se nacházela mezi obcí Chotoviny a obcí Broučkova Lhota u Oudičovské soustavy rybníků. Tato zaniklá osada obsahovala velký hospodářský statek (některé zdroje uvádějí dokonce i tvrz). Důkazem existence osady v krajině je kaštanová alej, která vede z obce Chotoviny, právě do místa, kde se dle historických map nacházela osada Ouničov. Druhým zaniklým určujícím stavebním objektem je bývalá tvrz s dvorem z 14. století v Červeném Záhoří. V této tvrzi s dvorem se nacházela sýpka, hospodářský sklep a pivovar. Do současnosti se dochovala již jen jedna budova, která slouží jako muzeum historických vozidel.

Hranice navrhované KPZ Chotovinsko bylo nutno oproti návrhu nepatrně aktualizovat vzhledem k tomu, že od roku 2002, kdy byl návrh pořízen, se změnilo zastavěné území obcí, která hranice KPZ následovala.

Zkoumané území KPZ Chotovinsko je kulturní krajinou komponovanou, jejíž jádro se nachází v obci Chotoviny s dominantou kostela sv. Petra a Pavla a kompozičním těžištěm, kterým je zámek s krajinářsky dotvářejícím zámeckým parkem, kde je situován nejčastější výskyt dochovaných krajinných prvků. Spojujícím článkem s okolními obcemi, hospodářskými dvory a rybníky pak tvoří především komunikace a polní cesty s doprovodem nejčastěji dvouřadých alejí, které tvoří hlavní prostorové osy kompozice dodávající pocit vzájemně propojeného krajinného celku tohoto území.

Pokud bychom chtěli porovnat navrhovanou KPZ Chotovinsko s již vyhlášenou KPZ na území ČR, pak na základě provedené podrobné identifikace historických krajinných struktur se území navrhované KPZ nejvíce podobá KPZ Čimelicko – Rakovicko. Dle rozlohy je navrhovaná KPZ Chotovinsko téměř totožná s již vyhlášenou KPZ Čimelicko – Rakovicko, stejně tak se nacházíme i v podobné nadmořské výšce. I když významností historických kulturních hodnot dozajista KPZ Čimelicko – Rakovicko KPZ Chotovinsko převyšuje (to dokládá i větší množství již vyhlášených kulturních památek v KPZ Čimelicko – Rakovicko), dají se na územích nalézt následující shody. Jádrem krajinných úprav jsou na jednom území obec Chotoviny a druhém obec Čimelice. Těžištěm kompozice v obou územích je barokní zámek (v Chotovinách původně barokní), který byl vystaven v 18. století a obsahují zámecký park. Obě území jsou zemědělského typu, to dokládá velký výskyt hospodářských objektů (hospodářské dvory, statky, poplužní dvory...). Dále se na územích nacházejí barokní sochy a drobné sakrální stavby (kaple a boží muka), které jsou většinou situovány v okolí komunikací. Hlavní prostorové osy v územích tvoří komunikace s doprovodem dochovaných dvouřadých alejí, které tvoří spojovací články mezi obcemi, hospodářskými dvory a rybníky.

Dle výsledků diplomové práce a porovnáním s již vyhlášenými KPZ lze uvažovat o vyhlášení KPZ Chotovinsko, protože území obsahuje řadu historických kulturních a přírodních hodnot. Ochrana v podobě KPZ by tyto hodnoty ochránila před budoucími negativními vlivy.

Na závěr je nutné potvrdit splnění cíle zadání diplomové práce, kterým byla identifikace a vyhodnocení dochovaných krajinných struktur na území navrhované krajinné památkové zóny Chotovinsko, kdy na základě této identifikace vznikl dle *Metodiky tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Kučová a kol., 2014) standardizovaný záznam dostačující jako kvalitní podklad pro návrh vyhlášení krajinné památkové zóny či pro potřeby územního plánování nebo při posuzování krajinného rázu.

7. SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Seznam obrázků a tabulek obsahuje jen obrázky a tabulky, které byly použity při zhotovení literární rešerše (kapitola 3.) a metodiky (kapitola 4.).

7.1 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 – Mapa potenciální přirozené vegetace ČR; [zdroj: Cenia]

Obr. 2 – KPZ Novohradsko; [zdroj: Kuča a kol., 2015]

Obr. 3 – Krajina jako integrace/kombinace přírody a kultury; [zdroj: Sklenička, 2003]

Obr. 4 – KPZ Lednicko-valtický areál; [zdroj: <https://www.npu.cz>]

Obr. 4 – KPZ Lednicko-valtický areál; [zdroj: <https://www.npu.cz>]

Obr. 6 – Lom Hřebečná; [zdroj: <https://regiony.rozhlas.cz>; Foto: P. Hala]

Obr. 7 – Vinice v KPZ Lednicko-valtický areál; [zdroj: Kučová a kol., 2014]

Obr. 8 – Rybníční soustava v KPZ Novohradsko; [zdroj: Kuča a kol., 2015]

Obr. 9 – Pod horou Říp; [zdroj: <http://itras.cz>; Foto: O. Jirků]

Obr. 10 – Menhir kamenný pastýř; [zdroj: <https://www.extrastory.cz>; Foto: J. Pohribný]

Obr. 11 – Způsoby zastavění historického jádra (vlevo liniové a vpravo bodové); [zdroj: Rozmanová, 2017]

Obr. 12 – Příklad zachovalého půdorysu vesnice; [zdroj: Rozmanová, 2017]

Obr. 13 – Veduta Sázavského kláštera z roku 1822; [zdroj: <https://www.hrady-zriceniny.cz>]

Obr. 14 – Historická pluzina v CHKO České Středohoří; [zdroj: Kučová a kol., 2014]

Obr. 15 – Druhy polohy zástavby města v krajinném rámci; [zdroj: Kupka, 2010]

Obr. 16 – Vliv městské krajiny na celkovou siluetu sídla; [zdroj: Mareček, 1992]

Obr. 17 – Mapa VZCHÚ ČR; [podkladová data: ArcČR500 a AOPK ČR]

Obr. 18 – Mapa EVL ČR; [podkladová data: ArcČR500 a AOPK ČR]

Obr. 19 – Mapa PO ČR; [podkladová data: ArcČR500 a AOPK ČR]

Obr. 20 – NKP Český Krumlov; [zdroj: <https://www.premiant.cz>]

Obr. 21 – Městská památková rezervace Mikulov; [zdroj: autor, 2019]

Obr. 22 – Vesnická památková rezervace Holašovice; [zdroj: <https://www.npu.cz>]

Obr. 23 – Archeologická památková rezervace Pohansko; [zdroj: <http://www.moraviamagna.cz>]

Obr. 24 – Barokní sídlo Kuks; [zdroj: <http://www.npu.cz>]

Obr. 25 – Městská památková zóna Trhové Sviny; [zdroj: <https://www.jiznicechy.cz>]

Obr. 26 – Vesnická památková zóna Petrovice; [zdroj: <https://www.vysocina.eu>; Foto: Fot OKPPCR Kraje Vysočina]

Obr. 27 – Borkovické Blato v Jihočeském kraji; [zdroj: <https://www.fotocesko.cz>; Foto: Z. Kučera]

Obr. 28 – Vranov nad Dyjí; [zdroj: <http://restauraceprehrada.cz>]

Obr. 29 – Mapa krajinných památkových zón; [zdroj: Kuča a Kučová, 2016]

Obr. 30 – Müllerova mapa Čech; [zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>, 2019]

Obr. 31 – I. Vojenské mapování; [zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>, 2019]

Obr. 32 – II. Vojenské mapování; [zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>, 2019]

Obr. 33 – III. Vojenské mapování; [zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>, 2019]

Obr. 34 – TOPO1952; [zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Obr. 35 – Ortofotomapa z roku 1952; [zdroj: <https://kontaminace.cenia.cz>, 2019]

Obr. 36 – Vojenská topografická mapa 1:10 000; [zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Obr. 37 – Základní mapa 1:10 000; [zdroj: <https://geoportal.cuzk.cz>, 2019]

Obr. 38 – Základní mapa 1:25 000; [zdroj: <https://geoportal.cuzk.cz>, 2019]

Obr. 39 – Mapa stabilního katastru 1:2 880; [zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Obr. 40 – Mapa stabilního katastru 1:2 880; [zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Obr. 41 – Státní mapa odvozená 1:5 000; [zdroj: <https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019]

Obr. 42 – Návrh krajinné památkové zóny Chotovinsko; [zdroj: Pavlátová - Státní památkový úřad v Českých Budějovicích, 2002]

Obr. 43 – Návrh krajinné památkové zóny Chotovinsko aktualizovaný do elektronické podoby; [zdroj: Pavlátová – Státní památkový úřad v Českých Budějovicích, 2002]

7.2 SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1 – Seznam krajinných památkových zón.

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

V tomto seznamu se nacházejí pouze zdroje, které byly použity při zhotovení literární rešerše (kapitola 3.) a metodiky (kapitola 4.), zdroje použité při zhotovení standardizovaného záznamu jsou dle *Metodiky tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Kučová a kol., 2014) umístěny zvlášť v kapitole G) Literatura a dokumentace.

8.1 VÝCHOZÍ DOKUMENT PRO ZPRACOVÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

PAVLÁTOVÁ, Marie. *Návrh KPZ Chotovinsko*. České Budějovice: Státní památkový ústav, 2002.

8.2 LITERÁRNÍ ZDROJE

BUKAČOVÁ, Irena. Památky, krajina, lidé. In: *Architektonické dědictví krajiny*. Sborník k Mezinárodnímu odbornému sympoziu, Cheb: Město Cheb, 2006. s. 37-43

CÍLEK, Václav. Krajina a těžba. In: *Tvář naší země – krajina domova. Člověk jako krajino tvorný činitel*. 1. vyd. Lomnice n. Popelkou: Studio JB, 2006. s. 44-46. ISBN 80-86512-15-0

ČERNÝ, Ervín. *Zaniklé středověké osady a jejich pluzžiny: metodika historickogeografického výzkumu v oblasti Dražanské vrchoviny*. Praha: Academia, 1979. Studie ČSAV.

FORMAN, R. T. T., GODRON, M., 1986: *Landscape Ecology*. J. Wiley and Sons, New York, 619 s.

GOJDA, Martin. *Archeologie krajiny: vývoj archetypů kulturní krajiny*. Martin Gojda. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000. 238 s. ISBN 80-200078-0-6.

HADAČ, Emil. *Krajina a lidé: úvod do krajinné ekologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1982, s. 10–11.

HÁJEK, Tomáš a Irena BUKAČOVÁ. *Příběh drobných památek: (od nezájmu až k fascinaci)*. Lomnice: Studio JB, 2001. Krajina domova. ISBN 80-900903-9-7.

HÁJEK, Pavel. *Česká krajina a baroko: urbanismus českého baroka na příkladu města Jičína a jeho okolí*. Praha: Malá Skála, 2003. ISBN 80-902777-6-4.

HENDRYCH, Jan. *Tvorba krajiny a zahrad III: historické zahrady, parky a krajina, jejich proměny, kulturně historické hodnoty, význam a ochrana*. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2000. ISBN 80-01-02230-7.

HEXNER, Michal a Jaroslav NOVÁK. *Urbanistická kompozice*. Praha: ČVUT, 1996. ISBN 80-01-01451-7.

HOŠEK, Michael. Ovocné dřeviny v krajině – nezvaný host či nedílná součást krajinného rázu? In: *Tvář naší země – krajina domova. Krajina jako přírodní prostor*. 1. vyd., Lomnice n. Popelkou: Studio JB, 2001. s. 45-52 ISBN 80-86512-02-9

CHODĚJOVSKÁ, Eva, SEMOTANOVÁ, Eva a ŠIMŮNEK, Robert. *Historické krajiny Čech: Třeboňsko – Broumovsko – Praha*. Praha: Historický ústav, 2015. ISBN 978-80-7286-255-9.

JANEČEK, Miroslav. Historické příčiny změn krajiny na příkladu východočeského rybníkářství. In: *Tvář naší země – krajina domova. Venkov jako sociální prostor*. 1. vyd. Lomnice n. Popelkou: Studio JB, 2002. s. 114-123. ISBN 80-86512-13-4

KOLEJKA, Jaromír. *Nauka o krajině: geografický pohled a východiska*. Praha: Academia, 2013. Živá příroda. ISBN 978-80-200-2201-1.

KOLMANOVÁ, Drahomíra – PAŘÍK, Arno (2002). Židovské hřbitovy v české krajině. In: *Tvář naší země – krajina domova. Krajina jako kulturní prostor*. 1. vyd. Lomnice n. Popelkou: Studio JB, s. 87-91. ISBN 80-86512-14-2

KONVIČKA, Miloslav. *Městská a příměstská krajina a ochrana krajinného rázu*. In: VOREL, Ivan – SKLENIČKA, Petr [eds.]. *Ochrana krajinného rázu. Třináct let zkušeností, úspěchů i omylů...* Praha: Naděžda Skleničková, 2006. s. 153-159. ISBN 80-903206-7-8

KUBEŠA, P. – KULIŠŤÁKOVÁ, L., Krajinné úpravy okolo bývalého loveckého zámku v Nových Zámčích u Litovle provedené za Jana Josefa Liechtensteina po roce 1805 a jejich obnova. In: *Komponovaná kulturní krajina a možnost její obnovy a zachování*. Olomouc: NPÚ ÚOP Olomouc, 2010, s. 16–29. ISBN 978-80-86570-17-4

KUČA, Karel – KUČOVÁ, Věra (2000). *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče. ISBN 80-86234-15-0

KUČA, K. (2014): *Oblasti dochovaných strukturálně výrazných plužin v České republice*. Zprávy památkové péče. roč. 74., č. 1, s. 34–49. ISSN 1210-5538.

KUČA, Karel a Věra KUČOVÁ. *Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami*. Praha: Národní památkový ústav, 2015. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). ISBN 978-80-7480-025-2.

KUČA, Karel, Věra KUČOVÁ, Alena SALAŠOVÁ, Ivan VOREL a Martin WEBER. *Krajinné památkové zóny České republiky*. Praha: Národní památkový ústav, 2015. ISBN 978-80-7480-045-0.

KUČA, K., KUČOVÁ, V., 2016: Krajinné památkové zóny – území s kulturně-historickými hodnotami. *Ochrana přírody* 2016/4. S. 10-15

KUČOVÁ, Věra, Jiří DOSTÁLEK, Marek EHRLICH, Karel KUČA a Božena PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ. *Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny*. Praha: Národní památkový ústav, 2014. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). ISBN 978-80-7480-022-1.

KUPKA, Jiří. *Ochrana kulturní krajiny formou ochrany krajinného rázu*. In: *Člověk, stavba a územní plánování III*. Praha: Fakulta stavební ČVUT v Praze, 2009, s. 109-118. ISBN 978-80-01-04293-9.

KUPKA, Jiří. Krajiny kulturní a historické: vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1.

KUPKA, Jiří. Hodnoty a ochrana kulturní krajiny. In: *AUR14 – Architektura a udržitelný rozvoj*, ČVUT, Praha, 2015. s. 189-194. ISBN 978-80-01-05738

KVĚT, Radan. *Duše krajiny. Staré stezky v proměnách věků*. 1. vyd. Praha: Academia. 2003. ISBN 80-2000-1012-2

LÖW, Jiří a Igor MÍCHAL. *Krajinný ráz*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, 2003. ISBN 80-86386-27-9.

MAREČEK, Jiří. Lidové krajinářství v obraze naší země. In: *Tvář naší země – krajina domova. Krajina jako kulturní prostor*. 1. vyd. Lomnice n. Popelkou: Studio JB, 2001. s. 21-28. ISBN 80-86512-03-7

MAREČEK, Jiří. *Zahrada*. Praha: NORIS, 1992, 302 s. ISBN 80-900908-1-8.

MEZERA, Alois. *Tvorba a ochrana krajiny*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1979. Lesnictví, myslivost a vodní hospodářství.

NOSKOVIČ, Jaroslav. *Ochrana a tvorba životného prostredia*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2012. ISBN 978-80-552-0873-2.

PRUDKÝ, Jan. *Humna – přechod sídla do krajiny*. In: *Tvář naší země – krajina domova*. 1. vyd. Lomnice n. Popelkou: Studio JB, 2008. s. 77-81. ISBN 978-80-86512-41-9

ŘÍHA, M.: *Struktura osídlení (nejen) České republiky*. In: Holubec, P., Vodný, R.: *Perspektivy území: udržitelné vazby, střety a rozvoj*. ČVUT v Praze, Praha, 2012. S. 11-21. ISBN 978-80-01-05124-5.

SÁDLO, Jiří – POKORNÝ, Petr – HÁJEK, Pavel – DRESLEROVÁ, Dagmar – CÍLEK, Václav (2005). *Krajina a revoluce. Významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí*. 1. vyd. Praha: Malá Skála. ISBN 80-86776-02-6

SALAŠOVÁ, Alena. *Nauka o krajině I*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-185-7.

SALAŠOVÁ, Alena. *Nauka o krajině II*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-186-4.

SALAŠOVÁ, A., 2018: Specifika péče o historickou kulturní krajinu v režimu krajinné památkové zóny. In: ADAMEC, Zdeněk, Martin EBEL, Ivana EBELOVÁ, et al. Ochrana kulturní krajiny: organizace kulturní krajiny se zvláštním zřetelem k chovu koní = Cultural Landscape Conservation : the organisation of cultural landscapes with special regard to horse breeding : sborník z mezinárodní konference : 25.-26. května 2017, Kladruby nad Labem, Česká republika. Kladruby nad Labem: Národní hřebčín, 2018. S. 165–179. ISBN 978-80-907015-0-2.,

SEDLÁČKOVÁ, Libuše. Zámecké obory – součást kulturní krajiny. In: Tvář naší země – krajina domova. Krajina jako kulturní prostor. 1. vyd. Lomnice n. Popelkou: Studio JB, 2002. s. 124-127. ISBN 80-86512-14-2

SEMOTAMOVÁ, Eva, 2014. *Historická krajina Česka a co po ní zůstalo*. 1. vyd. Praha: Historický ústav AV ČR v nakladatelství Academia, 2014. ISBN 978-80-7286-301-3.

SKLENIČKA, Petr. *Základy krajinného plánování*. Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. ISBN 80-903206-1-9.

SLADKOVSKÝ, Karel (1868). Řeč dra. Karla Sladkovského při slavném položení základního kamene národního divadla v Praze dne 16. května 1868. Praha: Slavnostní výbor.

TROLL, C. *Die geographische Landschaft und ihre Erforschung*. Heidelberg: Studium Generale 3, 1950. S. 163–180.

VALTR, Václav (1986). Krajinářské úpravy v 17. a 18. století. In: Zelené systémy a jejich význam v krajinném obraze. Praha: Dům techniky ČSVTS.

VONDRÁČKOVÁ, Simona. Identifikace znaků individuality kulturní krajiny. In: KUGL, Jiří. *Člověk, stavba a územní plánování 12*. 1. Praha: ČVUT, 2019, s. 125-138. ISBN 978-80-01-06634-8. ISSN 2336-7695.

VOREL, Ivan (2006). Krajinný ráz a jeho ochrana. 2. část – Proměnlivost krajinného rázu – typické a rozlišující znaky. *Ochrana přírody*, roč. 61, č. 10/2006, s. 301-303. ISSN 1210-258-X

VOREL, Ivan a KUPKA, Jiří, 2011. *Krajinný ráz. Identifikace a hodnocení*. Praha: ČVUT, 2011. ISBN 978-80-01-04766-8.

VOREL, Ivan a Jiří KUPKA, ed. *Krajinný ráz v sídlech: sídla v rázu krajiny*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2011. ISBN 978-80-01-04908-2.

WEBER, Martin (2006). Vegetační krajinné prvky – významná součást rázu kulturní krajiny. In: VOREL, Ivan – SKLENIČKA, Petr [eds.]. *Ochrana krajinného rázu. Třináct let zkušeností, úspěchů i omylů...* Praha: Naděžda Skleničková, s. 81-86. ISBN 80-903206-7-8

WIMMER, Jaroslav. *Chotoviny*. Obec Chotoviny: abc tiskárna Chotoviny, 2010.

WU, J., 2010: *Landscape of culture and culture of landscape: does landscape ecology need culture?* *Landscape Ecology* 25/8. P. 1147–1150.

ŽÁK, Ladislav. *Obytná krajina: [Žilaja mestnost = The habitable region = Paysage d'habitation]*. V Praze: S.V.U. Mánes, 1947.

8.3 INTERNETOVÉ ZDROJE

Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru: Topografické mapy v systému S-1952 [online]. Praha: ČUZK, 2019 [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru: Státní mapa 1:5 000 odvozená se sítí systému S-1952 [online]. Praha: ČUZK, 2019 [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru: TOPO1952 [online]. Praha: ČUZK, 2019 [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru: Vojenská topografická mapa 1:10000 [online]. Praha: ČUZK, 2019 [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru: Císařské povinné otisky stabilního katastru Čech 1:2880 [online]. Praha: ČUZK, 2019 [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Archiv leteckých měřických snímků [online]. Praha: ČUZK [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: https://lms.cuzk.cz/lms/lms_prehl_05.html#

ČERŇANSKÝ, Martin. *OCHRANA PAMÁTEK A PŘÍRODY: Ochrana památkových rezervací* [online]. Lidová Architektura, (2012) [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: <http://www.lidova-architektura.cz/ochrana-pamatky/kraje/vesnicke-pamatkove-rezervace.htm>

Geoportál ČUZK: Základní mapy [online]. Praha: ČUZK, 2010 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec/>

JANATA, Tomáš. *Historie kartografie*. Předmět: Digitální kartografie. ČVUT – Fsv – Katedra geomatiky, 2018.

Kontaminovaná místa: Ortofotomapa z roku 1953 [online]. Národní inventarizace kontaminovaných míst, 2010 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://kontaminace.cenia.cz/>

KUČERA, Jiří a Alena KUČEROVÁ. *Prameny k Hostivické historii: Stabilní katastr 1840* [online]. In: Hostivice, 2008 [cit. 2019-06-22]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjZu9KSUk3mAhWDURUIHVd-BssQFjAAegQIBBAC&url=http%3A%2F%2Fwww.hostivickahistorie.cz%2Fprameny%2FD3_Katastr_1840_A_Uvod.pdf&usg=AOvVaw0NW07lq3XEEMHkm1T-sJZa

KUČA, Karel. *Urbanismus venkovských sídel v českých zemích* [online]. Masarykova univerzita, 2015 [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2015/ETBB35/um/Karek_Kuca_Urbanismus_venkovskych_sidel_v_ceskych_zemich.pdf

KUPKA, Jiří. *Komponovaná kulturní krajina: Designed Landscape* [online]. Institut krajinných památkových zón, 2012-2015 [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: <http://www.uzemi.eu/vystupy/publikace/-187-komponovana-kulturni-krajina.html>

KUPKA, Jiří. *VYBRANÁ LEGISLATIVA V OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY: 127YKRP KRAJINNÉ PLÁNOVÁNÍ* [online]. ČVUT, 2019 [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2015/ETBB35/um/Karek_Kuca_Urbanismus_venkovskych_sidel_v_ceskych_zemich.pdf

KUPKA, Jiří. *HISTORIE NAŠÍ KRAJINY, ZAHRADNÍHO UMĚNÍ, MĚSTSKÉ ZELENĚ: 127YKRP Krajinné plánování* [online]. ČVUT, 2019 [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: <http://www.uzemi.eu/predmety/-57-krajinne-planovani.html?var=dwn>

KUPKA, Jiří. *KULTURNÍ A HISTORICKÉ HODNOTY KRAJINY: 127YKRP Krajinné plánování* [online]. ČVUT, 2019 [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: <http://www.uzemi.eu/predmety/-57-krajinne-planovani.html?var=dwn> vc vc

LIPSKÝ, Zdeněk. *Krajinné památkové zóny jako nástroj ochrany historické kulturní krajiny* [online]. Katedra fyzické geografie a geoekologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, (2014) [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/736897-Krajinne-pamatkove-zony-jako-nastroj-ochrany-historicke-kulturni-krajiny.html>

Mapy velkých měřítek – tištěné produkty: Státní mapa 1: 5 000 - odvozená [online]. Praha: ČUZK [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.cuzk.cz/Zememerictvi/Geograficke-podklady/Tistene-mapy/Mapy-velkych-meritek.aspx>

MK, ©2019: *Památková péče v ČR* (online) [cit. 2019.10.11], dostupné z <<https://www.mkcr.cz/pamatkova-pece-v-cr-244.html>>.

NPÚ, 2019a: *Vývoj a současné principy památkové péče* (online) [cit. 2019.10.11], dostupné z <<https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/vyvoj-a-soucasne-principy>>.

NPÚ, 2019b: *Národní kulturní památky* (online) [cit. 2019.10.11], dostupné z <<https://www.npu.cz/narodni-kulturni-pamatky>>.

NPÚ, 2019c: *Památkově chráněná území* (online) [cit. 2019.10.11], dostupné z <<https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/pamatkove-chranena-uzemi>>.

NPÚ, 2019d: *Aplikace památkový katalog* (online) [cit. 2019.10.11], dostupné z <<https://ispp.npu.cz/rozcestniky/pamatky>>.

Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezska. vojenské mapování – josefské [online]. Ústí nad Labem: Laboratoř geoinformatiky UJEP [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <http://oldmaps.geolab.cz/index.pl?lang=cs>

SEMOTANOVÁ, Eva. *Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezska. vojenské mapování – josefské: Müllerova mapa Čech z roku 1720 a Müllerova mapa Moravy z roku 1716 ve vydání z roku 1790* [online]. Ústí nad Labem: Laboratoř geoinformatiky UJEP, (2019) [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=mul

8.4 LEGISLATIVA

Rada Evropy, 2000: Evropská úmluva o krajině – český překlad. Florencie 2000. (č. 13/2005 Sbírky mezinárodních smluv), v platném znění.

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy - č. 99/2000 Sbírky mezinárodních smluv, v platném znění.

Vyhláška č. 475/1992 Sb., o prohlášení území bojiště bitvy u Slavkova za památkovou zónu, v platném znění.

Vyhláška 500/2012 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, v platném znění.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, v platném znění.

Zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, v platném znění.

Zákon 47/1948 Sb., o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků (tzv. scelovací zákon), v platném znění.

Zákon č. 81/1920 Sb., ustanovení o přidělu zabrané půdy a upravuje právní poměr ku přidělené půdě (tzv. přidělový zákon), v platném znění.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, v platném znění.

Zákon 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění.

8.5 POUŽITÉ ZKRATKY

Bpv	Balt po vyrovnání
ČUZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
EVL	Evropsky významné lokality
GEONAMES	Geografické názvosloví
GIS	Geografický informační systém
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IISPP	Integrovaný informační systém památkové péče
KP	Kulturní památky
KPZ	Krajinná památková zóna
MK	Ministerstvo kultury
NKP	Národní kulturní památky
NP	Národní park
NPÚ	Národní památkový úřad
OP	Ochranné pásmo
PO	Ptačí oblasti
PR	Památková rezervace
PřP	Přírodní park
PZ	Památková zóna
S-JTSK	Systém jednotné trigonometrické sítě katastrální
SMO	Státní mapa odvozená
TM	Topografická mapa
ÚAP	Územně analytické podklady
ÚSKP	Ústřední seznam kulturních památek
ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
VTOPÚ	Vojenský topografický ústav v Dobrušce
VZCHÚ	Velkoplošné zvláště chráněné území
ZABAGED	Základní báze geografických dat
ZM	Základní mapa